

Treball de Fi de Grau

Títol

**Anàlisi del periodisme internacional als mitjans
espanyols i catalans. Visió de les associacions de
solidaritat internacional de la cobertura de conflictes i
de la feina periodística**

Autoria

Laia Mataix Gómez

Professorat tutor

Xavier Giró

Grau

Periodisme

Tipus de TFG

Recerca

Data

21/05/19

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Anàlisi del periodisme internacional als mitjans espanyols i catalans. Visió de les associacions de solidaritat internacional de la cobertura de conflictes i de la feina periodística		
Castellà:	Análisis del periodismo internacional en los medios españoles y catalanes. Visión de las asociaciones de solidaridad internacional de la cobertura de conflictos y del trabajo periodístico		
Anglès:	Analysis of international journalism in the Spanish and Catalan media. Vision of associations of international solidarity for conflict coverage and journalistic work		
Autoria:	Laia Mataix Gómez		
Professorat tutor:	Xavier Giró		
Curs:	4t	Grau:	Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Periodisme internacional, Societat civil, Cobertura de conflictes, Feina periodística, Periodisme de pau
Castellà:	Periodismo internacional, Sociedad civil, Cobertura de conflictos, Trabajo periodístico, Periodismo de paz
Anglès:	International journalism, Civil society, Conflict Coverage, Journalistic work, Peace journalism

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	L'objectiu principal de la tesi és l'anàlisi del periodisme internacional, especialment la cobertura de conflictes, que es fa actualment als mitjans espanyols i catalans a través de la visió de les associacions de solidaritat internacional que representen els interessos de països llatinoamericans i africans a Catalunya. S'estudiarà la representació de la societat civil a la cobertura de conflictes internacionals, el nivell d'involucració que el periodista ha de tenir i si el periodisme de pau és el millor camí per fer la feina periodística.
Castellà:	El objetivo principal de esta tesis es el análisis del periodismo internacional, especialmente la cobertura de conflictos, que se hace actualmente en los medios españoles y catalanes a través de la visión de las asociaciones de solidaridad internacional que representan los intereses de países latinoamericanos y africanos en Cataluña. Se estudiará la representación de la sociedad civil en la cobertura de conflictos internacionales, el nivel de involucración que el periodista i si el periodismo de paz es el mejor camino para el trabajo periodístico.
Anglès:	The aim of this thesis is the analysis of international journalism, especially the coverage of conflicts, currently done in the Spanish and Catalan media through the vision of international solidarity associations representing the interests of Latin American and African countries in Catalonia. The representation of civil society in the coverage of international conflicts will be studied, as well as the level of involvement that journalists must have, and if peace journalism is the best way to do journalistic work.

Índex

Capítol 1. Introducció.....	5
1.1. Presentació de la recerca.....	5
1.2. Metodologia.....	8
1.2.1 Objectius.....	8
1.2.2. Hipòtesis	9
1.3. Corpus, mostra i procediment.....	10
Capítol 2. Marc teòric	12
2.1. Teoria dels Conflictes.....	12
2.2. La cobertura mediàtica dels conflictes	16
2.3. Dificultats d'aplicar el periodisme de pau	22
2.4. Representació de la societat civil als mitjans de comunicació	27
2.5. L'anàlisi del discurs als mitjans.....	29
Capítol 3. Resultats.....	31
3.1. Matriu ideològica.....	31
3.1.1. Entrevista 1 - Montse Santolino - Lafede.....	31
3.1.2. Entrevista 2 - José Ramón Giménez - Lliga dels drets dels pobles.....	35
3.1.3. Entrevista 3 - Arturo Landeros - Taula per Mèxic	37
3.1.4. Entrevista 4 - Juan Manuel Viatela - Observatori per l'Autonomia i els Drets dels Pobles a Colòmbia.....	39
3.1.5. Entrevista 5 - Ana de la Plata - Plataforma de Solidaritat amb Guatemala.....	43
3.1.6. Entrevista 6 - María Manyosa - Observatori per l'Autonomia i els Drets dels Pobles a Colòmbia.....	45
3.1.7. Entrevista 7 - Vicky Moreno - Dones x Dones	48
3.1.8. Entrevista 8 - María Villellas - Escola de Cultura de Pau	50
3.1.9. Entrevista 9 - David Forniès - Centre Internacional Escarré per a les Minories..	53
3.2. Anàlisi dels resultats generals.....	57
Capítol 4. Conclusions.....	61
Capítol 5. Bibliografia	64
Capítol 6. Annexos.....	68

Capítol 1. Introducció

1.1. Presentació de la recerca

“El govern de Colòmbia i les FARC aconsegueixen un acord de pau”. Aquest és el titular de *El País* (Palomino i Lafuente, 2016) sobre un dels fets que més empremta ha deixat als processos de pau arreu del món. Amb els acords de pau signats a Colòmbia s'encetava una etapa d'esperança a la societat i arribava a la seva fi, amb gran significació, un dels conflictes armats més devastadors per a la societat civil de les últimes dècades. I no sols era esperançador per a la societat, també ho era pels mitjans de comunicació, per la cobertura de conflictes que des de fa tants anys ha estat sangonosa i cruel. Els acords de pau demostraven que una resolució pacífica era possible i els mitjans es van preocupar de fer arribar la idea a tots els racons del món.

Per a un lector, espectador o oient, veure la notícia als mitjans suposava veure representats a actors de la societat civil que no sempre havien estat presents a la informació. En aquesta tesi, pretenem estudiar la percepció que tenen les organitzacions de solidaritat internacional sobre la seva representació als mitjans espanyols i catalans, a la vegada que analitzar la percepció que tenen del periodisme internacional que actualment es fa al nostre país. Hi ha certa unanimitat, tant entre el públic com entre els professionals de la comunicació, que la feina del periodista no és sempre neutra ni del tot objectiva, i per a constatar que en pensa la societat civil, hem preguntat a les associacions objecte del nostre estudi quina és la funció que en perceben que ha de fer un professional de la comunicació.

Però, ¿la cobertura del procés de pau colombià ha estat efectiva a l'hora de canviar l'enfocament en què els mitjans fan cobertura de conflictes internacionals? La resposta, aparentment, és que no. Les notícies que omplen diàriament les seccions d'Internacional dels principals mitjans catalans i espanyols, així com mundials continuen sent fets de violència, on la guerra sempre té més rellevància que la pau.

L'objectiu principal del nostre estudi és la descripció del paper que haurien de tenir els mitjans quan cobreixen un conflicte, sigui armat o no, segons les associacions de defensa de drets humans, comparant aquesta descripció amb l'orientació de “periodisme

de pau”, partint d’una aproximació que contempla la pau, no només com l’absència de guerra, sinó com una “pau positiva”, com l’anomena Galtung (1985), que aporta una manera més completa i realista de veure el món.

Davant la situació global en què ens trobem, caracteritzada per l’augment i la sofisticació dels conflictes internacionals, és urgent la revisió de bones pràctiques i codi ètic que fan servir tant els professionals del món de la comunicació com els mateixos mitjans de comunicació. A les universitats, els estudiants aprenen codis de conducta, cursen assignatures de deontologia, estudien els diferents corrents de pensament que analitzen la conducta dels mitjans... Així i tot, la situació del periodisme internacional dista molt de ser el que trobem als llibres de bona conducta.

En aquesta recerca analitzarem la visió que tenen les associacions de solidaritat internacional sobre el periodisme de conflictes i el tractament de la pau que es fa actualment als mitjans tant catalans com espanyols a partir de l’estudi de la seva matriu ideològica, tant de la funció que consideren que hauria de tenir el periodisme internacional com de la feina que ha de fer un periodista quan està cobrint un conflicte. Per fer-ho, s’han escollit associacions que defensen els drets humans i la societat civil de països llatinoamericans i africans establertes a Catalunya. En concret han estat 9 les associacions que finalment han accedit a participar en l’estudi: Dones x Dones, Lafede, Taula per Mèxic, Lliga dels Drets dels Pobles, Observatori per l’Autonomia i els Drets dels Pobles a Colòmbia, Plataforma de Solidaritat amb Guatemala, Centre Internacional Escarré per a les Minories, Escola de Cultura de Pau i Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia.

Per intentar que les idees agafessin un caire més pràctic i concret, hem demanat a les associacions que estudiessin tres conflictes recents que hagin passat al país o països que representen i comentaren amb nosaltres la cobertura que els mitjans espanyols han fet d’aquests. Amb aquest propòsit, hem constatat les recomanacions que les associacions tenen envers els mitjans, alhora que han explicat quines serien les pràctiques que caldria canviar.

Enfront de l’extraordinària complexitat dels temes tractats a les entrevistes, hem optat per classificar el seu contingut en blocs temàtics, agrupats en taules, seguint el

model que Galtung va establir per definir les característiques del “periodisme de pau”. Una vegada analitzada la informació de les taules, presentem el conjunt dels indicadors extrets de la suma de totes les entrevistes per respondre a cadascun dels objectius específics i confirmar o refutar les hipòtesis que ens plantejem respondre amb aquesta recerca.

El concepte de pau als mitjans de comunicació ha estat teoritzat per múltiples autors i filòsofs, així com la representació que la societat civil i les associacions han tingut i tenen als mitjans. En aquesta recerca recollim l’aportació de diversos teòrics de la investigació sobre la pau. En el marc teòric presentem les idees de Galtung, Kempf, Cottle, Peleg, Shinar, Irvan, entre altres.

El periodisme de pau proposa formes d’actuar professionalment que semblen d’una obvietat redundant, tanmateix, aquestes propostes no es porten a terme al dia a dia de la pràctica periodística. Davant aquesta problemàtica i considerant que la societat civil és la víctima freqüent que més pateix als conflictes internacionals, ens ha semblat adient anar a sentir que tenen a dir les associacions internacionalistes que defensen els drets humans a diversos països del món. La majoria d’aquestes associacions tenen departaments de comunicació que lluiten perquè arribi als mitjans la informació que ells consideren rellevant, que no sempre compleix amb els criteris de noticiabilitat dels mitjans i acaben a la paperera del correu d’algun cap de secció.

Els periodistes fan la seva feina descrivint els fets que passen diàriament a un conflicte i donant dades que, malauradament, són atractives perquè les situacions de violència estan àmpliament acceptades dins dels quefers periodístics. Tanmateix, una vegada posat el focus a la part bèl·lica d’un conflicte, sovint hi ha un silenci informatiu que deixa de banda totes les conseqüències i repercussions que té un conflicte sobre el territori. La premsa no recull els processos de negociació, de sanació, de perdó, essencials per tancar ferides i permetre que una població o societat se sobreposi al conflicte.

Sovint, són els mateixos professionals els que veuen la seva feina restringida pel que poden dir i pel que no. Sobretot en una societat de la informació com la que vivim en la que el periodista ha vist reduïda la seva funció a un mer transmissor de la notícia, fins

i tot arribant a l'extrem on ha d'exercir de verificador de la informació, descartant aquella informació considerada 'fake news' de la que realment descriu la realitat dels fets.

Totes aquestes qüestions, a banda d'altres igual de rellevants, han estat temes que s'han parlat amb les entrevistes i que hem analitzat per tal de situar el periodisme internacional en la realitat de mitjans actual, analitzar quina seria la funció ideal que hauria de complir i quina realment compleix, descriure quins són els actors o factors que fan que un periodista vegi condicionada la seva manera d'exercir la professió, establir la línia que separa la professió de periodista de la d'activista i fer una crítica fonamentada de la manca de representació que té la societat civil a les cobertures de conflictes internacionals.

1.2. Metodologia

1.2.1 Objectius

L'objectiu principal d'aquesta investigació és establir la percepció que tenen les organitzacions de solidaritat internacional sobre la cobertura de conflictes que fan els mitjans de comunicació espanyols i catalans, i l'opinió que els mereix l'ètica i els codis de conducta que es fan servir al periodisme internacional o periodisme de conflictes. Per arribar a aquest objectiu, cal:

OE1: Definir quina és la funció i objectius que el periodisme internacional hauria d'executar segons les associacions protagonistes d'aquesta recerca.

OE2: Descriure quina creuen aquestes associacions que és realment la funció i objectius té actualment el periodisme internacional.

OE3: Establir quines són les motivacions o causes per les quals els mitjans actuals no tenen una política adequada ètica o moralment a l'hora de fer periodisme internacional.

OE4: Determinar si el periodisme internacional hauria d'adoptar la metodologia del periodisme de pau i per què.

OE5: Definir quina importància haurien de donar els mitjans als actors que hi participen en un conflicte.

OE6: Determinar quin és el grau d'involucració que un periodista o un mitjà ha de tenir en la cobertura de conflictes internacionals.

OE7: Delimitar on es dibuixa la línia entre periodisme i activisme.

OE8: Establir quina és la percepció que tenen del benefici o desavantatge que suposa el periodisme internacional de pau en els conflictes.

OE9: Definir 3 conflictes rellevants que hagin succeït al país al qual l'associació representa per constatar la bona o dolenta cobertura que han fet els mitjans nacionals d'aquests.

OE10: Raonar les falles que els mitjans han fet cobrint aquests conflictes.

1.2.2. Hipòtesis

Un cop proposats els objectius, la hipòtesi principal que es desprèn a l'elaborar aquest treball és que les associacions pro drets humans d'àmbit internacional tenen una visió negativa de la cobertura internacional que es fa dels conflictes als mitjans de comunicació espanyols i catalans, en considerar que no ajuden a la resolució d'aquests i sols donen veu a una part dels actors. D'aquesta hipòtesi principal se'n desprenen d'específiques, directament relacionades amb els objectius específics prèviament enumerats:

HE1: Les associacions que defensen els drets humans internacionalment defenen que el periodisme internacional ha de ser veraç i contrastat, donant-li més rellevància a la societat civil i als actors que tenen menys possibilitats de tenir representació mediàtica.

HE2: Les associacions propau consideren que els mitjans nacionals no són imparcials, fan una cobertura interessada de la realitat internacional, no fan una representació igualitària de tots els actors implicats a un conflicte i responen a interessos que van més enllà dels criteris de noticiabilitat.

HE3: Els mitjans internacionals es veuen condicionats pels poders econòmics, a la vegada que tendeixen a representar només a les fonts oficials, ja que està socialment acceptades com a fonts de confiança.

HE4: Les associacions de solidaritat internacional defensen que el periodisme internacional davant d'un conflicte ha d'ajudar a la resolució pacífica d'aquest, mitjançant

la imparcialitat i donant veu a totes les parts dels conflictes, per tant seguint la metodologia del periodisme de pau

HE5: Les associacions propau tenen més crítiques que lloances respecte a la cobertura internacional, criticant que no es dona protagonisme igualitari a tots els actors i això dificulta que les motivacions i arguments de cadascuna de les parts es vegi representada a la premsa.

HE6: Els periodistes i els mitjans haurien d'estar involucrats en el conflicte en tant que com més coneixedors siguin de les causes i conseqüències del conflicte podran relatar una versió més acurada de la realitat i tindrà com a límit moral i professional tot allò que empitjori o dificulti la resolució del conflicte, així com evitar informacions que puguin fer escalar el conflicte.

HE7: La línia entre periodisme i activisme es fina però s'ha de respectar, ja que qualsevol persona es veu instintivament inclinada cap a una banda però haurà d'esforçar-se per no deixar que les seves percepcions afecten la visió de la realitat que està creant en l'opinió pública.

HE8: Les associacions pro drets humans defensen que els mitjans i els periodistes han de tenir un paper actiu en la resolució de conflictes i fer un periodisme de pau, conscient i involucrat.

HE9: El periodisme nacional fa una cobertura condicionada dels conflictes internacionals, no els cobreix o fa una cobertura mínima, sense arribar a aprofundir en les causes i conseqüències d'aquest conflicte.

HE10: Els mitjans donen una visió estereotipada, paternalista i, fins i tot, imperialista sobre les realitats d'altres països.

1.3. Corpus, mostra i procediment

Per seguir el mètode més adequat a partir dels objectius proposats, la metodologia de treball que s'ha fet servir per a aquesta recerca ha estat qualitativa, basant-se en un total de 9 entrevistes realitzades a diferents associacions de l'àmbit de la solidaritat internacional i de la defensa dels drets humans. Davant la gran quantitat d'associacions d'aquest tipus, la mostra s'ha centrat en entitats que representin els drets humans a països de Llatinoamèrica i d'Àfrica. El nombre d'associacions contactades ascendeix a un total

de 47, una taula així ho demostra als annexos, encara que sols han respost a la sol·licitud de participació un total de 22 associacions, de les quals 6 han rebutjat participar i 7 han confirmat la seva voluntat de participar en el projecte, però finalment ha estat impossible tenir una entrevista personal amb els seus representants. Hem descartat fer entrevistes per qualsevol altra via que no fos la personal, en considerar que els temes tractats adquireixen tal profunditat que no es podria arribar a assolir de manera telemàtica.

Pel que fa als conflictes que ens hem establert analitzar amb cadascuna de les associacions, a priori els hem consensuat amb les associacions, per tal que fossin situacions de les quals tinguessin un coneixement suficientment ampli per fer una valoració de la cobertura per part dels mitjans. En alguns casos, les mateixes associacions han marcat els conflictes que han volgut analitzar, mentre que en altres els hem marcat nosaltres. Per això, hi ha associacions que han analitzat més actuals, mentre que d'altres han estudiat conflictes més remots.

Per comprovar la validesa o no d'aquesta hipòtesi principal i de les específiques, s'han realitzat entrevistes personals amb representants de totes les associacions seleccionades, als que se'ls ha demanat que responguin un qüestionari (adjunt als annexos). Una vegada realitzades totes les entrevistes, s'ha procedit a transcriure-les per extreure la matriu ideològica de cadascuna de les associacions, que podreu trobar al següent apartat. Per organitzar la gran quantitat d'informació que s'ha aconseguit de cadascuna de les entrevistes, hem elaborat un quadre per cada una de les associacions on s'inclouen les idees despreses de les entrevistes separades per blocs temàtics. Aquestes taules s'han fet seguint el model del quadre que Galtung va fer servir per definir i comparar el "periodisme de pau" envers "el periodisme de guerra" i que després servirà per comprovar si els representants de la societat civil han d'afegit noves idees al quadre que Galtung va elaborar al seu moment. Una vegada extretes totes les conclusions de les entrevistes individuals, hem fet una anàlisi dels resultats globals per constatar les hipòtesis que ens hem formulat en aquesta recerca.

Capítol 2. Marc teòric

2.1. Teoria dels Conflictes

Els éssers humans participen en disputes i les defineixen, perseguint ideologies o defenent interessos amb els quals es senten identificats. El conflicte és una interacció, intrínseca a la condició humana, que implica dues o més parts amb interessos incompatibles, i s'origina a partir de les relacions socials endèmiques a totes les formacions socials, siguin locals, tancades, globalitzades o obertes (Cottle, 2006). Són motors i oportunitat de canvi i no són necessàriament ni bons ni dolents. És, bàsicament, una lluita d'interessos i perspectives oposades (Cottle, 2006). El que converteix aquesta oposició en una lluita manifesta i explícita és la tria de confrontació (Kempf, 2007). El discurs més utilitzat, tant entre els mitjans de comunicació, com entre els investigadors i la població, és el que concep al conflicte com “un organisme amb naixement, creixement fins a un punt d'inflexió i un posterior declivi, fins que, finalment, el conflicte s'extingeix”. (Galtung, 1998b, p. 19). Les causes dels conflictes poden ser de la més diversa naturalesa, des de contradiccions econòmiques o polítiques, d'altres a causa de diferències en les actituds socials o en les perspectives culturals, però, sigui quina sigui la seva font, la seva ubicació i les seves formes d'expressió, els conflictes són definits, mobilitzats i protagonitzats per persones (Cottle, 2006).

Hi ha diferents tipus de conflicte socials, entenent per conflicte social aquell que té una dimensió col·lectiva i amb conseqüències molt diverses per a les diferents parts implicades. La guerra és l'expressió més cruenta del conflicte, que provoca alts costos de vides humanes i sofriment. En l'altre extrem, sol situar-se la pau, quan el conflicte es gestiona i es resol sense violència eventualment. L'abast i les formes dels conflictes en el món actual han proliferat i s'han sofisticat, i molts d'ells expressen processos subjacents de canvi (Cottle, 2006). La conflictivitat social actualment cobreix un espectre molt ampli de camps, que van des de conflictes polítics, fins a conflictes referits a les relacions interpersonals -família, parella, generacionals, entre altres-, conflictes econòmics o conflictes culturals -ètnics, religiosos, entre altres- (Cottle, 2006). Per tant, la conflictivitat social està present a tots els àmbits de la vida, afectant tant la dimensió macrosocial com la microsocial de la vida social.

Seguint amb les idees de Galtung (1958), l'autor fa una enumeració dels elements que caracteritzen als conflictes:

1. Actors, que poden ser de qualsevol tipus i que són, per a bé o per mal, rellevants entre ells arribant a formar un sistema d'actors.
2. Objectius que els actors aspiren aconseguir, formant un sistema d'objectius.
3. La regió d'acceptabilitat, el conjunt de posicions acceptables per a tots els actors.
4. La regió d'incompatibilitat, definida com el conjunt de posicions que no es podran aconseguir perquè un o més objectius són incompatible entre ells.
5. El conflicte, que es defineix com a propietat del sistema d'acció que s'obté quan no hi ha cap superposició entre la regió d'acceptabilitat i la regió de compatibilitat.
6. Actitud en el conflicte, que identifiquem amb els estats mentals dels actors.
7. El comportament dels conflictes, que identifiquem amb els estats somàtics dels actors del sistema d'acció.
8. La negació dels conflictes, un procés que inclou la desaparició del conflicte, s'ha trobat una superposició entre acceptació i compatibilitat. La negació dels conflictes és un procés en què es pot denominar com a finalització de conflictes.

El conflicte s'origina en algun lloc i s'articula per a després evolucionar fins a la fase de resolució del conflicte i dissoldre's una vegada que el sistema finalment arriba a la fase de solució on no desapareix el conflicte (Galtung, 1958). Galtung distingeix dos nivells en els quals el conflicte esdevé i interactua, sent el primer d'ells el "nivell concret", que fa referència als orígens del conflicte, les dinàmiques i la resolució d'aquest. El segon nivell el denomina "nivell abstracte", referint-se a l'articulació del conflicte i la posterior solució. Paradoxalment, diu Galtung, serà més fàcil estudiar la resolució del conflicte que els seus orígens, però és imperatiu arribar a conèixer la naturalesa del conflicte, ja que la seva naturalesa canviant farà que si des del principi es defineix el conflicte i s'enumeren totes les seves parts, aquestes tinguin un major impacte en el seu desenvolupament.

Com a conseqüència de l'evolució intrínseca de la condició humana, els conflictes han evolucionat i des del final de la Guerra Freda, hi ha hagut una notable disminució de la freqüència de les guerres, com bé apunta Fisas (1998), encara que això no ha suposat una disminució dels conflictes menors o entremitjos. El mateix Fisas, citant a Doom i Vlassenrot (1997), descriu una possible classificació dels conflictes actuals, en la que destaca que els conflictes poden venir donats per legitimitat -falta de legitimitat d'un

règim, absència de participació política o problemes en la distribució del benestar-, per transició -lluïtes pel poder i canvi polític-, per identitat -protecció de la identitat- o per desenvolupament -conseqüència de l'abisme entre rics i pobres-.

Seguint la tradició hobbesiana, Coser (1967) explica com l'única sortida al conflicte serà “la mort” (p.41) i com la visió filosòfica de Hobbes pot traduir-se a l'era moderna observant que els conflictes socials tendeixen a continuar o a incrementar-se, acabant amb la destrucció total d'almenys un dels antagonistes, quan no són frenats per la regulació social i per les accions deliberades dels actors implicats. Tanmateix, cal destacar que “reconèixer l'existència dels conflictes en totes les societats no suposa donar suport de realista-hobbesiana als conflictes” (Freire i Duarte, 2009, p.17). Els conflictes no es poden resoldre en el sentit de ser eliminats, “el que es pot mitigar és la violència, és a dir, l'elecció de la violència en lloc de triar la pau per abordar conflictes” (Freire i Duarte, 2009, p.17). En aquest sentit, Coser explica que les estructures socials poden ajudar a contenir o crear mecanismes que ajudin a controlar o transformar els conflictes mitjançant la regulació normativa, tanmateix, el grau que aquestes normes puguin afectar els conflictes varia considerablement, i en el cas de la guerra, escapa completament d'aquestes possibles normatives, apropant-se a l'estat hobbesià de naturalesa.

Tanmateix, com Galtung fa notar a les seves obres, hi ha una clara diferenciació entre conflicte i violència. Així com diu Fisas, “pot haver-hi conflictes sense violència, encara que no violència sense conflicte” (1998, p. 30) i encara que els conflictes poden arribar a causar violència, també poden servir per a impulsar projectes humanitaris i poden actuar com a estimuladors de la democràcia participativa i deliberativa. El conflicte fracassarà si en la seva transformació acaba conduint a la violència i no a una resolució dialogada i pacífica. Les respostes possibles a un conflicte són múltiples, van des de la negociació amb l'adversari fins a la seva destrucció (Fisas, 1998).

“La violència està present quan els éssers humans es veuen influenciats, de manera que les seves realitzacions somàtiques i mentals queden per sota de la seva possible comprensió” (Galtung, 1969, p.168) i va més enllà de la incapacitació o privació de la vida o de la destrucció material, perquè si no la considerem com un concepte més ampli, releguem la pau a simple ideal. El mateix Galtung entén que la violència en general, i la guerra en particular, no sols és “un monument al fracàs de la transformació del conflicte”,

sinó que també “al fracàs d'utilitzar l'energia del conflicte per a propòsits més constructius” (Galtung, 1998b, p.14).

En el cas que un conflicte acabés derivant cap a la violència, Galtung (1998) dóna dues raons per a aquesta transformació del conflicte; la primera, una cultura de violència -heroica, patriòtica, patriarcal, entre altres-, i la segona, una estructura que en si mateixa és violenta per excessivament repressiva, explotadora o alienadora. Aquesta tesi de Galtung, refuta completament la creença estesa que l'ésser humà és violent per naturalesa.

Galtung (1990), a més, fa una clara distinció entre violència estructural i violència personal. Per una part, la violència estructural és una forma indirecta de violència, ancorada a les estructures socials i mantinguda per un aparell policial. Aquesta violència pot ser econòmica, política, militar, cultural o comunicativa. Per una altra part, la violència personal és aquella que té com a objectiu immobilitzar, ferir o matar a les persones. A més, el filòsof noruec també distingeix una tercera forma de violència, la violència cultural, que defineix com la suma total de “tots els mites, glòries i trauma que serveixen per justificar la violència directa”. És a dir, tots els aspectes de la cultura que donen legitimitat a la utilització dels instruments de la violència. Pot tractar-se, per exemple, de l'aprovació de la violència en nom de la revolució, del fanatisme religiós, de la desqualificació d'idees polítiques o de sentiments de superioritat.

L'última de la frontera a la qual pot escalar un conflicte és la guerra, l'ús complet i indiscriminat de la violència. La polemologia, la ciència que estudia la guerra, “la considera una malaltia, no com a un mal, i com qualsevol altra malaltia, pot tenir un remei i un tractament preventiu” (Fisas, 1998, p.33).

I si a un conflicte no hi ha violència, sovint es confon amb la paraula “pau”, que en aquest cas adopta diferents significacions depenent d'aquell que la faci servir. El concepte de pau ha tingut diverses significacions i ha anat evolucionant, des de la seva concepció com l'absència de guerra -definició centrada en els conflictes violents entre Estats-, fins a la pau com a equilibri de forces en el sistema internacional i, finalment, la pau negativa -no guerra- i la pau positiva -no violència estructural, entre d'altres- (Fisas, 1998).

“La paraula pau la utilitzen tant els ingenus que confonen l’absència de violència directa amb la pau i no comprenen que el treball de fer i construir la pau està a punt de començar com els menys ingenus que saben això i no volen que aquest treball comenci” (Galtung, 1998, p.13). Així el concepte de pau es transforma en un instrument altament eficaç de bloqueig de la pau, quan la pau s’hauria de construir “en la cultura i en l’estructura, no tan sols en la ment humana” (Galtung, 1998, p.16).

Així, si entenem que els conflictes sorgeixen de la ment dels humans, seran ells els únics que podran buscar solucions a la seva ment i establir quines directrius seguir per arribar a aconseguir la pau. Aquesta aproximació s’emmarca dins de l’anomenada “cultura de pau”, que té a veure amb la “superació, reducció o evitar qualsevol classe de violència,(...) i transformar els conflictes perquè en compte que els conflictes tinguin expressions de violència i de destrucció, les situacions de conflicte puguin ser oportunitats creatives, de trobada, comunicació, canvi, adaptació i intercanvi” (Fisas, 1998, p.349).

2.2. La cobertura mediàtica dels conflictes

La globalització i proliferació de canals de notícies que emeten informació les 24 hores del dia, els set dies de la setmana, i mitjans de comunicació digital arreu del món han ampliat la capacitat de distribuir imatges de guerres, conflictes armats, desastres naturals, etc., en definitiva, de patiment humà, no sols d’esdeveniments pròxims geogràficament, sinó de tots els llocs del món. És a dir, els mitjans de comunicació s’han convertit en la principal font d’informació sobre la realitat i, en conseqüència, exerceixen una influència fonamental a la comprensió que l’audiència té de la realitat i sobre l’actitud cap a la mateixa (Curran, 2005, p.168). La ciutadania i els anomenats ‘periodistes ciutadans’ utilitzen càmeres de vídeo incorporades a telèfons mòbils per gravar imatges sense cap mena de filtre i distribuir-les a les xarxes socials, imatges de desesperació i dolor (Cottle, 2014). Però, Cottle (2014) es pregunta, els mitjans de comunicació tradicionals o clàssics han canviat les seves pràctiques a partir d’aquesta evolució? Com reproduïxen els conflictes, el dolor i la desesperació?

“Els mitjans de comunicació són els principals factors que contribueixen a la violència” (Galtung, 2000, p.192). I no només això, sinó que “si un tractés de cercar dades empíriques sobre la representació de la pau als mitjans de comunicació de masses, seria un intent en va: no hi ha cap anàlisi ni tampoc el tema sembla ser atractiu per als mitjans de comunicació en primer lloc” (Becker, 1982, p.228). La comunicació produeix informació, que afecta la decisió de cadascuna de les parts involucrades a un conflicte per enfrontar les diferències existents entre elles o per evitar-les. Així, la comunicació es converteix en un determinant crucial en la resolució de conflictes: crea consciència i atenció a l'altre (Peleg, 2006, p.2). La comunicació destructiva i debilitadora pot fomentar “comportaments agressius, justificar accions bèl·liques, formar estereotips, imatges de l'enemic i demonitzacions” (Fisas, 1998, p.71). Per contra, una comunicació constructiva o beneficiosa depèn de l'honestetat, els canals oberts i l'esforç per alinear el missatge enviat amb el qual es rep. Aquest patró d'interacció afavoreix la resolució dels conflictes i la relaxació de tensions i hostilitats (Galtung, 1998b; Tillett, 1999; Giró, 2007; Lederach i Jenner, 2002; Pruitt i Kim, 2004).

Actualment, el conflicte, la violència i les males notícies constitueixen la “matèria primera per excel·lència de les informacions que ofereixen els mitjans de comunicació” (Giró, 2007, p.199). A banda, en el context de guerres i conflictes armats aquesta preferència pareix accentuar-se, com destaquen les conclusions de l'anàlisi sobre cobertura mediàtica sobre conflictes armats en 15 països diferents feta per l'Institute for Economics and Peace (IEP, 2011), on es corrobora la presència d'un interès desproporcionat per la violència i un desinterès manifest per la pau. Tan sols l'1,6% del material analitzat per aquesta institució es correspon amb històries positives relatives a avanços en la transformació del conflicte. Els mitjans de comunicació com a contacontes d'històries, que volen atraure més públic en una època multicanal, opten per un mode de narració més dramàtic, més emocional, més provocatiu i més sensacional. La seva elecció natural seria la perspectiva de la guerra, que està plena de quantitats àmplies de sang, herois i vilans, justícia i maldat (Peleg, 2006, p.6).

A més a més, el model periodístic actual té un component de violència estructural, tal com Becker (1982) defineix l'estructura internacional dels sistemes de notícies, en tant que a la producció d'informació es refereix, caracteritzada de la següent manera:

“-El flux d'informació segueix un recorregut vertical, unidireccional, del ‘centre’ a la ‘perifèria’.

-Els ‘centres’, entre ells, intercanvien informació de manera directa i recíproca.

-L'intercanvi d'informació entre ‘perifèries’ veïnes funciona indirectament, mitjançant desviaments a través dels ‘centres’ respectius. A les perifèries formen part de diferents subsistemes, l'intercanvi d'informació és encara més indirecte.

- Un intercanvi horitzontal d'informació de les ‘perifèries’ entre si és mínim.”
(1982, p.235)

Aquesta estructura del sistema de notícies internacional definida per Becker com a violència estructural, ja que “nega sistemàticament l'accés perifèric a la producció i la tecnologia de les comunicacions” (1982, p.235). El desequilibri inconfusible del poder a favor dels centres fa que les perifèries depenguin encara més dels centres metropolitans per accedir als mitjans de comunicació i, així, el sistema d'informació internacional existent no només és una expressió de la violència estructural, sinó que és un instrument essencial per a l'estabilització d'aquest sistema de violència. Per tant, el ‘centre’, que sovint està implicat d'alguna manera en els conflictes, té poder sobre la cobertura que es fa i, per tant, crea línies argumentals reproduïdes per les ‘perifèries’ posteriorment. Alguns autors, com Cottle (2006) també parlen de ‘conflictes mediatitzats’, que, a més de referir-se a diferents possibles rols dels mitjans de comunicació, representacions i escenaris per a l'exposició i la deliberació pública dels conflictes, entén que els mitjans tenen una participació performativa activa en els conflictes i en el seu paper constitutiu.

En els anys 60, els investigadors noruecs Johan Galtung i Mari Holmboe Ruge (1965) van arribar a aquestes mateixes conclusions després d'analitzar la cobertura de conflictes en 4 diaris noruecs i plantejant que els actes de violència són esdeveniments noticiables en si mateixos i que en tractar el tema de la violència, els mitjans sempre obliden mencionar un factor, la pau. Els criteris de noticiabilitat posicionen, automàticament, els fets de violència a sobre de qualsevol altre fet. Si alguna cosa acaba de passar, és a dir, és recent, té moltes possibilitats d'aparèixer als mitjans, i l'aparició en escena de la violència sempre és novetat per als mitjans (Giró, 2006, p.190). Un altre criteri, el de proximitat, fa el grau en què el públic es pot sentir afectat serà més gran com més gran sigui la violència involucrada en el fet referit. “La informació contínua sobre fets violents d'entorns propicia una naturalització i insensibilització respecte a la violència

per part del públic, en una mena de resignació davant d'una plaga que s'interpreta com a inevitable” (Giró, 2006, p.191).

En paraules de Galtung, sembla que en general hi ha dues maneres d'observar un conflicte, el camí elevat -traducció pròpia de l'anglès utilitzat per Galtung 'high road' - i el camí simple -traducció pròpia de l'anglès utilitzat per Galtung 'low road' -, depenent de si l'enfocament està en el conflicte i la seva transformació pacífica, o en el metaconflicte que es produeix després de les arrels del conflicte, creat per la violència i la guerra, i qui guanya. Els mitjans de comunicació fins i tot confonen els dos, parlen de conflicte quan signifiquen violència. (Galtung, 1998a, p.96).

Galtung (1998a) planteja que existeixen dos models periodístics a l'hora d'abordar els conflictes: el dominant o periodisme de guerra, i l'alternatiu o periodisme de pau. El periodisme de guerra assumeix els criteris tradicionals que fan que un fet sigui noticable, basant els seus continguts en esdeveniments concrets, limitats en el temps, descontextualitzats, recents i fàcilment explicables (Hackett, 2010). Centra el seu interès en la violència física directa, mentre que altres efectes, potser no tan reproduïbles en imatges, són exclosos. El resultat, independentment de la intenció inicial dels professionals de la comunicació, és que aquest model contribueix a exacerbar el conflicte, a la creació de bàndols irreconciliables i a ocultar els processos i propostes de pau que puguin desenvolupar-se (Hackett, 2007, p.49). Aquest model considera el conflicte com una batalla, un circ de gladiadors on els actors són generalment reduïts a dos, combatents en una lluita per imposar els seus objectius (Galtung, 1998a, p.96). Es segueix en la cobertura de conflictes el model d'un comandament militar: “qui avança, qui capitula per sota dels seus objectius; comptar les pèrdues en termes de xifres mortes, ferides i danys materials; la perspectiva de la suma zero” (Galtung, 1998a, p.96).

Enfront d'aquesta pràctica dominant, Galtung situa el model de periodisme de pau orientat cap a la transformació del conflicte, que atén a la veu de les víctimes i interpreta la pau com un procés en el qual totes les parts han d'estar involucrades i rebre beneficis. “El periodisme de pau és una teoria normativa que afirma que els mitjans de comunicació haurien de tenir un paper positiu en la promoció de la pau” (Irvan, 2006, p.34). Els periodistes que fan periodisme d'aquesta manera informen sobre les iniciatives de pau existents, aporten informació que contextualitza els conflictes i consideren, a més, els

efectes que no són directament visibles, així com les seves causes estructurals i culturals. Es tracta, en definitiva, d'un periodisme implicat en els processos de resolució del conflicte, de reconstrucció i de reconciliació (Galtung, 1998b), que no només posa de manifest les diferències entre els diferents actors implicats en un conflicte, sinó que evidencia els elements compartits entre ells. Entendre que en el conflicte “també hi ha una clara oportunitat per al progrés humà, fent-lo servir per trobar noves maneres, ser imaginatiu, creatiu, transformar el conflicte de manera que les oportunitats s'aprofitin al màxim; sense violència” (Galtung, 1998a, pp.96-97).

Els mitjans de comunicació exercint el periodisme de pau són introduïts per Peleg (2006) com un tercer actor dins dels conflictes, facilitadors de la comunicació, que fan de mediadors entre els dos costats rivals. Segons l'autor, el periodisme de pau com a tercer actor pot “millorar les perspectives de resolució i reconciliació canviant les normes i els hàbits d'informar dels conflictes” (Peleg, 2006, p.2).

“La tasca del periodisme de pau és fer que el conflicte sigui transparent; la tasca del periodisme de guerra és mantenir els secrets de guerra. En el periodisme de pau donem veu a totes les parts. Estic disposat a humanitzar totes les parts, però no estic disposat a legitimar tots els objectius. En un conflicte entre esclaus i propietaris d'esclaus, o un conflicte entre dissidents soviètics i estalinistes, sé de quin costat estic” (Galtung, 2000 p.163). La primera víctima d'una guerra, segons Galtung, és la pau, i la segona és la veritat. “Un bon periodisme ha de ser veraç, però un periodisme veraç en si mateix no és periodisme de pau” (Galtung, 1998a, p.97), “i la veritat no és fàcil contar-la una vegada s'escull la perspectiva del ‘qui guanya’”.

Així, el periodisme de pau suposa un clar desafiament al model imperant de periodisme de guerra, ja que centra el seu focus d'atenció en la contextualització, en explicar els processos a llarg termini, en la diversificació de temes i fonts d'informació, buscant de forma activa les veus que representin opcions de resolució pacífica del conflicte (Hackett, 2010, p.185).

La responsabilitat del periodisme de pau és presentar els arguments de tots els actors implicats, permetre l'accés igual, no només als que tenen idees més properes a les del propi periodista. “El periodisme convencional destaca els militants i la seva conducta

i, per tant, pinta tot el conflicte de colors bel·ligerants. En conseqüència, no es tenen en compte els fonaments reals de la controvèrsia. Per una altra banda, el periodisme de pau cobriria tots els implicats per exposar la sinceritat d'interessos incompatibles. Per tant, l'IRA, la Jihad Islàmica, ETA o qualsevol altre jugador violent, no guanyaria automàticament l'escenari central malgrat el valor afegit del sensacionalisme" (Peleg, 2006, p.13).

Galtung (2007) compara els dos models per tal establir les seves característiques, resumides en aquest capítol, i fer una comparativa, en el quadre següent hem fet una traducció pròpia del text original de Galtung.

Periodisme de Pau/Conflicte	Periodisme de Guerra/Violència
<p><i>Orientat cap a la pau i el conflicte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Explorar la formació del conflicte, actors, objectius, qüestions, perspectiva guanyo/guanyes. • Espai obert, temps obert; causes i desenllaços en qualsevol part, també en la història i la cultura • Fer els conflictes transparents. • Donar veu a totes les parts, empatia. • Veure el conflicte com un problema. • Atenció a la creativitat. • Humanització de totes les parts. • Proactiu: prevenir la violència /guerra. • Atenció als efectes invisibles de la violència: trauma, mals estructurals i culturals, etc. 	<p><i>Orientat cap a la violència i la guerra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atenció centrada en l'escenari del conflicte, dues parts, un objectiu (guanyar, la victòria). • Espai tancat, temps tancat; causes i sortides en l'escenari, qui ha llançat la primera pedra. • Fer les guerres opaques, secretes. • "Nosaltres-ells", propaganda, veu al nosaltres • "Ells" com el problema, qui predomina. • Deshumanització dels "altres". • Reactiu: esperar a la violència • Atenció sols sobre els efectes visibles de la violència (morts, ferits, mal material)"

<p><i>Orientat cap a la veritat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Exposar les mentides de totes les parts, descobrir el que es pretén ocultar. 	<p><i>Orientat cap a la propaganda</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Exposició de les “seves” mentides. • Suport a les “nostres” mentides/encobriments.
<p><i>Orientat cap a la societat civil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atenció al patiment, donar veu als que no en tenen, dones, nens, grans. • Identificar a tots els “malfactors” • Atenció sobre els que promouen la pau. 	<p><i>Orientat cap a les elits</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atenció sobre el “nostre” patiment. • Ser les seves titelles. • Identificar als “seus malfactors” • Atenció sobre les accions de pau de les elits.
<p><i>Orientat cap a la solució</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pau = no violència + creativitat • Destacar les iniciatives de pau. • Atenció en l’estructura i cultura, la societat pacífica. • Conseqüències: resolució, reconstrucció, reconciliació. 	<p><i>Orientat cap a la victòria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pau = victòria + alto-el-foc • Ocultar les iniciatives de pau fins a tindre la victòria a l’abast. • Atenció sobre el tractat, institució de la societat controlada. • Abandonament fins a un altre conflicte, atenció si hi ha un nou esclat del conflicte.

2.3. Dificultats d’aplicar el periodisme de pau

Fins ara pocs estudiosos han estudiat i analitzat les experiències exitoses en el camp del periodisme orientat cap a la pau i els intents de consolidar i institucionalitzar les pràctiques de periodisme de pau (García-Mingo, 2009). Per tant, en tant que al periodisme de pau, les aproximacions teòriques del model han estat abundants, mentre

que la recerca i debat sobre aspectes pràctics ha quedat relegada a un segon pla. García-Mingo fa una clara crítica a la falta d'anàlisis d'experiències de periodisme de pau, que ha comportat "la manca de recursos per a institucions disposades a intervenir amb aquest tipus d'estratègies i l'absència d'enfocament crític a les experiències esmentades -xarxes de mitjans de comunicació de pau, periodistes de la pau, entre altres-" (García-Mingo, 2009, p.46).

L'autor Irvan (2006) fa una classificació dels obstacles que presenta el periodisme orientat cap a la pau, pel que fa al nivell individual, a les institucions mediàtiques i a la ideologia mediàtica. Pel que fa al nivell individual, Irvan inclou els valors professionals i els criteris de noticiabilitat. Respecte a les institucions mediàtiques, l'autor posa l'èmfasi en què els mitjans de comunicació es regeixen per lògiques comercials i els processos de pau, a curt termini, no produeixen beneficis. Per tant, "segons la competència, el valor i els ràtings de les notícies, les estructures econòmiques actuals dels mitjans de comunicació comporten una preferència per a la guerra" (Shinar, 2004, p.2). Per últim, pel que fa a la ideologia mediàtica, Irvan esposa que les tendències nacionalistes dels cercles mediàtics fan que pels periodistes sigui mol més fàcil seguir la línia oficialista, protegint-los de possibles crítiques, i que a més els mitjans fomenten una visió etnocèntrica del món i les històries de "nosaltres, els bons" i "d'ells, els dolents" tenen prevalença en la ideologia que els mitjans segueixen a l'hora de cobrir conflictes.

La involucració dels periodistes en la cobertura de conflictes seguint el model de periodisme de pau ha estat el centre de crítica, ja que com exposa Lyon, "la tasca del periodista és sempre trobar el que està passant i no transportar cap altre bagatge. Si hi ha una resolució de conflictes, informem sobre ella en el context: no hi participem" (2003, p. 2). "El periodisme de pau combina dos elements difícils d'harmonitzar: la pau i el periodisme" (Kempf, 2007, p.2), ja que com bé diu Kempf, el periodisme és una forma de comunicació pública que està subjecta a normes professionals. A causa d'aquestes normes es diferencia d'altres tipus de comunicació com per exemple les relacions públiques. Tal com Galtung explica (2007), el model de "periodisme de guerra" està orientat cap a la propaganda, mentre que el model de "periodisme de pau" està orientat cap a la veritat. Les normes professionals del 'bon periodisme' inclouen, entre d'altres, la veracitat, l'objectivitat, la neutralitat i distanciament, en definitiva, el seu objectiu és representar la realitat amb precisió. Aquest 'bon periodisme' es diferencia de les relacions

públiques perquè precisament no té com a objectiu influenciar al públic, sinó que persegueix el propòsit de fer una representació veraç de la realitat. El periodisme de pau converteix a la pau en un objectiu extern que el periodisme ha de perseguir, així s'aixeca un conflicte en l'objectiu que hauria de perseguir el periodisme, ja que pot comprometre la integritat dels periodistes i confondre el seu paper de difusor neutral dels fets (Lyon, 2003).

Seguint amb l'argument de Kempf, l'autor exposa que aquesta preocupació sobre l'objectiu que haurà de perseguir el periodisme està fonamentada, ja que "alguns partidaris del periodisme de pau semblen massa propensos a subestimar valors com l'objectivitat, la neutralitat i el despreniment i agrupar el periodisme de pau amb altres termes, com el 'periodisme d'afecció' (Bell, 1997), 'periodisme de víctimes' (Hume, 1997), 'periodisme de justícia' (Messman, 2001) i 'periodisme compromès' (Lynch, 2003)" (2006, p.2). "Un periodisme de pau mereixedor d'aquest nom només es pot concebre com un bon periodisme i requereix més que bona voluntat i impuls moral" (Kempf, 2007, p.3). Fins i tot, els deixebles de Galtung, Lynch i McGoldrick (2005), són cautelosos a l'hora de fer servir el concepte veritat, ja que és molt atrevit proclamar-se coneixedors absoluts d'una veritat que ni tan sols té una dimensió absoluta. Però, sense cap mena de dubte, "el periodisme de pau no és un antípoda, sinó un prerrequisit necessari del bon periodisme" (Kempf, 2007, p.3).

Autors com Shinar (2007) o García-Mingo (2009) recomanen anar amb compte amb les "trampes" del periodisme de pau, tant les "trampes conservadores", per exemple la lleialtat excessiva als governs i els establiments (Hackett, 2006), com les "trampes crítiques", per exemple el "gurüisme" i la lleialtat excessiva a les veritats absolutes, conceptes de justícia unilateral, entre altres (Kempf, 2007).

La perspectiva del periodisme de pau exigeix "un gran canvi filosòfic i ètic. Literalment comporta una conversió fonamental de l'etiqueta professional i dels hàbits laborals, no és una tasca fàcil" (Peleg 2006, p.12). Algunes "veritats" establertes tant a la professió de periodista com a l'imaginari col·lectiu sobre els conflictes s'han de revisar i rebutjar per donar cabuda a un pensament innovador i atrevit. Per exemple, l'esperada il·lusió per l'emoció de la victòria o el drama de la derrota se substitueix per l'afany de resolució, i l'intercanvi de tensió i suspens és intercanviat per la claredat d'alleujament i esperança (Peleg, 2006).

“En conseqüència, en el seu vèrtex de situació, la responsabilitat del periodisme de pau és presentar tots els costats i permetre que la gent comuna, no les elits o els líders, expressin pensaments i ambicions genuïns. S'ha de permetre l'accés igual, no només als fanàtics, que entren a les notícies sinó també a altres parts del conflicte. El periodisme convencional destaca els militants i la seva conducta i, per tant, pinta tot el conflicte de colors bel·ligerants. En conseqüència, no es tenen en compte els fonaments reals de la controvèrsia. El periodisme de pau cobriria tots els implicats per exposar la sinceritat d'interessos incompatibles. Per tant, al periodisme de pau, l'IRA, la Jihad Islàmica, ETA o qualsevol altre jugador violent, no guanyaria automàticament l'escenari central malgrat el valor afegit del sensacionalisme” (Peleg, 2006, p.13).

Una de les altres qüestions que els autors que han estudiat el model proposat per Galtung s'han plantejat respecte al periodisme de pau és si la involucració periodística en el canvi social és legítima o no. El model dominant, el periodisme de guerra, s'empara en un dels principis inqüestionables de la professió, el de la llibertat de premsa i s'autoproclama respectuós amb l'axioma bàsic de l'objectivitat (Galtung i Vincent, 1995). Tanmateix, cal preguntar-se fins a quin punt el paradigma de guerra és realment objectiu i a qui beneficia aquesta suposada objectivitat (Espinar i Hernández, 2012, p.183). Assumir la possibilitat que informar neutralment és possible contribueix a “privilegiar a personalitats sobre estructures, estratègies polítiques sobre anàlisi del fet polític, i esdeveniments puntuals sobre processos, condicions o contextos a llarg termini” (Hackett, 2010, p.181). Aquesta objectivitat en la qual encara molts professionals se situen, és certament discutible, ja que el periodista no és subjecte aïllat, “la seva tasca es desenvolupa en un determinat context institucional, nacional i internacional”, així com individual (Espinar i Hernández, 2012, p.183). Hi ha alguns autors com Becker que, a més, donen per perduda la possibilitat d'adoptar el model de periodisme de pau:

“Si els processos de producció i recepció mediàtica són, al mateix temps, expressió i motor de la violència estructural; si les tecnologies de la comunicació poden ser enteses, històricament, sols com una part integral del complex militar industrial emergent; si l'accés als mitjans i el poder sobre els mateixos és desigual i desequilibrat... llavors l'expectativa que els mitjans de comunicació puguin complir amb la seva funció de ‘portadors de la pau’ -sols serà possible- en estranyes i excepcionals circumstàncies” (1982, p.227).

Finalment, Hackett conclou que “per tenir èxit, el periodisme de pau ha de traduir les seves preocupacions normatives, arrelades principalment en la disciplina de la investigació per pau, en una estratègia basada en l’anàlisi fonamentat teòricament sobre les lògiques que determinen la producció de notícies” (2006, p.2).

Les dificultats i obstacles a l’hora de posar en pràctica les directrius del periodisme de pau també és una crítica que sovint es fa al model de Galtung. El mateix Galtung adverteix dels límits estructurals i culturals que dificulten el canvi de paradigma, “no serà una tasca fàcil donat que la majoria dels mitjans -escrits o audiovisuals- així com la majoria de les universitats, són productes del sistema modern d’Estat-nació, i reflecteixen la perspectiva dels poders dominants” (Galtung, 2007, p.1). Així i tot, els escrits sobre periodisme de pau centren la seva atenció en el periodista com a individu i les seves possibilitats d’acció davant un conflicte, més enllà de les lògiques periodístiques.

Un altre dels qüestionaments cap al periodisme de pau és “el fet que el públic, en bona part, és responsable del tipus de premsa i mitjans de comunicació que reben. De vegades el periodisme de pau és massa dur amb els periodistes” (Galtung, 2000, p.166), culpant-los completament de la mala gestió i cobertura que es fa dels conflictes. En l’obra ‘The Task of Peace Journalism’ (Galtung, 2000), es recull la resposta a una conferència que la periodista Mia Doornaert, de ‘De Standaard’ i expresidenta de l’Organització Internacional de Periodistes, fa a Galtung respecte a les postulacions del periodisme de pau. En ella fa referència a la falta d’espai als mitjans, a la falta de recursos per poder assignar periodistes a la cobertura de conflictes i a la dificultat en certs casos d’escoltar els raonaments de tots els actors implicats -com a exemple parla del règim talibà-.

Adaptar els valors mediàtics i les pràctiques periodístiques a les realitats, incrementar el valor de la cobertura de la pau, dissenyar polítiques professionals ben definides i crear i "comercialitzar" un discurs de pau dels mitjans de comunicació que satisfaci els valors de les notícies són algunes de les recomanacions que Shinar (2007) fa per tal de desenvolupament àmpliament el model de periodisme orientat cap a la pau, tan teòrica com pràcticament. Irvan afegeix que és necessària, per una banda, un “codi ètic per al periodisme de pau” (2006, p.37), que tingui en compte les àrees problemàtiques de la cobertura de conflictes, com ara l’estereotipació, la demonització, l’acusació, etc., i per l’altra banda més interacció i coordinació entre els mateixos mitjans de comunicació per a tenir més “enteniment” dels conflictes. Per últim, Irvan fa una última recomanació, pot

ser la que més impacte tindria l'hora de posar-la en pràctica, adreçada a les universitats respecte a la formació de futurs professionals de la comunicació. L'èxit dependrà no només dels mitjans de comunicació, afegeix Gardner (2001), sinó que també d'un millor treball d'anàlisi i d'utilització de la informació i de la capacitat dels governs, dels organismes internacionals i de les agències humanitàries de reaccionar ràpidament al principi d'una crisi per fer un seguiment adequat dels mitjans de comunicació a les zones conflictives i una millor promoció dels mitjans de comunicació de pau.

2.4. Representació de la societat civil als mitjans de comunicació

Definir el concepte de societat civil i quin paper juga tant en el sistema internacional com en els conflictes, en la seva formació i transformació, és sens dubte un treball difícil. Hi ha debat, fins i tot, en quin és el terme adequat per referir-se a ella, societat civil, tercer sector, organitzacions del sector no lucratiu o organitzacions socials són alguns dels termes utilitzats freqüentment (Marín, 2006). Per una altra part, també hi ha debat pel que fa a l'articulació que hi tenen, si són mitjans, instruments o plataformes, si tenen un paper substantiu en tant que mecanismes articuladors d'altres instàncies o no (Marín, 2006). En aquest sentit, la definició de Mary Kaldor seria la més adequada, la societat civil és “un mitjà a través del qual es negocien, comenten i mediten els contractes i pactes socials entre els individus i els centres de poder polític i econòmic” (2005, p. 26). Així, aquesta definició reconeix a la societat civil com un actor dins del sistema internacional amb la capacitat de negociar, intervindre i intervenir en els conflictes.

Com hem explicat abans, la sofisticació dels conflictes ha fet que la relació de dependència entre els mitjans de comunicació i les ONG s'hagi establert per al seu benefici mutu. Per una banda, els mitjans s'han vist obligats a recórrer a l'experiència i la presència sobre el terreny de les ONG, fent servir sovint els avions que transporten material humanitari i les instal·lacions de les ONG, mentre que aquestes últimes es beneficien de la publicitat que posteriorment els faran els mitjans sobre la seva labor (Fisas, 1998). Això suposa un “benefici mutu, comprensiu, però que pot coartar o relativitzar crítiques legítimes d'una banda i de l'altra, que sovint són silenciades per a continuar obtenint aquests favors, amb el risc de potenciar una impunitat humanitària” (Fisas, 1998, p. 77). Fisas també fa referència al concepte de “triangle de la crisi”, definit

per Minear *et al.* (1996) i que defineix com a inevitable i necessària la interacció entre els mitjans de comunicació, les organitzacions humanitàries i els centres de decisió política, “una triada en la qual ningú pot permetre’s el luxe d’ignorar als altres” (p. 79).

Per als mitjans de comunicació, recórrer a la cobertura humanitària suposa activar les emocions dels espectadors o lectors, però sense donar oportunitats perquè vagin més enllà de la compassió i, per tant, es produeixi “una autèntica devaluació dels conceptes i valors perquè el consumidor compassiu se senti satisfet i realitzat amb aquest nivell emocional, sense exigir justícia ni buscar un major coneixement del que està passant, ni distingir entre el significat d’una guerra amb el d’una catàstrofe natural” (Fisas, 1998, p.79).

Però les ONG, i la societat civil en general, “no valoren el paper dels mitjans de comunicació de masses en les seves estratègies d’intervenció”, explica (Grzybowski, 2001), afegint que aquestes organitzacions sempre han comunicat però de manera alternativa, focalitzada i dirigida als grups socials concrets amb els quals cada ONG treballa.

Els mitjans sí que han fet una representació de la societat civil als seus continguts, però pot ser no de la manera més adequada. “Certs tractaments mediàtics de les crisis humanitàries, amb l’ajuda de la retransmissió en directe, han aconseguit convertir en autèntics drames humans, èxodes massius o epidèmies en espectacles de gran audiència” (Fisas, 1998, p.74), i en aquestes cobertures quan aquesta “pseudomoral humanitària” es fa servir als mitjans, el que fa és activar les emocions de l’audiència, però mantenir-los desinformatos perquè “veure no és comprendre” (Fisas, 1998, p.75). A més, a la cobertura de les accions de cooperació internacional, sovint protagonitzada per la societat civil, els models de cooperació no són percebuts com a alternatius i transformadors, sinó que són percebuts de forma caritativa, difícilment els mitjans tindran un discurs transformador sobre aquestes accions de cooperació (Giró, 2016), i continuaran apel·lant als sentiments sense cap mena de canviar la percepció de la cooperació.

És de vital importància que els mitjans de comunicació actuen amb complicitat amb la societat civil i les ONG per a ser agents actius en els processos de pau, en la transformació de conflictes i en l’educació per la tolerància (Fisas, 1998), encara que, com senyala Cottle, les manifestacions i demostracions que la societat civil fa per

expressar les seves opinions i oposar-se a certes ideologies tenen riscos inherents quan els manifestants fan servir als mitjans de comunicació “a través de l’ús deliberat d’espectacles públics i com això pot fer que els mitjans de comunicació ‘buiden’ els arguments polítics que centren les demostracions i demostradors” (2006, p. 48). El mateix Cottle ressalta que aquesta visió és una mica pessimista, i recorda, citant a Geoffrey Craig, que “donat que la pràctica política contemporània és, en bon mesura, governada pel factor de visibilitat” (2002, p.43), té sentit que la societat civil estigui representada en totes les conseqüències als mitjans.

2.5. L’anàlisi del discurs als mitjans

L’anàlisi crítica del discurs (ACD) no és en cap cas una metodologia, sinó que és un enfocament per estudiar el discurs que té un actor i analitzar els arguments que fa servir per legitimar el poder o l’abús de poder. L’ACD és una perspectiva sociocognitiva i lingüística per a analitzar la ideologia. Les ideologies organitzen “les actituds dels grups socials que consisteixen en opinions generals organitzades esquemàticament sobre temes socials rellevants, per exemple l’avortament o l’energia nuclear” (Van Dijk, 1996, p.19). Amb aquesta anàlisi crítica del discurs s’intenta demostrar “com mitjançant el text i la paraula en un context social i polític es promou, reproduceix i es combat l’abús de poder, la dominació i la desigualtat” (Van Dijk, 2009, p.23). Per tant, el discurs dels mitjans de comunicació condiciona la percepció dels conflictes, provoca que a l’imaginari social hi hagin establertes idees sobre el seu origen, les seves conseqüències i la seva resolució.

“El propòsit de l’anàlisi del discurs ideològic no és simplement ‘descobrir’ les ideologies subjacents, sinó articular sistemàticament les estructures del discurs amb les estructures de les ideologies (Van Dijk, 1996, p.23). Les paraules que s’escollen per a descriure als “altres” indicaran quins determinants ideològics estan en joc, “no cal ser analista del discurs per a concloure que un relat noticiós, el fragment d’un text o una conversació determinada és ‘conservadora’, ‘sexista’ o ‘ecologista’” (Van Dijk, 2009, p.23).

En aquesta recerca, aplicarem l’ACD tant a la matriu ideològica de les associacions entrevistades com al discurs dels mitjans de comunicació respecte a la

cobertura concreta de 3 conflictes rellevants en l'àmbit d'acció de cadascuna de les associacions. Amb aquest enfocament intentarem discernir quina posició adopten els mitjans per parlar dels conflictes i de quina manera legitimen un o més dels actors implicats o accions portades a terme per aquests.

Tal com explica Van Dijk (1996), comprovarem si se segueix l'estratègia de descriure en termes positius als grups als quals pertanyem –'ingroups'- i als seus membres, així com als seus amics, aliats o seguidors, mentre que als grups aliens –'outgroups'-, als enemics o oponents se'ls descriu en termes negatius, tant pel que fa al discurs dels mitjans de comunicació com del discurs de les associacions protagonistes.

Aquesta anàlisi crítica del discurs s'emmarca dins de l'anàlisi del discurs sociopolític (Van Dijk, 1996), que pretén relacionar les estructures del discurs amb les estructures socials i que considera als usuaris del llenguatge com a membres de comunitats, grups o organitzacions que parlen, escriuen o comprenen des d'una posició social específica. Així, l'ACD examina quines ideologies es desprenen del discurs d'un mitjà de comunicació i examina quines ideologies es troben particularment associades amb aquesta posició.

Les informacions dels mitjans contenen idees, que es poden sintetitzar en proposicions que transmeten valoracions sobre els actors i les seves accions, per tant, en una mateixa informació podrà haver-hi diferents proposicions (Giró, 2016). Quan una proposició resumeix el conjunt del significat del discurs d'un mitjà, es tractarà d'una macroposició.

En el cas dels mitjans de comunicació, el seu discurs sobre els conflictes, especialment els bèl·lics, està condicionat per "l'estratègia comunicativa dels actors" (Giró, 2007, p.205). I per legitimar la seva posició, els actors intenten que tant el seu discurs com el dels mitjans, segueixi les línies del "quadrat ideològic" (Van Dijk, 2009), maximitzant els seus èxits, encerts i victòries pròpies i dels aliats, mentre que maximitzen els errors, desencerts i derrotes de l'enemic i dels seus aliats. "És el camí de legitimació de les 'nostres' sempre 'guerres justes' (Giró, 2007, p.205).

Capítol 3. Resultats

En aquest apartat de la investigació analitzarem els resultats de les entrevistes amb els representants de les associacions, primer des d'una perspectiva individual en la qual establim la matriu ideològica des de la qual parlen els representants associatius, seguit d'un anàlisi del contingut de les entrevistes aplicat als objectius i hipòtesis establerts en aquesta recerca.

3.1. Matriu ideològica

Per organitzar la matriu ideològica de cada una de les associacions, hem elaborat un quadre seguint els paràmetres que estableix Galtung al model de Periodisme de Pau i Periodisme de Guerra, afegint el contingut de l'entrevista -la transcripció completa està als annexos- als apartats "Orientat cap a la pau/conflicte", "Orientat cap a la veritat", "Orientat cap a la societat civil" i "Orientat cap a la solució".

3.1.1. Entrevista 1 - Montse Santolino - Lafede

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - Periodisme de solucions, fer seguiment explicant les parts del conflicte i les possibles solucions. - Fugir de les generalitzacions i de la cobertura massa detallada. - Evitar el sensacionalisme, la victimització i l'estereotipació. - No invisibilitzar ni simplificar la realitat ni les seves múltiples parts. - Donar informació completa, diversa i variada. - Buscar més fonts per donar-li més validesa a la informació. - L'onada de privatització i els interessos estrangers no han d'influir, no poden dictar el què es pot dir i el què no.
---------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - No mantenir l'interès informatiu sols quan hi ha conflicte obert i mor gent. - No mantenir l'interès informatiu en països en què hi ha interessos econòmics. - Evitar que l'opinió pública conegui la realitat internacional a cop de crisis. - Els criteris de noticiabilitat no afavoreixen al periodisme de pau. - El periodisme de pau és la millor opció èticament, geoestràticament i professionalment. - Quan hi ha un conflicte, els mitjans es converteixen en font, en milícia, en camp de batalla... i per tant en actors implicats al conflicte. - S'ha de ser el més rigorós i equitatiu possible, encara que el propi periodista no pot no posicionar-se. - El periodista ha d'implicar-se i conèixer del conflicte per ser equitatiu i contrapesar el protagonisme de cada una de les parts. - Que no desaparegui el focus dels països quan el conflicte obert desapareix i se signen acords de pau.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - No fer entendre a l'opinió pública que hi ha conflictes que no es poden solucionar. - No dividir el món com si hi hagués una frontera entre el "nord" i el "sud". - Donar imatges més completes i diverses de la realitat dels altres països. - No conformar-se en què els teus són els millors i els altres són els pitjors. - La societat té idees simplificades i surrealistes sobre la major part del món i un desconeixement absolut del que passa a moltes parts del món. - Els periodistes tenen la responsabilitat de com arriba la informació i visió dels actors implicats a la població.

Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - No quedar-se sols amb les fonts oficials d'informació. - Donar altaveu a tots els actors implicats a un conflicte - No reproduir el que diuen els actors sense cap mena d'anàlisi. - No convertir als moviments extremistes en interlocutors legítims. - La societat civil ha de ser una font prioritària.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme de pau com a via perquè no hi hagi més guerres i buscar la justícia global.

Conflictes

• Conflictes indígenes Perú i Bolívia

“Perú és una gran potència llatinoamericana de la qual ara mateix aquí no tenim cap informació. És un dels països on la governabilitat s’ha posat en risc per qüestions immobiliàries, i els poders hegemònics tenen vincles amb empreses i polítics espanyols” (Santolino, 2019, p.78). Analitzant la situació política del Perú, també surt el cas de corrupció Odebrecht, del que “no sabem res” (2019, p.79). Perú, amb tota la importància geoestratègica que té, ha desaparegut totalment del mapa, assegura Santolino (2019).

Si es compara la visibilitat que han tingut països com Hondures amb la caravana de migrants, explica Santolino (2019), amb la visibilitat que té un gegant geogràfic com Perú, és evident que els interessos econòmics han fet que Perú no estigui present a la informació internacional. L’entrevistada posa com a exemple l’empresa espanyola Telefònica, de la que assegura que té negocis a Perú no del tot legals i per això no es parla de Perú.

“Els mitjans espanyols han tingut una política mediàtica lamentable amb Perú, una política de cambra de comerç en la que l’aproximament periodístic ha estat en funció dels interessos econòmics i s’ha tractat a les forces polítiques d’allà en funció de si eren favorables a les forces polítiques nacionals”, conclou (2019, p.80).

• Dones esterilitzades forçadament

“Els únics que han treballat el tema de les dones esterilitzades han estat les onegés”, explica Santolino (2019, p.80), que han tractat de donar veu a aquestes dones i les organitzacions locals d’allà. “No va sortir als mitjans espanyols i catalans ni en el moment en què va passar ni s’ha aconseguit després que això fos un gran tema a l’agenda” (2019, p.80). Encara avui s’estan recuperant testimonis d’aquestes esterilitzacions. L’entrevistada afirma que no deixa de ser una altra versió de la violència masclista en conflicte armat, “quina millor manera d’acabar amb els subversius que acabar amb la possibilitat de reproducció d’aquelles persones” (p.80).

- **El narcotràfic a Mèxic**

“Mèxic és un ‘narco estat’, on el narcotràfic s’ha involucrat a tot el sistema i determina moltes coses de l’economia i del dia a dia de la població i la política” (Santolino, 2019, p.82). Per altra banda, com a Perú, els interessos de les grans empreses espanyoles a Mèxic són enormes, explica Santolino (2019), i com passa a Perú la informació que arriba d’aquest país en mínima.

“De Mèxic sabem el que cal saber” (Santolino, 2019, p.82). Destaca que només es va trencar aquesta lògica amb l’alçament zapatista de 1994. “El desenvolupament d’aquests països depèn de multinacionals, normalment estrangeres, que determinen qui fa les carreteres, on està l’aigua, les elèctriques, etc. No deixa de ser un altre tipus de colonització” (2019, p.82).

Involucració del periodista

“És quasi impossible separar periodisme i activisme” (Santolino, 2019, p.77). Santolino (2019) explica que el professional ha de tenir clar si és periodista o activista, “si ets activista, estàs ajudant a una causa però no estàs fent periodisme” (p. 78). De manera natural, explica, quan un periodista s’informa sobre un conflicte, tendeix a pensar que un dels actors té arguments més vàlids que els altres involucrats. La professionalitat exigeix escoltar la part amb la qual no hi estigui d’acord, mentre no demonitza a cap de les parts implicades.

El periodista ha “d’ajudar a l’audiència a què facin un apropament al conflicte des de tots els angles, estar implicat no significa que no puguis fer una bona feina professional” (Santolino, 2019, p.78). En qualsevol conflicte hi ha actors que estan al

mig, afirma Santolino (2019), i la funció dels periodistes és facilitar ponts, sempre amb fonts i dades.

3.1.2. Entrevista 2 - José Ramón Giménez - Lliga dels drets dels pobles

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme ha de trepitjar terreny, palpa la realitat del país i busca contextos, explicant-ho amb professionalitat - No desinformar a la societat, lluitar contra la manca de coneixement. - Per poder entendre un conflicte es necessita una anàlisi. - Destinar recursos i espai als mitjans per explicar la realitat internacional. - Les exmetròpolis s'ocupen de les excolònies, si un país no ha sigut metròpolis d'una colònia, hi ha poca sensibilitat pel que passa a aquells país. - Destinar recursos per establir més corresponsals per tot el món i no acabar fent periodisme telefònic. - No acostumar al lector a la brevetat de les informacions. - Deficiència absoluta de la cobertura d'informació.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - No llançar eslògans, missatges curts que arribin més a les emocions que a la raó.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme ha de tenir més certificadors de la veritat. - Treballar una bona xarxa de contactes locals.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme no hauria de moure's per grans problemes, grans alts i baixos en el món polític, el social, els desastres naturals, etc.

Conflictes

- **Congo**

“Fent un documental al Congo em vaig adonar que la gent no té ni idea de què és o què passa al Congo”, confessa Giménez (2019, p.87). L’opinió pública té informació bàsica, tant del Congo, com d’altres països africans, “que està a Àfrica i que viuen negres” (Giménez, 2019, p.87). Això li fa preguntar-se a l’entrevistat “qui, en el món del periodisme, s’ocupa d’Àfrica?” (2019, p.87). Hi ha mitjans, com ‘La Vanguardia’, que tenen un ‘freelance’ -Xavier Aldekoa- que “fa la cobertura de tota Àfrica, però Àfrica és un continent immens i no destinen a ningú més” (Giménez, 2019, p.87). A les televisions, ràdios i resta de mitjans passa el mateix, s’encarrega tota la informació d’un continent sencer a un sol periodista que ha de ser expert de tantes realitats diferents que existeixen dins d’aquest territori.

- **Ex Colònies**

“Les exmetròpolis s’ocupen de les excolònies” (Giménez, 2019, p.84). Si un país no ha sigut metròpolis d’una colònia, hi ha poca sensibilitat pel que passa en aquell país, explica Giménez (2019). A Espanya i Catalunya, “Amèrica Llatina és informació per a nosaltres”, en canvi, “a Àfrica no teníem gaires colònies -Guinea Equatorial i Sàhara occidental i el Rif-, per tant a Espanya no li ha interessat aquest país” (Giménez, 2019, p.85). El que li ha pogut interessar és el Marroc, per la proximitat i pels immigrants que arriben des d’allà, també Senegal i Gàmbia pels refugiats” (Giménez, 2019, p.85).

- **Síria**

Giménez (2019) destaca el que anomena “embafament d’informació” (p.87), és a dir, sobre una temàtica determinada, en aquest cas Síria, “l’excés de parlar d’un tema, d’un fet o d’un lloc determinat, acaba produint que la gent s’embafi d’aquest tema i es produeix l’efecte ‘dormidera’” (p.87). L’opinió pública es satura d’informació, ja que els mitjans insisteixen sobre el mateix conflicte contínuament, “els morts els estàs veient des de casa teva” (Giménez, 2019, p.87).

3.1.3. Entrevista 3 - Arturo Landeros - Taula per Mèxic

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - Els mitjans tenen un rol molt important al periodisme fet des de la pau. - Buscar solucions per a combinar els interessos dels mitjans, que volen vendre, fugint de la tragèdia, que ven molt, i donar-li veu a les persones. - Fugir del periodisme orgànic que es tanca al voltant del govern. - El periodisme internacional ha de donar sortida al periodisme d'investigació local. - No centrar les peces que es publiquen a un mitjà en dos o tres temes d'un país, ampliar la visió.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - Lluitar contra la censura amb periodisme d'investigació d'alta qualitat. - Lluitar contra la impunitat cobrint casos en l'àmbit empresarial i polític. - El periodista intentarà ser instrumentalitzat per totes les parts d'un conflicte. - Els criteris de noticiabilitat han quedat obsolets, buscar altres formes de tractar la informació.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Buscar a membres més representatius de la societat, no quedar-se amb les associacions o ONG's de referència. - Lluitar contra la percepció que si un conflicte no està d'alguna manera relacionat amb la població nacional, no tindrà interès. - Donar-li veu a tots els actors, però des de l'anàlisi del mateix periodista. - Buscar angles per publicar informacions en les quals la població nacional es pugui sentir identificada. - S'ha de donar veu a tots els actors en el sentit d'apropar postures i buscar solucions.

Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - No caure en la dicotomia de “bons” i “dolents”. - No fer una cobertura estereotipada. - Construir una xarxa binacional de suport entre països.
---------------------------	--

Conflictes

• Narco-cònsol

“Fa uns anys -narra Landeros-, va venir a Barcelona un cònsol mexica, designat a dit pel llavors president Enrique Peña Nieto, amb vincles evidents amb el narcotràfic” (2019, p.91). L’Ajuntament de Barcelona va declarar a aquest cònsol ‘persona non grata’ a la ciutat, les associacions en defensa dels drets humans i de la pau van protestar enèrgicament contra aquesta visita, es van fer manifestacions, actes de rebuig, etc. “La Taula va convocar una roda de premsa en la qual vam entregar als mitjans de l’estat documentació que incriminada al cònsol i posava en evidència la seva relació amb el crim organitzat” ” (Landeros, 2019, p.91). Tanmateix, la cobertura que van fer els mitjans va ser mínima, “van sortir molt poques peces sobre aquesta visita”, lamenta Landeros (2019, p.91).

• Narco

“Explicar el narcotràfic és molt poderós per a certes narratives”, però és “part d’una cosa molt més gran: el crim organitzat”, assegura Landeros, que explica que “molt pocs professionals de la informació han investigat sobre aquest gran esquema” (2019, p.92). El narcotràfic és “el braç armat de l’empresari, del polític, del militar, etc., “i els mitjans no fan aquesta relació la majoria de vegades que li donen cobertura”.

Un càrtel és molt més gran que el seu líder, “és tota una corporació, en la que es necessita molt de periodisme d’investigació per poder arribar a establir les relacions de poders que es dona, sobretot, quan hi ha buits de poder, canvis polítics, de partits...” (Landeros, 2019, p.92). En canvi, es tracta al narco com si es tractés d’una peli més de ‘Netflix’, denuncia Landeros (2019). “Es veu, clarament, la ineficiència de l’estratègia que el govern ha seguit per combatre el crim organitzat, i els mitjans haurien de fer notar aquesta ineficàcia i motivar la creació de millors estratègies” (Landeros, 2019, p.92).

- **Victoria de López Obrador**

Mentre que a la majoria de països de la regió llatinoamericana hem presenciat un alarmant creixement l'extrema dreta, arribant a guanyar eleccions presidencials, la política de Mèxic “va com sempre, a la contra”, explica Landeros (2019, p.92). López Obrador va aconseguir guanyar les eleccions presidencialistes a Mèxic després de dècades de bipartidisme, així i tot, “la cobertura que s’ha fet sobre aquesta victòria ha passat molt desapercibuda”, lamenta l’entrevistat (2019, p.92). A més a més, afegeix, ara mateix als mitjans internacionals “es tendeix a tractar a Mèxic com l’illot de pau de la regió, quan les propostes d’Obrador encara ni s’han dut a terme i falta per veure si les podrà dur a terme” (2019, p.92).

Involucració del periodista

“La majoria dels professionals que acollim al nostre programa, ha estat periodistes que exercien com a activistes”, indica Landeros (2019, p.91). “No és dolent ser ambdós, però sempre tenint en compte com tracta el periodista la informació i a qui la dirigeix” (Landeros, 2019, p.91). En el cas dels periodistes que acullen al programa de la Taula és una qüestió “sobrevinguda”, ja que, “al exercir la professió a un país com Mèxic, d’alguna manera estàs entrant en la senda de l’activisme” (Landeros, 2019, p.91). “Més que l’activisme, s’ha de considerar la situació de risc en la que el periodista es posa al narrar certs temes i evitar ser instrumentalitzat per qualsevol de les parts implicades al conflicte”, conclou l’entrevistat (Landeros, 2019, p.91).

3.1.4. Entrevista 4 - Juan Manuel Viatela - Observatori per l’Autonomia i els Drets dels Pobles a Colòmbia

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - Donar les eines adequades als ciutadans perquè prenguin decisions informades. - Acabar amb el cicle de narrativa bèl·lica a través de la sanació i la no repetició.
---------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Donar continuïtat als processos de pau i permetre que les víctimes puguin arribar a perdonar. - Els interessos econòmics entre països afecten la cobertura. - L'anàlisi d'un país sobre un altre està mediat per la proximitat econòmica, però no es pot establir una relació directa entre la cobertura i la possible connexió amb grups econòmics. - Cal considerar als grups econòmics com a un actor dins del conflicte i de l'anàlisi.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - Els mitjans són perpetuadors d'estereotips, però també poden trencar-los i construir noves narratives i imatges noves d'altres països. - Acabar amb el menyspreu que es pot tenir cap a la població d'aquest país. - Revisar el periodisme i tornar als orígens. - El paper del periodista no és comprovar la veracitat de les notícies, com es fa ara.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Els mitjans han de donar-li visibilitat a les víctimes del conflicte, demostrant maduresa i serietat. - Els mitjans han de tenir un acostament cap al conflicte que privilegi a les víctimes. - No s'ha de construir un periodisme idealitzant a la víctima, perquè en el moment en què passa alguna cosa amb la víctima que no entri en aquest imaginari que tens d'ella, serà difícil reportar-ho.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - No tractar el concepte de pau de manera idíl·lica, obviant postures discrepants o oposicions entre actors.

Conflictes

- **Odebrecht**

És un cas de corrupció que afecta diversos països de Llatinoamèrica -que tractarem diverses vegades en aquesta investigació a causa de la seva rellevància- en el que els interessos periodístics i els interessos econòmics estan “profundament lligats”, explica Viatela (2019, p.96). “Els dos grans periòdics de Colòmbia són propietat de dos magnats que estan implicats en el cas de corrupció, així que ambdós han fet una mínima cobertura, com ha passat a mitjans espanyols i catalans” (Viatela, 2019, p.96).

“Odebrecht potser és l’escàndol de corrupció més important de la història; a Perú ja ha derrocat un president, a Brasil també ha tingut greus conseqüències polítiques, etc., tanmateix, la magnitud del cas no es veu reflectida amb la cobertura que han fet els mitjans”, acusa l’entrevistat (2019, pp.96-97).

- **Narcotràfic**

Els colombians fa alguns anys que “han deixat de tenir l’imperi del narcotràfic”, pel que fa als mitjans i a l’opinió pública (Viatela, 2019, p.97). “El que va fer el narco colombià després d’Escobar -explica Viatela- va ser intentar passar desapercebut, encara que continua sent un negoci pròsper, però sense tenir el protagonisme que té el Chapo a Mèxic, per exemple” (2019, pp.97).

“A Colòmbia continua exercint-se violència, molts morts, com a Mèxic. Tanmateix, l’estratègia del narco mexicà de convertir els assassinats en un circ mediàtic per a crear por, ja no passa a Colòmbia, pot ser a uns nivells molt baixos i, per tant, la premsa ja no se’n fa ressò”, aclareix Viatela (2019, p.97).

- **Plebiscit**

Tot el procés de pau va donar imatges d’esperança, però després, “la implementació ha estat marcada per imatges més dures i confrontatives, per això els mitjans han girat l’esquena i no han fet una cobertura de Colòmbia tan intensa els últims mesos” (Viatela, 2019, p.97). El procés d’implementació de la pau no seguia les pautes que els mitjans havien establert, en les que tots els colombians donaven el seu suport al procés, mentre que “des de la implementació ens hem adonat que la meitat del país no vol un procés de pau”, explica Viatela i recalca “que explicar a la societat que la meitat de la població no

està d'acord amb el procés de pau que s'ha encetat és molt difícil" (2019, p.97). "Són històries molt complicades en les que costa construir una narrativa solida sobre el que pensa la societat" (Viatela, 2019, p.97).

L'espuma inicial que es va crear amb "la intensa cobertura de la qual va gaudir Colòmbia ha anat baixant perquè s'ha tornat a la guerra, encara que no en el sentit anterior i per tant no és tan noticiable" (Viatela, 2019, p.97). El procés de pau ha deixat de tenir una imatge agradable perquè els mitjans de comunicació facin cobertura mediàtica, relata l'entrevistat. Paradoxalment, la cobertura que es fa sobre Colòmbia acaba passant per Veneçuela, "es passa d'aplaudir la solució pacífica que se segueix a Colòmbia a convertir-la en la líder regional que vol portar la pau i democràcia a Veneçuela seguint els interessos bèl·lics dels Estats Units d'Amèrica" (Viatela, 2019, pp.97-98).

Involucració periodista

Els periodistes han de ser conscients que "quan fan el seu treball poden ser instrumentalitzats pels altres actors involucrats en el conflicte, i quan un periodista decideix 'no parlar d'això' i no cobrir totes les parts d'un conflicte, està sent instrumentalitzat" (Viatela, 2019, p.95). Tot això porta a la impossibilitat de fer el treball periodístic lliurement, segons Viatela (2019). Tots els actors bèl·lics en qualsevol lloc del món tenen en les seves prioritats -conscient o inconscient- per fer-li mal a la premsa i l'entrevistat assegura que s'ha institucionalitzat que a la premsa lliure la hi combat a través de la por i de l'amenaça (Viatela, 2019).

Un factor important per a l'entrevistat és que els periodistes que cobreixen conflictes hagin tingut experiència prèvia cobrint altres conflictes, especialment cobrint aquests conflictes des de la metodologia del periodisme de pau (Viatela, 2019). "El periodista ha de saber qui serà el seu públic" (Viatela, 2019, p.95).

3.1.5. Entrevista 5 - Ana de la Plata - Plataforma de Solidaritat amb Guatemala

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - La tasca informativa implica que hi hagi interlocució entre tots els actors implicats. - Els mitjans de comunicació corporatius no han de respondre als interessos dels seus inversors per a poder ser imparcials. - Els mitjans han de donar informació veraç sobre els conflictes internacionals - El deure ètic del periodisme és apropar-se a la realitat, però el periodista sempre tindrà un angle des del qual s'aproximarà. - Revisar la definició del que els mitjans entenen que és un conflicte, no sempre és una guerra amb foc obert entre dos bàndols. - Els periodistes s'han d'organitzar i revolucionar el seu gremi. - Els mitjans alternatius no són menys parcials. - Els mitjans de comunicació són un poder en si mateixos. - Criteri de proximitat obsolet i que no s'aplica als mitjans.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - Mobilització i incidència política per garantir una informació veraç, justa i equilibrada.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Periodisme humà. - Tots els angles que poden relatar la realitat han d'estar presents a una informació
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - S'han de trobar maneres més sostenibles de fer periodisme en què els periodistes no es deixen ni la salut ni la vida per poder fer informació.

Conflictes

- **Caravana**

“Què significa que de sobte 10 mil persones s'organitzen i marxïn creuant països? No és notícia que això passi de manera continuada? Són vides humanes, però no s'informa als mitjans nacionals perquè a Espanya hi ha una llei d'estrangeria que pretén blindar-se

contra l'entrada de migrants, alhora que li va molt bé legitimar la política de fronteres dels Estats Units d'Amèrica" (Plata, 2019, p.102).

- **“Cop d'estat” a Guatemala**

“El 7 de gener el president de Guatemala anuncia que no acataran la decisió de la major més gran de justícia del país. Es trenca l'estat de dret de Guatemala i la democràcia, però als mitjans internacionals no surt enlloc” (Plata, 2019, p.102).

- **Justícia per Genocidi**

“El genocidi contra els pobles originaris durant el conflicte armat a Guatemala es porta davant la justícia -el cas del poble 'ixil', per la mort de 171 persones- i el procés finalitza amb una sentència en ferm al 2013, condemnant per genocidi i crims contra la humanitat a Efraín Ríos Montt, expresident de Guatemala. Això va ser notícia a Espanya i Catalunya, tanmateix, tot el procés posterior en el qual es va intentar invalidar la sentència, es van anar descobrint més implicacions de la sentència, etc. no se'n van fer ressò els mitjans nacionals” (Plata, 2019, p.102).

“Els mitjans corporatius tenen un discurs que afavoreix el funcionament dels estats. La justícia transnacional dona un aparença de bon funcionament als estats i que els nivells d'impunitat no són alts. Per tant, es dona cobertura a la sentència en ferm, però s'ignora el nivell d'impunitat que hi ha darrere de què l'expresident Efraín Ríos Montt no trepitgi la pressó després d'estar condemnat per genocidi, sense complir la sentència” (Plata, 2019, p.102).

Involucració del periodista

La tasca informativa implica interlocució entre tots els actors implicats, per tant el periodista ha de fer una mica de pont per apropar postures, explica l'entrevistada (Plata, 2019). “Calen maneres de fer més sostenibles on el professional de la comunicació no es deixi ni la salut ni la vida per poder fer arribar la informació a la població”, remata (Plata, 2019, p.101).

3.1.6. Entrevista 6 - María Manyosa - Observatori per l'Autonomia i els Drets dels Pobles a Colòmbia

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer la realitat i qui rebrà aquesta informació, no sols pel que fa al llenguatge, sinó pel que als referents. - La responsabilitat dels mitjans és generar lectors crítics, amb criteri. - Empatitzar més. - Tant els mitjans de masses, com les agències i els mitjans alternatius tenen coses a millorar. - Els mitjans són actors dins d'un conflicte, tenen un paper importat i incidència. - No relegar als mitjans a la posició d'observadors i relators. - Els mitjans són un servei públic i social, han de treballar per la convivència, la comprensió, per rebaixar la tensió... - Els mitjans de masses cobreixen l'actualitat des de l'actualitat i tenen recursos per arribar a fonts que els altres dos no. - El periodisme digital ha obert moltes portes als mitjans alternatius, però l'has d'anar a buscar. - El món que vivim està ple de conflictes i de demandes, ha de sortir als mitjans com a representació de la realitat. - Els mitjans són limitats. - Els mitjans públics no han de seguir les tendències que marquen els mitjans privats. - S'ha de fer una tria adequada de les notícies, igual de dolent és que no t'expliquin la realitat com que et sobresaturin d'informació. - Hi ha dinàmiques internalitzades als mitjans en les que els inversors -voluntària o involuntàriament- condicionen el que es publica, és autocensura.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme ha de treballar per la salut social. - Explicar la realitat d'una manera comprensible.

	<ul style="list-style-type: none"> - No és si cobreixes o no realitats internacionals, sinó com les expliques.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Els mitjans i periodistes han d'acostumar-se que els actors no els donen declaracions, el portaveu no sigui sempre el mateix, etc. - Els col·lectius i la societat civil han de ser fonts oficials i donen credibilitat. - Els mitjans de masses han d'augmentar la veu que li donen a entitats i moviments socials, col·lectius de víctimes, associacions de dones, etc.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - No fer cobertura des de l'exotisme. - No buscar la diferencia, sinó les similituds. - Les dinàmiques de producció i la perspectiva des d'on s'explica la informació no afavoreix la creació en l'opinió pública d'una idea real de la situació internacional. - No demonitzar processos de pau. - Com a actors del conflicte, els periodistes han de jugar bé les seves cartes, això no vol dir no donar la informació, sinó buscar el moment adequat per donar-la.

Conflictes

• Colòmbia

Colòmbia té històricament un vincle emocional amb l'estat espanyol, explica Manyosa (2019), però també el té amb els Estats Units d'Amèrica. El cas de Colòmbia està marcat per la política dels Estats Units d'Amèrica, perquè té “bases militars i la línia política és molt similar” (Manyosa, 2019, p.110).

Colòmbia és un exemple paradigmàtic de la complexitat dels conflictes, assegura Manyosa, ja que dos anys després de signar els acords de pau, “Colòmbia segueix en guerra” (2019, p.110). S'ha implementant molt poc dels acords de pau, explica l'entrevistada, però ha servit per visualitzar tots els conflictes i problemàtiques socials

que fins ara tenia Colòmbia i que el conflicte amb les FARC “havia invisibilitzat” (Manyosa, 2019, p.110).

- **Conflicte amb les FARC**

El conflicte de les FARC havia passat d'explicar-se com un conflicte polític, de demandes de la població civil, a parlar-se de terrorisme i narcotràfic (Manyosa, 2019). “Quan tenyeixes un país de terrorisme i narcotràfic i després firmes uns acords de pau i has de treure aquestes etiquetes, a sota el que hi ha són les problemàtiques de qualsevol país amb grans desigualtats”, explica Manyosa (2019, p.110). Colòmbia, continua, és uns dels països que més persones té formades en pau i resolució de conflictes, processos de sanació, etc., però “a la vegada cada setmana són assassinades 3 persones -referents d’una comunitat, líders, etc.- amb un impacte brutal sobre el territori, no només de dolor, sinó impacte social” (Manyosa, 2019, p.110).

Explicar tot això aquí és molt difícil, lamenta Manyosa, perquè aquí parlar de comunitats indígenes o comunitats ‘afros’ és “sovint, fer-ho donant una imatge estereotipada” (2019, pp.110-111).

- **Procés de pau a Colòmbia**

“Els mitjans de comunicació no podien ignorar el plebiscit, era una fita històrica” (Manyosa, 2019, p.107). Tots els acords són històrics, i tots es milloren a ells mateixos. Noticiablement, era molt important per on és mires, però “assumir que hi ha països en vies de desenvolupament que estan tenint processos de resolució de conflictes molt millors que els que hem tingut aquí és difícil d’explicar” (Manyosa, 2019, p.107). És difícil quan creus que ets el referent en alguna cosa, continua Manyosa (2019) explicar que hi han altres maneres de solucionar el conflicte, per exemple.

Involucració del periodista

“Depèn de cada persona, els periodistes tenen una funció i els activistes una altra, encara que hi ha espais en què es creuen i es difuminen” (Manyosa, 2019, p.109). El periodista funciona amb uns objectius, explica Manyosa (2019), i està posicionat. “El seu objectiu és explicar el conflicte, la complexitat, els actors, rebaixar la tensió, etc.” (Manyosa, 2019, p.108). Per una altra banda, l’activista té un altre objectiu, “fa coses perquè tinguin impacte” (Manyosa, 2019, p.109).

Hi ha vegades que et dóna molt valor ser activista exercint de periodista, assegura l'entrevistada, “pot ser per ser dona es té una visió del feminisme que fa comprendre millor la seva complexitat. Ser coneixedor o estar implicat en un conflicte ajuda a poder comprendre'l més” (Manyosa, 2019, p.109). L'altra cosa, contraposa, es que es vulgui per periodisme activista, “jo li diria periodisme propagandístic” (Manyosa, 2019, p.109).

3.1.7. Entrevista 7 - Vicky Moreno - Dones x Dones

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - El periodisme hauria de ser el més objectiu possible. - Fugir de la visió romàntica del periodisme dels reporters que anaven al 'front' i de la situació actual de periodisme d'agència sense cap contacte amb la situació real. - No perpetuar la idea que els conflictes sols es poden resoldre amb les armes. - El tema armamentístic influeix en els interessos que lliguen als poder econòmics i mediàtics. - No han de perpetuar la idea que la seguretat passa per les armes. - Ser conscients que els actors implicats tenen les seves pròpies agències de comunicació per classificar els continguts.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - Fugir de desconcertar i desinformar de temes complexos.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Cobrir més el que passa a la societat civil als conflictes perquè hi hagi una visió de què és possible una sortida i un futur. - No fer pensar que l'únic que passa al món són coses dolentes. - Més importància a la societat civil i les dones. - La societat civil no està passiva en cap moment del conflicte.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - Elements d'anàlisi per conscienciar a una població que no està en conflicte (tot i estar molt a prop geogràficament).

	<ul style="list-style-type: none"> - Crear una pedagogia perquè la població pugui analitzar un conflicte - Fer veure que hi ha moltes maneres de resoldre un conflicte.
--	---

Conflictes

• Refugiats

“La visió que donen certs mitjans sobre els refugiats és desconcertant”, explica Moreno (2019, p.115). “La majoria de vegades que es parla de les dones és per a referir-se a elles com a esclaves sexuals, el que acaba perpetrant l’estereotip. Se’n sap poquíssim de les dones de l’Estat Islàmic -on estan, on han anat a parar, en quina situació estan vivint, com viuen els seus fills, etc.- perquè no hi ha testimonis directes de persones que ho han patit” (Moreno, 2019, pp.115). Denúncia que els mitjans ho tracten com un tema aïllat, i no com a part i conseqüència d’un conflicte armat (Moreno, 2019).

• Síria

“És un conflicte tremendament complicat”, assegura l’entrevistada, i denuncia que als mitjans mai s’ha intentat explicar que és el que estava passant realment (Moreno, 2019, p.116).

• Dones als mitjans de comunicació

Les dones als mitjans, sovint, són representades com a “subjectes passius”, sobretot quan es fa cobertura de conflictes. “Ara estan començant a sortir testimonis de dones que han organitzat resistència, que s’han organitzat localment per resoldre la vida del dia a dia, buscar aliments d’on sigui...”, explica Moreno, que afegeix que “el tema de cura, de la vida, que en definitiva és l’important quan un conflicte esclata, queda sempre com una anècdota” (2019, p.115). Les dones no són “ni protagonistes de la notícia ni les professionals que elaboren les peces” (Moreno, 2019, p.113).

Involucració del periodista

El paper del periodista, més que intervenir o buscar acostament, hauria de ser el de recollir testimonis de la vida quotidiana per oferir una altra cara del conflicte, més que no la implicació directa (Moreno, 2019). “La visió que es dona als mitjans és estereotipada i gens clara”, assegura l’entrevistada (Moreno, 2019, p.115).

3.1.8. Entrevista 8 - *María Villellas - Escola de Cultura de Pau*

<p>Orientat cap a la pau/conflicte</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Transmetre la informació el més acurat i menys tendències possible. - Entendre quines són les causes profundes del conflicte i posar-les de manifest. - Complir el compromís que l'opinió pública internacional tingui millor informació. - Fer pressió per a la recerca de solucions negociades dels conflictes armats. - No només fer una cobertura dels fets de violència, també dels fets de pau. - Buscar efecte multiplicador, fer-se ressò d'iniciatives d'associacions o persones que busquin trobar solucions. - La informació de qualitat contribueix a l'educació de la població. - Fer pedagogia amb la informació és una tasca imprescindible: donar claus, donar ressò a veus expertes... - Recollir pluralitat de veus expertes. - Periodisme independent per teixir complicitats i donar suport als mitjans que aposten per altres línies editorials. - Cobertura més equilibrada i acurada de totes les situacions de violència. - Compromís al llarg de termini per entendre que hi ha conflictes armats i socials a cada indret del món, que cadascú té les seves pròpies dinàmiques per tenir una mirada més global de tota la situació internacional. - Informació no guiada per estereotips, més atent a les causes profundes, a les dinàmiques específiques de cada context global. - Anàlisi més crítica de les dinàmiques locals i internacionals - Evitar explicar els conflictes des d'una mirada eurocèntrica o occidental. - No generar expectatives en la població civil i deixar de cobrir conflictes quan ja no els interessa.
--	--

Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - No contribuir a la desinformació, als estereotips. - Recollir els impactes quant a mortalitat, però no quedar-se en què és l'única conseqüència dels conflictes armats.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - Donar més veu als analistes locals i població locals. - Perspectiva de gènere en tota la informació. - Abandonar la mirada reduccionista de les dones com a víctimes passives de la violència i entendre la situació de les dones en els conflictes armats. - Diversitat de gènere i sexual. - Tenir una xarxa de contactes locals i ser molt coneixedor del conflicte. - Veu més protagonista dels actors locals. - Donar altaveu a la gent que té més dificultat perquè el seu missatge pugui arribar als grans mitjans.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - Cobertura dels processos de pau perquè siguin exemple per a altres països, fer pedagogia. - Donar importància al procés de construcció de pau.

Conflictes

• Síria

“Hi ha conflictes que durant un temps estan molt presents, però els conflictes armats no acaben en 2 o 3 anys”, explica Villellas (2019, p.121). L'entrevistada també fa referència a la “la teoria del cansament informatiu” (Villellas, 2019, p.121), quan es dona tanta informació sobre un mateix tema que la gent perd l'interès en saber-ne més. La situació a Síria és “molt greu, continuen morint milers de persones, continua arribant població emigrada...”, que denuncia que la cobertura que es fa d'aquest conflicte “és molt insuficient i hauria de ser més continuada, més compromesa i més a llarg termini” (Villellas, 2019, p.121).

- **Colòmbia**

“La informació manipulada sobre el procés de pau ha estat un obstacle molt gran pel mateix procés de pau”, explica Villellas (2019, p. 121). Va tenir moltíssima cobertura en el moment de signar l’acord, assegura l’entrevistada, però “el procés continua amb moltíssimes dificultats i ningú en sap res” (Villellas, 2019, p.121). Des de l’opinió pública, descriu Villellas, falta que es pogués exigir “un major compromís dels governs i que la comunitat internacional doni més suport a aquestes iniciatives” (2019, p.121), sobretot amb una cobertura més compromesa per part dels mitjans de comunicació.

- **Dones als mitjans de comunicació**

“Cal una perspectiva de gènere en tota la informació, abandonar la mirada reduccionista de les dones com a víctimes passives de la violència i entendre la situació de les dones en els conflictes armats”, reclama Villellas (2019, p.119). Afegeix que també cal la representació de “grups de població amb identitats de gènere i sexuals diverses, amb tota la seva complexitat, com a víctimes, com a perpetradores de violència i també com a constructores de pau” (Villellas, 2019, p.119). S’ha de renunciar a la “mirada de les víctimes passives, sense capacitat d’afrontament de la violència” (Villellas, 2019, p.119).

Involucració del periodista:

La funció d’un periodista quan està a terreny no és posar-se a fer la mateixa feina que faria un treballador humanitari, explica Villellas, sinó que ha de “garantir que tot el que està passant, no només els fets de violència, sinó també els de pau, arribin a la població” (2019, p.117).

Poden haver-hi professionals dels mitjans que decideixin que la seva feina no la porten a terme a una mitja sinó a una organització de drets humans, explica l’entrevistada, i és molt important que aquestes “tinguin professionals de la comunicació per a transmetre millor els seus missatges” (Villellas, 2019, pp.120-121). Però, “si un decideix treballar pels mitjans de comunicació, s’ha de mantenir en aquest espai, fent-ho d’una manera que reculli la pluralitat de situacions” (Villellas, 2019, p.121).

3.1.9. Entrevista 9 - David Forniès - Centre Internacional Escarré per a les Minories

Orientat cap a la pau/conflicte	<ul style="list-style-type: none"> - Els mitjans són sempre actors en un conflicte, construeixen narratives o ajuden a consolidar narratives, que poden arribar a tenir un impacte en com els conflictes es resolen. - El periodisme ha de tenir un rol d'acompanyament. - Construir una narrativa responsable i un acompanyament positiu. - No intentar ser protagonistes. - Intentar parlar amb el màxim d'actors possible que, des del criteri i experiència del periodista, siguin rellevants. - Reflectir les associacions/actors més representatius, i exposar quines són les seves falles. - Visió estereotipada i paternalista que es perpetra des de la realitat establerta per homes blancs i heterossexuals. - El periodisme internacional que hi ha al món està dominat per occident i pel periodisme d'agència. - Els mitjans del sud acaben reproduint la visió europea o nord-americana del que està passant als seus països veïns. - No deixar de banda qualsevol poble o nació que no es correspongui amb l'hegemonia amb la qual està identificada amb l'estat constituït.
Orientat cap a la veritat	<ul style="list-style-type: none"> - El periodista no és neutral, és un actor que influirà i serà instrumentalitzat. - Denunciar injustícies, visualitzar i explicar realitats que els poders hegemònics volen amagar. - Reproduir idees del "Sud" que ens vindria molt bé incorporar aquí, en aspectes comunitaris, per exemple. - Els conflictes al món han tendit cada cop més a conflictes de tipus territorial i identitari.

	<ul style="list-style-type: none"> - Els periodistes no saben tractar la dimensió identitària o regional que tenen els conflictes avui, acostumats a explicar la realitat des de l'eix de conflictes entre dos estats. - El periodista requereixen una formació molt més profunda i més transversal -ha de saber de política, economia, qüestions militars, diversitat humana, gènere, moviments socials, etc.-.
Orientat cap a la societat civil	<ul style="list-style-type: none"> - La víctima no és un ésser que ha quedat minoritzat o invalidat. - No veure als afectats només com a víctimes, sinó com a agents del canvi, sobretot en casos de conflictes armats. - Deixar transpirar el dolor. - Fer un periodisme emocional -explicar que les emocions compten-, que no morbós. - Fer un acompanyament dels processos de pau. - Transmetre les experiències de perdó o reconciliació i les dinàmiques de canvi social i polític. - No donar més veu de la que els correspon als actors, parlar de tots des de diferents focus. - Tenir cura de com es parla dels actors i des d'on. - Normalment, les violències les protagonitzen els homes i les construccions de pau les dones, no ocultar l'agència de les dones sobre representant als homes - Més representació dels actors civils. - No donar només veu a aquelles organitzacions que es perceben socialment com més homologables -govern, partit polític, representants, etc.- - Donar veu a les organitzacions informals de la societat civil, encara que siguin difícils de contactar.
Orientat cap a la solució	<ul style="list-style-type: none"> - Vehicular narratives de pau, de conversa, de negociació. - Posar més atenció a les construccions de pau; no acudir a un país en massa quan hi ha un conflicte bèl·lic i moltes baixes, i quan es produeix un procés de pau, marxar.

	<ul style="list-style-type: none"> - No donar sempre una imatge que totes les coses que passen són dolentes, perquè es dona una imatge negativa de la pròpia humanitat. - És un imperatiu moral transmetre la idea de què la gent és capaç de construir pau.
--	--

Conflictes

• Kurdistan

“Durant dècades, el cas del Kurdistan ha estat totalment silenciats i ignorat per part de la premsa internacional i de la nacional”, comença Forniès (2019, p.129). Sobretot, explica, per la dinàmica que segueixen els mitjans, que donen més importància els actors estatals -en aquest cas Turquia, Síria, Iran-, però obliden un poble com el Kurdistan de 30 milions de persones que no té un estat hegemònic al darrere (Forniès, 2019).

El conflicte s’ha visualitzat més aquests últims anys amb actors diversos, sobretot s’ha visualitzat l’agència de les dones del poble kurd. “Les kurdes han tingut la desgràcia i la sort mediàtica de què s’han trobat a l’Estat Islàmic (EI) al davant, i un enfrontament entre EI i la guerrilla kurda femenina és un tema molt fructífer pels mitjans” (Forniès, 2019, p.130). Així i tot, els mitjans han fet una representació estereotipada -es representa a les combatents kurdes com la ‘Lara Croft’ (guapa, sexy, forta...), quan, en general, la història no és aquesta- i “continuen havent mirades subjacents racistes” (Forniès, 2019, p.130).

La conclusió és que s’ha visibilitzat molt el conflicte del poble kurd, però arran d’una emergència “que ha estat EI, i el perill que hi ha és que una vegada EI hagi estat derrotat ‘in situ’, això desaparegui i els kurds deixen d’importar” (Forniès, 2019, p.130). Forniès acaba explicant que el món del periodisme internacional “es regeix molt per modes” (2019, p.130).

- **Poble amazic**

El poble amazic és el segon poble més gran del món sense estat, “són més coneguts com a berbers” (Forniès, 2019, p.131). Són entre el 30 i el 40 % de la població del Marroc i a Catalunya, de la població marroquina, $\frac{2}{3}$ parts són amazics o provinents de regions amazigues, “això suposa entre 100 i 200.000 persones d’origen amazic” (Forniès, 2019, p.131). L’invisibilització del fet amazic “és enorme, des d’una mirada racista, colonial i homogeneïtzadora -tots són àrabs i musulmans-, que parteix de la premissa que a Àfrica hi ha només 5 identitats. Existeix una violència cultural contra aquest poble que els mitjans ajuden a perpetuar” (Forniès, 2019, p.131).

- **Ràdio dels Mil Turons**

En el conflicte de Ruanda, els mitjans de comunicació van tenir una participació molt important: “els mitjans internacionals, van tenir una mirada sobre Àfrica molt simplista en la qual van donar a entendre que el problema d’Àfrica és que hi havia un odi ancestral entre pobles originaris i les ètnies es mataven les unes a les altres per això, i per tant no hi havia cap solució pacífica possible”, explica Forniès (2019, p.131). Aquesta política mediàtica va contribuir a crear un “caldo de cultiu” que després va ajudar al fet que el genocidi fos més fàcil de portar a terme (Forniès, 2019).

Localment, els genocides van aprofitar la potència mediàtica de la ràdio, en concret de la ‘Ràdio dels Mil Turons’, per llançar missatges cada cop més violents contra la comunitat minoritària, la qual “s’havia d’exterminar” (Forniès, 2019, p.131). Tanmateix, l’entrevistat recorda que encara que el mitjà ruandès va tenir un paper important, “el caldo de cultiu que s’havia creat als mitjans internacionals també va tenir una part de culpa” (Forniès, 2019, p.131).

Involucració del periodista

“L’activisme s’ha de fer després”, afirma Forniès (2019, p.129). Per a ell, la lògica del periodisme de pau és aquesta; quan es treballa com a periodista i estàs informant, s’ha de fer intentant distanciar-se i veure la realitat sobre el terreny, totes les falles i coses bones de tothom (Forniès, 2019). “S’ha de tenir la mirada i el focus més ampli per poder tenir un retrat el més complet possible” (Forniès, 2019, p.129), i afirma que l’aspecte clau es què és fa amb la informació i com. Forniès pregunta, “quan es recull tota la informació sobre un conflicte o un país, que es vol transmetre al públic? Que són uns salvatges i que

no es pot confiar en ells? O que hi ha injustícies socials i desigualtats que contribueixen a aquest conflicte?” (Forniès, 2019, p.129).

L’entrevistat també senyala que “els periodistes estan millor formats avui en dia que fa uns anys, i han incorporat una certa mirada de diversitat, tant de gènere, com sexual, familiar, etc.” (Forniès, 2019, p.125). Per tant, ressalta que la professionalització del sector és una cosa positiva (Forniès, 2019).

3.2. Anàlisi dels resultats generals

Una vegada definit la matriu ideològica des de la qual parlen i entenen les associacions que representen a la societat civil sobre el periodisme internacional, hem tornat a cadascun dels objectius que ens havíem marcat en començar aquesta recerca per valorar-ne quins resultats generals en podem extreure de les entrevistes realitzades.

Pel que fa al primer objectiu específic, la majoria de les associacions entenen que el periodisme internacional ha de fer una representació de la realitat internacional donant “informació completa, diversa i variada” (Santolino, 2019, 73). El periodisme ha de representar de manera veraç i equilibrada a tots els actors que hi prenen part a un conflicte, “molt conscient de reflectir les associacions/actors més representatius, i també exposar quines són les seves falles” (Forniès, 2019, p.129).

Així mateix, les associacions fan una clara aposta perquè els mitjans transmetin la idea que “la gent és capaç de construir pau” (Forniès, 2019, p.127). Gran part de l’èxit d’un procés de pau, expliquen, és que la gent el conegui, que el pugui aplicar a la resolució dels seus propis conflictes i pugui millorar-lo, ja que “cada tractat de pau és millor que l’anterior gràcies a l’experiència d’aprenentatge” (Manyosa, 2019, p.107). Però, sense “tractar el concepte de pau de manera idíl·lica, obviant postures discrepants o oposicions entre actors” (Viatela, 2019, p.40).

Tanmateix, tots els representants associatius afirmen que la feina que fan els mitjans de l’estat a la cobertura de conflictes no s’adequa a la funció descrita abans. Analitzant el contingut de les entrevistes, transpira que les associacions creuen que el que

fa el periodisme actualment és “desinformar” i “desconcertar” a la societat, ajudant al fet que el públic s’acostumi a llegir peces curtes, sense profunditat, i per tant arribin a conèixer la realitat internacional sols de manera superficial.

A banda, gran part d’elles fan referència a una mena de “conspiració”, en què la realitat internacional arriba a l’opinió pública seguint principalment els interessos econòmics dels inversors dels mitjans i de transnacionals que tenen interessos a diverses parts del món. Associacions com Lafede, ADPI, Taula per Colòmbia, Plataforma de Solidaritat amb Guatemala, entre d’altres, destaquen quan analitzem els conflictes relacionats amb els països que representen que la deficient cobertura informativa es deu als interessos que empreses espanyoles tenen a aquells territoris.

Algunes associacions, com Escola de Pau i Plataforma de Solidaritat amb Guatemala, destaquen el paper que el periodisme hauria de jugar a la resolució de conflictes és el de propiciar l’acabament del conflicte d’una manera pacífica. “Fer pressió per a la recerca de solucions negociades dels conflictes armats” (Villellas, 2019, p.117). Per una altra banda, altres associacions, com Lafede, APDI o CIEMEN, afirmen que el paper dels mitjans no és el d’involucrar-se, sinó el d’informar sobre totes les possibles solucions d’un conflicte i deixar que els experts siguin els que hi trobin una solució. Pot ser un factor a tenir en compte per a analitzar els resultats en aquest aspecte és considerar si les persones entrevistades han estat formades en l’àmbit de la comunicació o no. Podem afirmar que si la persona entrevistada no és periodista ni ha estudiat algun àmbit de la comunicació, és més procliu a opinar que els mitjans sí que haurien d’involucrar-se d’alguna manera en la resolució, mentre que si l’entrevistat té formació professional de comunicació, la seva postura és mantenir la feina del periodista fora d’intervenir directament en la resolució de conflictes.

La majoria dels conflictes que hem analitzat amb els representants de la societat civil han estat conflictes on els mitjans espanyols i catalans no han fet una bona cobertura, segons el punt de vista de les associacions. En la majoria de casos, els entrevistats han fet una crítica prou dura de la cobertura, sols en un cas la percepció ha estat més dicotòmica, en el cas d’ADPI, el representant estava content en certa manera de la cobertura que es va fer als mitjans del procés de pau, ja que assegura que “la cobertura que es va fer va començar a posicionar a Colòmbia en l’opinió pública mundial com l’esperança que els

conflictes armats podien ser resolts de manera pacífica” (Viatela, 2019, p.93). En especial, destaca una sèrie de reportatges que va fer El País, “que tenia com a protagonistes a les víctimes, fet que fins a aquell moment no havia tingut presència als mitjans, i aquest apropament va servir per donar-li visibilitat a les víctimes del conflicte” (Viatela, 2019, p.94). Però lamenta que a pesar de què “tot el procés de pau va ser el que va donar imatges més maques periodísticament, la implementació que el va seguir està donant imatges més dures i confrontatives” i per això “els mitjans han girat l’esquena i no han fet una cobertura tan intensa” (Viatela, 2019, p.97).

Així i tot, fins i tot el representant d’ADPI, que és l’únic que mira amb cert respecte la feina del periodisme espanyol i català en termes de cobertura internacional, tots els entrevistats coincideixen en què la cobertura de conflictes està molt condicionada pels interessos econòmics, ja no sols dels mitjans de comunicació, sinó dels interessos empresarials i polítics que pot tenir el nostre país amb qualsevol país de Llatinoamèrica o d’Àfrica. La Plataforma de Solidaritat amb Guatemala i Lafede asseguren que “les agendes de notícies responen a poders hegemònics” (Plata, 2019, p. 100) i que “l’onada de privatització -als països de Llatinoamèrica- ha estat brutal, en la que les empreses transnacionals espanyoles han tingut un paper fonamental, i per tant, sols sabem el que a ells els interessa, que la majoria de vegades és molt poc” (Santolino, 2019, p.74). Alguns, fins i tot, parlen d’una mena d’imperialisme o colonialisme, “les exmetròpolis s’ocupen de les excolònies” (Giménez, 2019, p.84).

“Els mitjans de comunicació corporatius no han de respondre als interessos dels seus inversors per a poder ser imparcials” (Plata, 2019, p.43), “els interessos periodístics i els interessos econòmics estan profundament lligats” (Viatela, 2019, p.96), “no mantenir l’interès informatiu en països en què hi ha interessos econòmics”, són algunes de les afirmacions que els entrevistats han definit inclòs a les seves entrevistes.

Per altra banda, també hem trobat que totes les associacions consideren que la informació que es fa d’altres països sovint va carregada d’estereotips i des d’una visió simplificada i pessimista de la realitat, i reclamen “una informació que no estigui tan guiada per estereotips, més atenent a les causes profundes, a les dinàmiques específiques de cada context global” (Villellas, 2019, p.118).

A aquesta idea, hi afegeixen que les lògiques de noticiabilitat fan molt difícil, si no impossible, que la cobertura de conflictes pugui desenvolupar-se seguint un periodisme ètic i social que fa que hi hagi un desconeixement de la realitat internacional. “El periodisme en general es mou per grans alt baixos, en el món polític, el social, dels desastres naturals, fam... Però si no passa res d’això, els països no tenen cap protagonisme en els mitjans i hi ha continents sencers com Àfrica o Àsia que desapareixen de la premsa. Hem acostumat als lectors a llegir poques línies. “El *lead* de la informació i alguna cosa transversal si li interessa, a part del titular, és l’únic que la gent actualment llegeix” (Giménez, 2019, p.85).

Seguint amb aquesta línia de crítica als criteris utilitzats pels mitjans, també hi ha una crítica a la manera de fer. “Un dels grans problemes del periodisme és que requereix temps, i en el sistema actual no se li atorga als periodistes el suficient temps per elaborar peces. Alguns mitjans, finançats de manera col·lectiva, poden permetre’s donar una mica més de temps per contrastar” (Forniès, 2019, p.125).

Encara que diversos entrevistats no estaven familiaritzats amb la metodologia del periodisme de pau, tots han coincidit en recomanar als mitjans espanyols i catalans que l’adoptin, “buscant solucions per a combinar els interessos dels mitjans, que volen vendre, fugint de la tragèdia, que ven molt, i donar-li veu a les persones” (Landeros, 2019, p.88). El periodisme ha de transmetre la complexitat social, cultura i estructural dels conflictes dels quals fa cobertura, a la vegada que fer una representació de tots els actors.

Per últim, la separació entre periodisme i activisme és un aspecte en el qual no totes les associacions han coincidit, la majoria d’elles deixen en mans dels mateixos periodistes la responsabilitat de separar la seva feina com a comunicadors de la seva pròpia activitat com a activista, responsabilitzant-los en cas de travessar la línia. Altres entrevistats no tenien tan clar la diferència entre una activitat i l’altra, donant a entendre que una vegada decideixes exercir com a periodista ja estàs, d’alguna manera, ja estàs fent una mena d’activisme. Tots coincideixen, tanmateix, en el fet que, encara que l’objectivitat i la imparcialitat són impossibles d’assolir, el professional de la comunicació ha de fer un esforç per la seua feina de la manera més veraç possible.

Capítol 4. Conclusions

El periodisme de pau és un paradigma relativament nou amb el qual no tothom està familiaritzat. Tanmateix, el fet que la majoria de les associacions hagin descrit les característiques definitòries d'aquesta perspectiva fa pensar que és un paradigma, formulat relativament fa poc temps, però que defensa idees que la societat civil ha estat demandant del periodisme internacional des de fa molt de temps. “El fet que les primeres formulacions provinguin del camp de la investigació per la pau, plasmades en els plantejaments de Galtung i de veterans periodistes dedicats, després de dècades d'activitat professional, al món de l'activisme i la docència i investigació, suposa que el model respongui, principalment, a tota una sèrie de preocupacions de caràcter ètic i normatiu, per una banda; i a estratègies d'acció concretes per millorar de manera pràctica la feina d'informar sobre conflictes, per l'altra” (Espinar i Hernández, 2012).

El periodisme internacional que es fa actualment als mitjans espanyols i catalans, coincideixen totes les associacions, està lluny de ser un periodisme de pau, tal com l'han formulat els teòrics. La cobertura de conflictes es fa des d'una posició “privilegiada”, on els països del “nord” miren per sobre als països del “sud”, atribuint-los estereotips i conductes que disten de la realitat del país. Els representants de la societat civil destaquen la visió simplificada i pessimista de la realitat internacional que ofereixen els mitjans. Aquest és un dels aspectes que fa que la població nacional tingui percepcions distorsionades de la realitat

Queda clar, analitzant les entrevistes, que les associacions amb les quals hem conversat no consideren que la societat civil estigui prou representada al periodisme internacional que actualment es fa als mitjans del nostre país. Els conflictes continuen sent percebuts per la premsa com una dicotomia on participen només dos actors, un de “bo” i l'altre de “dolent, i on la societat civil, que és la que pateix les conseqüències queda relegada a una segona posició. També és remarcable que les associacions entrevistades senten que els representants de la societat civil presents a la informació internacional no són, sovint, els més adequats. D'aquesta tesi extraïem una clara denúncia de la falta de representació a la cobertura de conflictes, o una representació parcial de la realitat internacional.

Per una altra banda, de manera quasi unànime, encara que utilitzant paraules diferents, les associacions destaquen que la cobertura de conflictes hauria de fer-se des d'un periodisme de solucions, on els mitjans facin seguiment dels conflictes, posen a la taula les possibles solucions. Es desprèn també que es necessària una narrativa responsable per part de periodistes i mitjans on es faci un acompanyament positiu als actors, sense intentar ser els protagonistes de la història i, sobretot, fer un seguiment del conflicte. Una denúncia compartida ha estat la falta de compromís que tenen els mitjans amb les crisis internacionals. “Es coneix la realitat internacional a cop de crisis” (Santolino, 2019, p.75).

També destaca la necessitat de cobrir els processos de pau per a donar exemple a altres països o situacions i donar a entendre a l'opinió pública que és possible una resolució pacífica dels conflictes. Els mitjans continuen perpetuant la idea que els conflictes sols poden resoldre's per la via violenta, que defendre els interessos sols es poden fer servir les armes, i en general donar una visió fatalista dels humans i de la seva forma de relacionar-se. El periodisme internacional hauria de canviar la lent des de la qual mira als conflictes i veure més enllà de la violència, cap a les aliances i coalicions pacífiques que, sobretot la societat civil, aconsegueix teixir en temps de conflicte. Els mitjans de comunicació tenen un paper elemental en la configuració “d'actituds socials en relació als conflictes i la seva transformació” poden fomentar “comportaments agressius, justificar accions bèl·liques, formar estereotips, imatges de l'enemic i demonitzacions” (Fisas, 1998) que faran que l'opinió pública només consideri la violència com l'única via per la resolució de conflictes.

Una crítica contundent ha transpirat d'aquestes entrevistes cap a la sobreinformació que es dona de certs conflictes, atabalant a l'opinió pública d'informació sobre la realitat d'un país i després deixant de banda la cobertura quan surt un conflicte més “interessant” noticiablement. Això crea expectatives en la població que, no només no són satisfetes, sinó que genera una desinformació absoluta i dona a entendre que els conflictes deixen d'importar o de tenir-se en compte, fins i tot donant a entendre que un conflicte ha acabat. La falta de compromís dels mitjans ha estat un punt d'acord i de demanda entre les associacions, exigeixen que quan s'inicia una cobertura tingui

continuitat en el temps, entenent que no sempre ocuparà la primera plana, però demandant que es faci una continuació dels processos que tenen lloc al conflicte.

Els entrevistats afegeixen, en total unanimitat, que hi ha una clara diferència entre la feina de periodisme i la feina d'activista, i el professional de la comunicació ha d'establir límits a l'hora de fer la seva feina on no es barregin ambdues activitats. Tot i això, n'extraïem que l'una no és excloent de l'altra, i que un periodista, per tant, pot exercir d'activista, però fora de les seves hores laborals. Destaquen algunes associacions també, que és igual de legítim exercir una tasca comunicadora dins de les mateixes associacions.

En aquesta recerca hem comprovat que el periodisme internacional que es fa actualment als mitjans de comunicació espanyols i catalans és qüestionat severament per les associacions que representen la societat civil. Fan una crítica estructural i cultural dels criteris de noticiabilitat que fan servir així com dels estàndards que fan en tant que a representació i transmissió de la informació. Tots els entrevistats han reclamat, indirecta o directament, l'aplicació de les propostes que el periodisme de pau, encara que el paradigma del periodisme de pau va molt més enllà de la mera aplicació al periodisme, és, més aviat, una visió molt més ampla d'enfrontar-se als conflictes i als problemes.

Capítol 5. Bibliografia

- Aranguren, M. M. (2006). La sociedad civil global como agente decisorio en política internacional. *Oasis*, 12, 271-296.
- Becker, J. (1982). Communication and Peace. The Empirical and Theoretical Relation between Two Categories in Social Sciences. *Journal of Peace Research*, 19(3), 227-240.
- Coser, L. (1967). *Nuevos aportes a la teoria del conflicto social*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Cottle, S. (2006). *Mediatized conflict: Developments in media and conflict studies*. Maidenhead: Open University Press.
- Cottle, S. (2014). Rethinking media and disasters in a global age: What's changed and why it matters. *Media, War & Conflict*, 7, (1), 3-22.
- Curran, J. (2005). *Medios de comunicación y poder en una sociedad democrática*. Barcelona: Hacer.
- Espinar, E., & Hernández, M. I. (2012). El periodismo de paz como paradigma de comunicación para el cambio social: características, dimensiones y obstáculos. *Cuadernos de Información y Comunicación*, 175-189.
Recuperat de <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=93524422009>
- Fawcett, L. (2002). Why Peace Journalism Isn't News. *Journalism Studies*, 3 (2), 213-223.
- Fisas, V. (1998). *Cultura de paz y gestión de conflictos*. Barcelona: Icaria.
- Fornìes, D. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de CIEMEN. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Freire, M. R., & Lopes, P. D. (2009). Rethinking Peace and Violence: New Dimensions and New Strategies. A P. D. Lopes, S. Ryan (coord.), *Rethinking Peace and Security. New Dimensions, Strategies and Actors* (p. 13-30). Bilbao: Humanitarian Net.
- Galtung, J. (1958). *Theories of conflict. Definitions, Dimensions, Negations, Formations*. New York: Columbia University.
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6, (3), 167-191.
- Galtung, J. (1985). *Sobre la paz*. Barcelona: Fontamara.
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305.

- Galtung, J. (1998). High road, low road: charting the course for Peace Journalism. *Track Two*, 7(4), 95-102.
- Galtung, J. (1998). *Tras la violencia, 3R: reconstrucción, reconciliación, resolución. Afrontando los efectos visibles e invisibles de la guerra y la violencia*. Bakeaz: Red Gernika.
- Galtung, J. (2000). The Task of Peace Journalism. *Ethical Perspectives—A Quarterly Review*, 7 (2-3), 162-167.
- Galtung, J. (2007). Peace Journalism as Ethical Challenge. *Asteriskos*, 7-16.
- Galtung, J., Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, 2 (1), 64-90.
- Galtung, J., Vincent, R. C. (1995). *Global Glasnost. Towards a New World Information and Communication Order?* Cresskill, NJ: Hampton Press.
- García-Mingo, E. (2009). Pitfalls of the Academic Approach to Peace Journalism. A P. D. Lopes, S. Ryan (coord.), *Rethinking Peace and Security New Dimensions, Strategies and Actors* (p. 41-52). Bilbao: Humanitarian Net.
- Gardner, E. (2001). The Role of Media in Conflicts. A L.Reychler, T.Paffenholz (coord.), *Peace-Building: A Field Guide* (p. 301-311). London: Lynne Reiner Publishers.
- Giménez, J. R. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Lliga dels Drets dels Pobles (L. Mataix, Entrevistadora)
- Giró, X. (2006). Los medios y la cobertura de la violencia. A *Aportaciones para la convivencia* (2), 187-204. Salvador: PNUD- Salvador.
- Giró, X. (2007). Enfoques analíticos críticos sobre el discurso de la cobertura informativa de conflictos. A T. Telleschi, E. A. Sandoval Forero (coord.), *Espacio y tiempo en la globalización. Una visión de la transparencia en la información* (p. 199-220). Universita' si Pisa y CEAIPES.
- Giró, X. (2016). Modos Híbridos y complejos de informar sobre cooperación. *Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social "Disertaciones"*, 10(1), 84-107. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5761406>
- Grzybowski, C. (2001). Las organizaciones no gubernamentales y la comunicación de masas: posibilidades de movilización. *Comunicar*, 16, 25-32.
- Hackett, R. A. (2007). Journalism versus Peace? Notes on a problematic relationship. *Global Media Journal: Mediterranean Edition*, 2 (1), 47-53.

- Hackett, R. A. (2010). Journalism for Peace and Justice: Towards a Comparative Analysis of Media Paradigms. *Studies in Social Justice*, 4 (2), 179-198.
- Irvan, S. (2006). Abstract Peace Journalism as a Normative Theory: Premises and Obstacles. *GMJ: Mediterranean Edition* 1(2) , 34-39.
- Kaldor, M. (2005). *La sociedad civil global. Una respuesta a la guerra*. España: Tusquets Editores.
- Kempf, W. (2007). Peace journalism: A tightrope walk between advocacy journalism and constructive conflict coverage. *Conflict & communication online*, 6 (2)
Recuperat de
<https://pdfs.semanticscholar.org/90c1/18deef3892dfe3c7d29f90c7e736e3404c8.pdf>
- Landeros, A. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de la Taula per Mèxic. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Lederach, J., Jenner, J. M. (eds.) (2002). *A Handbook of International Peace-building: Into the Eye of the Storm*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lynch, J., McGoldrick, A. (2005). *Peace Journalism*. Hawthorn.
- Lyon, D. (2003). Witnessing the truth. *Open Democracy*. Recuperat de
<http://www.opendemocracy.net/content/articles/PDF/993.pdf>
- Manyosa, M. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Taula per Colòmbia. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Minear, L., Scott, C., Weiss, T. (1996). *The news media, civil war & humanitarian action*. Londres: Lynne Rienner Publishers.
- Moreno, V. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Dones x Dones. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Palomino, S., Lafuente, J. (13 novembre 2016). El Gobierno de Colombia y las FARC logran un nuevo acuerdo de paz. *El País*. Recuperat de
https://elpais.com/internacional/2016/11/12/colombia/1478980675_158573.html
- Institute for Economics and Peace (2011). *Measuring peace in the Media 2011*.
Recuperat de http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Measuring-Peace-in-the-Media-2011-Report_0.pdf
- Peleg, S. (2006). Peace Journalism through the Lens of Conflict Theory: Analysis and Practice. *Conflict & communication online*, 5 (2), 1-17. Recuperat de
https://www.researchgate.net/publication/264725593_Peace_Journalism_through_the_Lens_of_Conflict_Theory_Analysis_and_Practice

- Plata, A. d. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Plataforma de Solidaritat amb Guatemala. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Pruitt, D., Kim, S. (2004). *Social Conflict: Escalation, Stalemate and Settlement*. New York: McGraw-Hill.
- Ruddy, D., Vlassenroot, K. (1997). Early warning and Conflict Prevention: Minerva's Wisdom. *Journal of Humanitarian Assistance*.
- Santolino, M. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Lafede. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Shinar, D. (2004). Media peace discourse: Constraints, concepts and building blocks. *Conflict & Communication Online*, 3(1/2) Recuperat de: http://www.cco.regener-online.de/2004/pdf_2004/shinar_2004.pdf
- Shinar, D. (2007). Epilogue: Peace Journalism – The State of the Art. *Conflict & communication online*, Vol. 6, No. 1. Recuperat de: http://cco.regener-online.de/2007_1/pdf/shinar_2007.pdf
- Tillett, G. (1999). *Resolving Conflict: A Practical Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Van Dijk, T. (1996). Opiniones e ideologías en la prensa. *Voces y Culturas*, num 10-II, 9-50.
- Van Dijk, T. (2009). *Discurso y poder*. Barcelona: Gedisa.
- Viatela, J. M. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de ADPI. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Villellas, M. (2019). Visió del periodisme internacional nacional de Escola de Cultura de Pau. (L. Mataix, Entrevistadora)
- Williams, K. (2011). *International Journalism*. SAGE Publications.

6. Annexos

6.1. Agenda de contactes

Associació	Contacte	2º Contacte	Volen participar?
Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)	15/02	20/02 -05/03 -11/03	No
Setem Catalunya	20/02	11/03	No
Fundació per la Pau	20/02	11/03	No
Calala - Fondo de Mujeres	20/02	11/03	No
Ca la DONA	26/02	5/03	No
Lafede	15/02	5/03	Sí
Taula per Mèxic	15/02	5/03	Sí
Lliga dels drets dels pobles	15/02	5/03	Sí
Observatorio por la Autonomía y los Derechos de los Pueblos en Colombia	20/02	5/03	Sí
Plataforma de Solidaridad con Guatemala	11/03		Sí
Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans en Colòmbia	15/02	5/03	Sí
Dones x dones	5/03	13/03	Sí
Centre Internacional Escarré per a les Minories (CIEMEN)	13/03	20/03	Sí
Escola de Cultura de Pau	13/03	20/03	Sí
Centre Delàs d'Estudis per la Pau	20/02	13/03	Sí, però impossible fer entrevista
Associació Catalunya-Líban	13/03	20/03	Sí, però impossible fer entrevista

Centre d'estudis africans i interculturals	13/03	20/03	Sí, però impossible fer entrevista
Federació d'associacions catalanes amigues del poble sahrauí – ACAPS	13/03	20/03	Sí, però impossible fer entrevista
Alternativa Intercanvi amb Pobles Indígenes	13/03	20/03	Sí, però impossible fer entrevista
Entrepueblos	15/02	11/03	Sí, però impossible fer entrevista
H.I.J.O.S.	11/03	20/03	Sí, però impossible fer entrevista
IRIDIA - Centre per la Defensa Drets Humans	15/02	11/03	Sense resposta
NOVACT - International Institute for Nonviolent Action	15/02	11/03	Sense resposta
FundiPau	15/02	5/03	Sense resposta
Nabowa Xarxa	5/03	11/03	Sense resposta
Fundación Codespa	5/03	11/03	Sense resposta
Pobles Germans	20/02	5/03	Sense resposta
Brigades Internacionals de pau de Catalunya	20/02	5/03	Sense resposta
Maloka	20/02	5/03	Sense resposta
Marxa Mundial de Dones de Catalunya	5/03	11/03	Sense resposta
Calaca	11/03	20/03	Sense resposta
Mujeres Migrantes Diversas	11/03	20/03	Sense resposta
Casa Iberoamericana de la Mujer	11/03	20/03	Sense resposta
Trawun Barcelona	11/03	20/03	Sense resposta
Paraguay Resiste	11/03	20/03	Sense resposta
Casa de Nicaragua	13/03	20/03	Sense resposta

Agermanament Sense Fronteres	13/03	20/03	Sense resposta
Aigua per al Sahel	13/03	20/03	Sense resposta
Aliança per la Solidaritat	13/03	20/03	Sense resposta
Asamblea de cooperaci3n por la paz	13/03	20/03	Sense resposta
Associaci3 per a les Nacions Unides d'Espanya (ANUE)	13/03	20/03	Sense resposta
Associaci3 Pobles Germans de Catalunya	13/03	20/03	Sense resposta
Centre d'estudis amazonics	13/03	20/03	Sense resposta
Fundaci3 gun3	13/03	20/03	Sense resposta
Movimiento por la Paz	13/03	20/03	Sense resposta
Unipau – Universitat Internacional de la pau	13/03	20/03	Sense resposta

6.2. Qüestionari

Periodisme internacional

- Quina creu és la funció del periodisme internacional i quin objectiu hauria de perseguir?
- Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional que es fa actualment a Catalunya i Espanya?
- Quines creu que són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?
- Quina creu que ha de ser la involucració del periodistes als conflictes? Fins a quin punt han d'involucrar-se o s'han de mantenir al marge?
- Considera que els mitjans o els periodistes han de propiciar diàleg entre els actors?

- Considera que els mitjans haurien de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte? Encara que algun d'ells tingui idees extremistes, se li ha de donar una plataforma per explicar el seus arguments?

- Si el periodista té possessió de informació que pot fer escalar el conflicte fins a la violència o inclús la guerra, ho ha de publicar?

- Considera que el periodisme internacional hauria de tenir un enfocament de periodisme de pau?

- Té contacte habitual o esporàdic amb periodistes?

Punts calents

- Quins conflictes considera que han estat més rellevants en el passat 2018 en l'àmbit del país o països als que la seva associació representa?

- Quins conflictes del seu país considera que han estat més representats als mitjans espanyols durant el 2018?

- En cas de no coincidir, perquè creu que la seva elecció i la dels mitjans és diferent?

- Quin actor considera que té més i menys possibilitats d'estar representat als mitjans? Per què?

- Ha fet un seguiment d'aquests conflictes als mitjans espanyols i catalans? Quina troba que ha estat la cobertura d'aquests envers els conflictes?

6.3. Transcripció i perfil entrevistes

1. Visió del periodisme internacional nacional de Lafede

Associació: Lafede.cat

Any Fundació: 2013

Àmbit actuació: Defensa i promoció dels drets humans, Cooperació sobre el terreny, Cultura de pau i transformació de conflictes, Suport i promoció de les dones, Suport i promoció de la infància i la joventut, Sobirania alimentària, economia local i comerç just, Suport i promoció de minories socials i ètniques, Participació i noves formes de governança, Emergències socials i humanitàries, Lluita per la Desmilitarització.

Projectes en actiu: “Treballar per la justícia global en un món global-Fent i Pensant Justícia Global”.

Presentació: “Lafede.cat està formada per 117 organitzacions i neix el gener de 2013 com a resultat de la fusió de les antigues Federació Catalana d’ONG per al Desenvolupament-FCONGD, Federació Catalana d’ONG pels Drets Humans-FCONGDH i Federació Catalana d’ONG per la Pau-FCONGPAU. Lafede.cat recull l’experiència i la trajectòria associativa de les seves organitzacions federades però, a la vegada, aposta per la integració i l’actualització dels seus discursos, objectius i espais de relació institucional.” (extracte de la seva pàgina web)

Entrevistada: Montse Santolino

Data de l’entrevista: 19/02

Durada: 01:15:46

Transcripció de l’entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	Periodisme de solucions.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	Periodisme no és només explicar la crisi, fas seguiment dels temes intentant explicar quines són les parts del conflicte i com es pot solucionar. No només en el moment en què està succeint, sinó que continuar analitzant el tema des d’una aproximació de voler una solució. Si per exemple hi ha una crisi humanitària, analitzar quines són les solucions que donen les diferents parts dels conflictes. Però està passant al contrari, per exemple al cas d’Àfrica, no pensem que hi hagi solucions perquè “són uns

	<p>salvatges”. Amb aquesta aproximació deixem a continents sencers en un paper cultural molt lamentable.</p> <p>També hi ha una mena de fatalisme on es pensa que hi ha conflictes que no se solucionaran mai, hi ha gent que és salvatge i és incapaç de conviure amb la democràcia, hi ha països àrabs on la gent no és democràtica i no és podem entendre. Hi ha moltes generalitzacions que fan pensar que com pot ser que en alguns temes aprofundim tant i altres temes els deixem de banda. Els temes que ens interessin aprofundim a un nivell de detall absurd, mentre que temes que afecten el nostre futur caiem en les generalitzacions. Aquesta no és la manera de tractar aquests temes.</p> <p>El periodisme de solucions tracta conflictes bèl·lics, socials, polítics... evitant el sensacionalisme, la victimització i l'estereotipació. Coneixem països i continents a cop d'estereotip: Àfrica nens passen fam, indígenes carregant nenes... Nosaltres parlem del nord global i del sud global. Ara al nord hi ha molta pobresa i al sud també hi ha molta riquesa. No podem continuar parlant com si hi haguera una ratlla. Hi ha moltíssimes parts de la realitat que queden invisibilitzades i simplificades. Si no donem informació completa, diversa i variada sobre el que passa al món les conseqüències poden ser espantoses, per tant hi ha una responsabilitat per part dels periodistes. Ara no passa això i personatges com Trump o Bolsonaro accedeixen al poder per la desinformació de la població.</p> <p>Fer un bon periodisme internacional implica donar imatges més completes i més diverses de la realitat dels altres països perquè els estem estereotipant molt. Nosaltres com a representants de la societat civil demanem als periodistes que parlen amb les associacions que representen a la societat civil d'altres països i que</p>
--	--

	no li demanen sols informació a les fonts oficials sobre quin és el problema o que està passant, per què tindran una versió que no serà la realitat. Per tant, com més fonts consultis, més diversa serà la informació. La societat civil ha de ser una font prioritària.
Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?	El periodisme de guerra el que fa és que els teus són els millors i els altres són els pitjors. Com a periodistes no és podem conformar amb aquestes visions.
Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?	<p>Hem venut el país a interessos estrangers. L'onada de privatització ha estat brutal, en la que les empreses transnacionals espanyoles ha tingut un paper fonamental. Sabràs el que interressi saber, que en aquest cas és molt poc.</p> <p>És un problema afegit. Quan hi ha conflicte obert i estan matant gent, l'interès informatiu es manté sobre certs països, però quan el conflicte desapareix (a passat a tota Centreamèrica i ha passat al Perú), signem acords de pau i figura que no ha passat res i continuem. Desapareixen del focus.</p>
El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?	Perquè no volem guerres. No només perquè no volem guerres, sinó perquè una cosa que han après les organitzacions i les ONG al terreny és que a les guerres sempre perden les persones més vulnerables. Les guerres són la font de totes les injustícies. La crisi dels refugiats ho ha posat de manifest, qui perd són els que estan en pitjor situació. Hem hagut d'anar a atendre a camps de refugiats que són fruits de poblacions desplaçades de tot arreu fruit de conflictes bèl·lics a tot arreu. No volem ni ens interessa un altre periodisme que no sigui el periodisme de pau que no busqui la justícia global. El periodisme no sempre ha ajudat a facilitar solucions als conflictes, tot el contrari. Galtung ja ho va dir fa molts anys en els seus primers estudis que va fer, els mitjans eren

	<p>violents i afavorien els conflictes perquè la seva pròpia lògica de la noticiabilitat</p> <p>Hi ha dues lògiques creuades que són perverses, per un costat la noticiabilitat, el què ha passat de nou, i per un altre costat el tema de la crisi i el conflicte com a punt generador d'interès. El mateix conflicte és la mateixa lògica, la mateixa lògica està indissolublement associada a la noticiabilitat. Els mitjans necessiten això (la crisi, el conflicte) constantment per generar interès i òbviamment això és molt pervers, perquè coneixem la realitat internacional sovint a cop de crisis. Nosaltres treballem amb molts països que només apareixen a les notícies quan hi ha 3000 morts, abans d'això no apareixen a les notícies.</p> <p>Òbviamment aquesta lògica és innata a la majoria dels mitjans de comunicació, llavors volem una altra noticiabilitat, volem una altra manera d'apropar-se als conflictes, la que fem servir ara no genera coneixement, només genera l'impacte, la gent només coneix titulars, la gent mai aprofundeix. Si no tenim una informació que ens permeti aprofundir amb el coneixement de la majoria del món. Omplim molt de temps en premsa rosa, en xorrades, però realment no tenim un coneixement acurat del món. Això ha passat sempre, i el periodisme sempre per aquesta lògica la gasolina del periodisme és el conflicte, i sobretot del periodisme internacional de manera molt clara. Els anys 50 era una cosa, però en plena globalització en la qual qualsevol conflicte que passi en qualsevol lloc del món ens acaba afectant, perquè com a mínim arribaran refugiats si no té conseqüències econòmiques o d'un altre tipus per nosaltres. És absolutament irresponsable no tenir una millor informació. Òbviamment l'enfocament del periodisme de pau és el millor, ja no per una qüestió només ètica i moral, sinó per una qüestió geoestratègica, de com enfrontar a una ciutadania</p>
--	---

	<p>europea a entendre el món per poder ubicar-se, per poder votar, per poder viatjar, per poder entendre que està passant al món.</p> <p>Òbviament per raons professionals i per raons ètiques i morals. Si tu ets periodista internacional el que vols és que la gent entengui que està passant al món, i llavors si l'única lògica que acompanya això és la crisi, l'emergència, el conflicte, difícilment es podrà aconseguir aquest objectiu.</p> <p>La conseqüència de tot això és que tenim idees absolutament simplificades i surrealistes sobre la major part del món, i un desconeixement absolut de què passa a moltes parts del món.</p>
Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?	<p>La responsabilitat és no donar-los altaveu i sense criteri reproduir tot el que diuen. Se'ls ha de donar espais on el periodista faci alguna cosa més que simplement recollir declaracions. El periodisme polític s'ha convertit en una cosa patètica en la qual tu poses el micròfon i reproduïxes tot el que volen dir; això no és periodista, et converteixes en una gravadora.</p> <p>Moltíssima gent fent tertúlies i escrivint opinió sobre Bolsonaro sense tenir ni idea de Brasil. Els opinadors estan dient absolutes barbaritats en compte de demanar l'opinió dels brasilers o de les organitzacions que han treballat allà. És un gegant econòmic, un país cinc vegades més gran que Espanya del que sols sabem que hi ha faveles, el carnaval i poca cosa més. Sabem cosetes com si nosaltres fóssim més importants que ells, quan són un monstre geogràfic, econòmic i són la potència econòmica més forta d'Amèrica Llatina.</p> <p>La cosa no és si se li ha de donar veu als extremistes, una cosa és donar-li veu i l'altra és regalar-los els espais com estem fent ara - si es presenten a una campanya electoral donar-li espai perquè s'expliquin-. La idea de llibertat d'expressió va en contra de la</p>

	<p>idea de no deixar-los parlar, però com a periodistes tenim la responsabilitat de com parla aquesta gent. Ara estem sent absolutament irresponsables, els hem de deixar parlar perquè han crescut, però hauríem d'haver començat per no deixar-los créixer. Els has convertit en un interlocutor legítim, després no pots evitar que no parlin. És abans, no fer créixer aquests líders o moviments. Es poden fer entrevistes a la gent deixant en evidència que és el que hi ha darrere: no preguntar-li quines propostes té vostè per al país, sinó fer-li una bateria de preguntes sobre quina proposta té sobre això, quin coneixement té sobre això, què en pensa això i deixar en evidència que no hi ha programa no hi ha proposta, que aquest senyor no és el que està dient. Totes aquestes opcions apel·len al sentiment, a un malestar general que hi ha per la desigualtat i injustícies. És una mena de vot antisistema. Tu el que tens informació sobre aquest senyor que diu que és antisistema i qui diu moltes coses, d'on ha sortit, que ha fet abans, quines ocupacions, quina experiència.</p>
<p>Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?</p>	<p>Quan hi ha conflicte els mitjans sovint es converteixen en font, en milícia, en el camp de batalla... Si partim de què l'objectivitat no existeix, el que pots fer és intentar ser rigorós i el més equitatiu possible. Això no significa necessàriament que tu no estiguis posicionat.</p> <p>Com més implicat estàs i més coneixes el conflicte, més fàcil és ser equitatiu perquè pots contrapesar el protagonisme de cada una de les parts.</p>
<p>On és la línia entre periodisme i activisme?</p>	<p>És quasi impossible separar periodisme i activisme. Quan comences a llegir i assabentar-te d'un conflicte de manera natural creus que un dels actors té raó per sobre dels altres. És més fàcil quan no tens molta informació, però quan és proper a tu és natural que et posicionis d'una manera o una altra.</p>

	<p>Com més implicat estàs més responsabilitat tens perquè la implicació moral, política o emocional no afecti fins a un punt de ser injust amb una de les parts del conflicte. Llavors has de fer molt més esforç d'intentar escoltar a la part que més et costa escoltar. La professionalitat passar per aquí. Si tu creus que es necessiten solucions has de parlar amb totes les bandes. Poder ajudar a no demonitzar l'altra banda també. Ajudar als lectors o audiència que facin aquest apropament amb tu. Els conflictes segur que no se solucionen si tu penses que l'altre no té res de raó. Com a professional no pots posicionar-te i dir que l'altra part no té gens de raó. Alguna raó tindrà, i encara que et costi més has de fer l'esforç d'escoltar-lo, encara que sense posar-te al seu servei. Estar implicat no significa que no puguis fer una bona feina professional. Intentar entendre perquè pensen el que pensen. A banda, en qualsevol conflicte hi ha actors que estan al mig i poden facilitar els ponts. Sempre amb fonts i dades.</p> <p>Hi ha moltes maneres d'explicar un conflicte que et toca sense estar posicionat d'una manera que no entenguis l'altra banda i sols li donis difusió al missatge de la teva banda.</p> <p>La línia és molt fina i s'ha d'anar amb compte, però tu has de tenir clar si eres periodista o eres activista. Si ets activista, estàs ajudant a una causa però no estàs fent periodisme. Has de tenir uns límits personals i professionals que han d'estar presents en tot moment. No significa que els periodistes no puguin ser activistes, però han de saber en quin moment han de separar una cosa de l'altra. El que resulta difícil de creure és que no et posicionis en determinats temes.</p> <p>Si no som capaços de mantenir aquesta posició d'intermediació, el periodisme desapareixerà com el coneixem perquè no farem falta. Llavors tothom tindrà gabinets de comunicació. La veritat</p>
--	--

		no la té ningú, la veritat és una aproximació de totes les parts. Si es dóna per fet que aquest conjunt de veritats no pot coexistir, sols hi ha veritats absolutes, llavors el periodisme no té sentit.
Establir conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?	3	<ul style="list-style-type: none"> • Conflictes indígenes Perú, Bolívia <p>En el Perú estan passant moltíssimes coses aquests dies, és una gran potència llatinoamericana que ara mateix aquí no tenim cap informació del que està passant allà. És un dels països on qui ha posat el risc la governabilitat és per qüestions immobiliàries que té vincles amb les nostres empreses, amb els nostres polítics i no hi ha cap informació sobre això. D'Odebrecht no sabem res. Perú, amb tota la importància geoestratègica que té, ha desaparegut completament del mapa. Són països molt grans.</p> <p>Ara s'està parlant molt de la caravana de migrants i s'ha posat al mapa Honduras. Honduras és un país que no existia, ningú sabia que existia. Les revoluciones centreamericanes (revolució sandinista, el conflicte armat de Guatemala...) són la base de moltes ONG's, i com que va haver-hi guerrilles i solidaritat entre països són països petits que van tenir una certa connexió. Precisament perquè van sortir organitzacions per donar suport en aquells processos polítics, han tingut una presència en els mitjans espanyols. Com a Honduras no va haver-hi revolució, senzillament no existeix el país.</p> <p>Si compares la visibilitat que han tingut països tan petits amb la visibilitat que té un monstre com el Perú, que ningú sap que està passant allà, quan és un dels països estratègics de les empreses espanyoles. Telefònica està fent barbaritats al Perú, tot el que fa aquí de no invertir suficient en infraestructures, tenir tractes de corrupció amb el poder i a més donar un servei de merda; tot això ho està fent al Perú i per així no parlem del Perú.</p>

	<p>Les principals transnacionals espanyoles estan allà; si hi ha corrupció i hi ha empreses transnacionals espanyoles, tot això segurament salpicaria a interessos espanyols.</p> <p>Tradicionalment, la població indígena ha estat absolutament desplaçada i no ha estat un actor present en els nostres mitjans. Els únics actors indígenes que surten als mitjans espanyols és perquè els promouen les ONG's. Des de Fujimori, que la veu indígena va desaparèixer del mapa, temes com l'esterilització forçada de les dones no han estat representats, mai ha estat tema aquí. ¿Qui hauria de sortir? La societat civil, que ha desaparegut.</p> <p>A més a més, al Perú quan va acabar el conflicte armat van començar a tenir una política lamentable els mitjans. Per exemple Prisa, amb El País ha tingut una política lamentable, ha estat una política de cambra de comerç. L'aproximament periodístic ha estat en funció dels interessos econòmics, llavors hem tractat a les forces polítiques d'allà en funció de si eren favorables a les forces polítiques nacionals. En el cas de Prisa això és evident i molt obvi. Els directors i presidents de Prisa tenien accés als governants del Perú que bàsicament anaven de la mà de les empreses. A banda, ha estat comprant mitjans allà. Llavors ni indígenes ni societat civil.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dones esterilitzades forçadament <p>L'únic que va treballar el tema de les dones esterilitzades han estat les ONG's, que han tractat de portar a aquestes dones, i les organitzacions locals d'allà. També si això estigués passant avui, seria una altra cosa, perquè ara el moviment feminista és molt fort. Però això va succeir durant el conflicte armat, llavors no va sortir ni en aquell moment ni hem aconseguit després que això fos un gran tema a l'agenda. Encara avui s'estan recuperant testimonis, un tema molt important i transcendental, que no ha estat a enlloc.</p>
--	--

	<p>No deixa de ser una altra versió de la violència masclista en conflicte armat. Quina millor manera d'acabar amb els subversius que acabar amb la possibilitat de reproducció d'aquelles persones. Pensaven que el vot indígena podria créixer i tornar-se en contra d'ells.</p> <p>Des de Fujimori no arriba quasi informació a Espanya del Perú, no està passant res al Perú? Hem venut el país a interessos estrangers. L'onada de privatització ha estat brutal, en la que les empreses transnacionals espanyoles ha tingut un paper fonamental. Sabràs el que interressi saber, que en aquest cas és molt poc.</p> <p>Des del punt de vista de les ONG, com passa molts països com a Mèxic o al Perú és quan surten del conflicte comença la privatització i a vendre's el país, comencen les polítiques neoliberals. A la mínima que comencen a créixer els índexs socioeconòmics es consideren països de renda mitjana, llavors si no hi ha conflicte obert i no són països com el Congo o qualsevol país amb uns índexs de pobresa molt bèsties, els governs, les polítiques de cooperació ja no presten atenció a aquests països, els abandonen. Aquest focus desapareix. Però és mentida, són països de renda mitjana però els índexs de desigualtat són salvatges.</p> <p>És un problema afegit. Quan hi ha conflicte obert i estan matant gent, l'interès informatiu es manté sobre certs països, però quan el conflicte desapareix (a passat a tota Centreamèrica i ha passat al Perú), signem acords de pau i figura que no ha passat res i continuem. Desapareixen del focus i per això no saps absolutament res del Perú.</p> <p>Els tres monstres llatinoamericans són Xile, Argentina i Brasil, Perú i Colòmbia, que han estat tradicionalment bastant aliats amb els interessos dels Estats Units. Al Perú, encara que va acabar el conflicte, està havent-hi molts problemes de narcotràfic</p>
--	---

	<p>i de grups que no es van acabar de desmilitaritzar i que faciliten l'expansió de la guerra del narcotràfic. Tampoc se sap res d'aquest tema.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mèxic - narco <p>El narco està ficat als mateixos partits. El problema és que és un narcoestat, el narco s'ha fet tan gran que s'ha posat a tot el sistema i determina moltes coses de l'economia. El narco determina l'economia del país. No només està passant droga. La gent del narco té empreses i està relacionada, llavors aquesta és la manera més amable de no explicar el que ha estat passant al país durant molt de temps. Els interessos de les grans empreses espanyoles a Mèxic són bestials. És una mena d'argument recurrent.</p> <p>Els llibres de text a Mèxic són de Santillana. El president de PRISA, històricament, ha parlat amb presidents mexicans i tots els nens mexicans han acabat amb llibres espanyols perquè hi ha acords per dalt. De Mèxic sabem el que cal saber. Només es va trencar aquesta lògica amb els zapatistes, en el 94, que el dia que Mèxic havia de signar el tractat de lliure comerç van donar la campanada de demostrar la desigualtat salvatge que hi havia al país, de la discriminació dels pobles indígenes, que hi havien estats que estaven totalment fora del control de l'estat. A molts estats de la república, no hi havia presència de l'estat, hi havia zones on els indígenes estaven totalment abandonats. Els governadors només estaven per gestionar els interessos de les empreses. I això continua sent igual, però des que va desaparèixer Marcos, els zapatistes ja s'ha arreglat el país.</p> <p>Va ser un moment impactant -en el 94- perquè ningú esperava ja una guerrilla i van aparèixer aquests. Va ser molt interessant. Va ser una guerrilla simbòlica i orientada als mitjans de comunicació, no estava preparada per a fer una guerra, però sí que va ser una</p>
--	--

	<p>guerrilla cultural. Un moviment que va permetre explicar una part del país que no s'havia explicat abans. Va desaparèixer de l'opinió pública i no s'ha tornat a parlar de Mèxic. Però a Mèxic continuen havent-hi problemes, amb els indígenes i amb el que les multinacionals han fet al país. El desenvolupament d'aquests països depèn de multinacionals, normalment estrangeres, que determinen qui fa les carreteres, on està l'aigua, les elèctriques... No deixa de ser la colonització però d'una altra manera.</p>
Consum i contacte periodisme internacional	<p>El periodisme internacional ara mateix és un periodisme de merda. Més a Espanya. No s'està invertint, tenim 3 corresponsalies a tot el món. El periodisme internacional l'està fent freelance. Les capçaleres no ho fan ni bé ni malament perquè no estan invertint. Ho fan periodistes bé o malament. Hi ha gent que ho fa molt bé però independentment de mitjans. No m'hi fixo en mitjans, segueixo a periodistes concrets. Fer periodisme internacional és car i la majoria de gent no s'ho pot permetre.</p> <p>Sí, nosaltres som font. Som font, però no fem projectes directament, som com un representant del sector. En algunes coses som font directa, però en molts casos vénen a buscar especialistes en temes determinats que nosaltres els facilitem.</p>

2. Visió del periodisme internacional nacional de Lliga dels Drets dels Pobles

Associació: Lliga dels Drets dels Pobles

Any Fundació: 1977

Àmbit actuació: Defensa dels drets humans i dels pobles, entesos com un mínim inalienable que tots els éssers humans i tots els pobles han de tenir.

Projectes en actiu: projectes de cooperació a la selva amazònica del Perú i a l'est de la República Democràtica del Congo, projectes de sensibilització en el Caucas Nord.

Presentació: “La Lliga dels Drets dels Pobles és una organització no governamental, nascuda l’any 1977, que té com a objectius la defensa dels drets humans i dels drets dels pobles, el foment de la cultura de la pau i la transformació social. Participa en la construcció d’un nou ordre fonamentat en el respecte mutu i la solidaritat, treballant en xarxa amb altres entitats i associacions.

Actua sensibilitzant l’opinió pública envers aquests temes, establint projectes de cooperació al desenvolupament que fomentin els lligams entre els pobles, denunciant les causes de les injustícies que pateixen els pobles més vulnerables, informant i incidint sobre conflictes oblidats i promovent la cultura de la pau, fomentant la formació crítica de les persones i promovent la formació política bàsica com a contribució a la regeneració permanent de la democràcia.” (extret de la seva pàgina web).

Entrevistat: José Ramón Giménez

Data de l’entrevista: 21/02

Durada: 01:19:18

Transcripció de l’entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	És una llàstima que el periodisme internacional no pugui tenir majors certificadors de la veritat, aquest seria el periodisme desplaçat al terreny.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	El periodisme autèntic és el que trepitja el terreny, palpa la realitat del país, la despulla i busca els contextos i ho sap explicar amb professionalitat.
Quin objectiu és el que realment persegueix el	Hi ha una deficiència absoluta de la cobertura de la informació, no dels flaixos curts, sinó del coneixement propi dels conflictes.

<p>periodisme internacional?</p>	<p>Les exmetròpolis s'ocupen de les excolònies. Però si un país no ha estat metròpolis d'una colònia, hi ha poca sensibilitat pel que passa en aquell país. A Espanya i Catalunya, Amèrica Llatina és informació per a nosaltres. A Àfrica no teníem gaires colònies - Guinea Equatorial, Sàhara occidental i el Rif-, per tant a Espanya no li ha interessat pràcticament Àfrica. El que li ha pogut interessar és el Marroc, per la proximitat que tenim i per les immigrants que arriben des d'allà, i ara Senegal i Gàmbia pel tema de refugiats.</p> <p>El periodisme en general es mou per grans problemes, per grans alts i baixos, en el món polític, el social, dels desastres naturals, fams... Però si no passa res d'això, els països no tenen cap protagonisme en els mitjans. Si no hi ha guerra o conflicte, continents sencers com Àfrica o Àsia desapareixen de la premsa. Hem acostumat als lectors a llegir poques línies. El 'lead' de la informació i alguna cosa transversal si li interessa, a part del titular, és l'únic que la gent actualment llegeix.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>Motiu de debat al món periodístic, però jo el relacionaria amb la crisi actual que hi ha empresarial en el món dels mitjans de comunicació. L'actual crisi econòmica i la crisi de la comunicació ha rebut de la transformació del model de la comunicació a través de les xarxes de comunicació i el periodisme en línia.</p> <p>Les empreses en perdre el pes important que tenien abans de l'aparició del periodisme en línia o el periodisme en xarxa. Les empreses tenien una base on allotjar continguts informatius. El que més mal ha fet ha estat Twitter, es governa des del Twitter. Els mateixos líders mundials estan llançant contínuament missatges a través de Twitter. El problema d'un twit, un exemple del model de comunicació actual, no tens temps de</p>

	<p>contextualitzar, d'explicar les causes que són determinants perquè un fet passi en un moment i lloc determinat. Llavors llances eslògans, missatges curts que arriben més a les emocions que no pas a la raó o a l'enteniment. Això ha deteriorat molt la informació fins al punt que el que hi ha globalment a la ciutadania és una desinformació. Manca de coneixement de l'arrel dels problemes. Es necessita una anàlisi del problema per poder entendre'l, i aquest seria un paper que haurien de desenvolupar els mitjans de comunicació però no ho fan. Les empreses de mitjans de comunicació no poden mantenir corresponsals a escala internacional, no poden mantenir enviats especials. No hi ha diners i tampoc destinem espai en el mitjà per explicar tot el que passa.</p>
El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?	<p>Sí, perquè si no hi ha guerra o conflicte, continents sencers com Àfrica o Àsia desapareixen de la premsa.</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Colòmbia <p>Colòmbia, per exemple, sols va ser rellevant i va tenir lloc als mitjans amb el plebiscit, després d'això no s'ha fet una continuació del conflicte, sent que hi estan havent assassinats, que la implementació de la pau no està sent efectiva... Colòmbia ha desaparegut. Els indígenes estan mal, els narcos fan el que volen... i la gent no sap res. Els nostres diaris no parlen de Colòmbia des del plebiscit, exceptuant algun esdeveniment concret com quan al febrer una bomba va esclatar. Si no arriba a posar una bomba l'ALE, no es sabia res. El corresposal que pugui haver-hi de televisions o ràdios, si no li demanen perquè no passa res espectacular, no escriu res perquè no té cabuda. Si ho escriu i intenta vendre-ho no vendrà, perquè ningú ho vol.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conflicte indígena

	<p>A Catalunya, més enllà del procés, més enllà del conflicte de Catalunya i Espanya i tota l'èpica al voltant d'aquest tema, es para poca atenció a altres coses. A la secció d'internacional, si hi ha alguna cosa "cridanera", que s'hagi mort algú per exemple.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Síria <p>També hi ha un altre fenomen de la informació: l'embañament d'informació sobre una temàtica determinada (Síria), l'excés de parlar d'un tema, d'un fet o d'un lloc determinat, acaba produint que la gent s'embaña d'aquest tema. L'efecte 'dormidera,' com si estiguessis drogat. Estàs saturat. Insistir sobre el conflicte: els morts els estàs veient des de casa teva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Congo <p>Fent un documental al Congo jo em vaig adonar que la gent no té ni idea de què és o què passa al Congo. Té informació bàsica: què està a Àfrica i que viuen negres. Em plantejo, en el món del periodisme qui s'ocupa d'Àfrica? Mitjans: La Vanguardia tenen un autònom -Xavier Aldekoa- que toca tota Àfrica, però Àfrica és un continent immens i no destinen a ningú més. A les televisions passa el mateix.</p>
--	---

3. Visió del periodisme internacional nacional de la Taula per Mèxic

Associació: Taula per Mèxic

Any Fundació: 2016

Àmbit actuació: "Taula per Mèxic se organiza atendiendo a la preocupación y movilización nacional e internacional por estas denuncias y para ayudar a favorecer una solución al conflicto. Se presenta como un espacio de encuentro entre diversos actores de la sociedad catalana, mexicana e internacional, que trabajen por el fomento de la defensa

de los Derechos Humanos y la paz en México. Para todo ello pedimos el aval solidario de personas, organizaciones e instituciones que respalden su creación”. (extracte de la seva pàgina web)

Projectes en actiu: Acogida Temporal, Formación/Sensibilización, Investigación sobre la vulneración de derechos humanos en México.

Presentació: “La Taula per Mèxic se presenta como una red de personas que desde Cataluña demanda a la comunidad internacional que reconozca y atienda la crisis humanitaria que vive el país y asuma responsabilidades para asegurar el cumplimiento de los compromisos internacionales en materia de Derechos Humanos y de Justicia Global”. (extracte de la seva pàgina web)

Entrevistat: Arturo Landeros

Data de l’entrevista: 07/03/19

Durada: 01:47:00

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	Darles voz a las víctimas.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	Tendrían un rol importante conseguir un periodismo de paz. El problema es combinar un medio que tiene sus intereses, que quiere vender periódicos, y la tragedia siempre es muy vendible, a darle voz a estas personas.
Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?	Sensación grande de impunidad a niveles empresariales y políticos. Es cuestionable para los medios sacar notas sobre temas de otros países, pero hay que buscar el ángulo que pueda conectar con la población nacional.

	<p>Los medios locales que no les interesa que los medios internacionales les presten atención, y medios del estado español que no les interesa cubrir acontecimientos que no estén de alguna manera relacionados con algo que pase aquí. Faltan investigaciones que puedan vincular dos realidades. Para eso se necesita el mismo interés de los dos lados.</p> <p>En los medios españoles no se hace cobertura de México más allá del narcotráfico. Es raro porque hay casos que en otros países serían noticia, como el caso de muerte de defensores de derechos humanos, pero en México no.</p> <p>Los criterios de noticiabilidad, en general, han quedado obsoletos, que se entiende desde la lógica de que el objetivo de un periódico es el de vender periódicos. Los medios alternativos también tienen sus propias agendas y también los criterios están obsoletos. Centran mucho sus piezas en dos o tres temas.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>El tratamiento de las realidades internacionales de otros países es sumamente complicado. Hay grupos editoriales, PRISA, por ejemplo, tienen muchísimas inversiones en México. Es difícil encontrar noticias más equilibradas o contrastadas.</p> <p>No solemos hablar mucho de que las empresas de Florentino, o españolas, tienen negocios y por tanto intereses en países como México. Lo que pasa es que lo medios españoles avancen en este terreno, será casi imposible que el país se meta en estas cuestiones, por ejemplo. Por el otro lado, también será muy difícil que la prensa mexicana se meta. En México se tiende a ver más hacia Estados Unidos por proyectos como la</p>

	<p>megaminería. Los lazos españoles están más relacionados con el sector turístico y, por tanto, no son tan visibles.</p>
<p>El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?</p>	<p>Tendrían un rol importante en el periodismo de paz. El problema es combinar un medio que tiene sus intereses, que quiere vender periódicos, y la tragedia siempre es muy vendible, a darle voz a estas personas.</p> <p>Cómo construir una red binacional, pero los medios de ambos países tienen que estar interesadas en construirla.</p>
<p>Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?</p>	<p>La experiencia de la Taula es que todos los medios españoles han tenido interés en entrevistar a todos los periodistas que han venido como parte de nuestro programa. Se ha mantenido la voz de las personas, aunque siempre se acaba cayendo en la gran tragedia, en los malos malotes, cuando la cuestión que está pasando en México no es una lucha de buenos y malos. ¿Cómo definir quiénes son los buenos y los malos? La mal llamada guerra contra el narco no tiene ni buenos ni malos porque es el gobierno es parte involucrada fuertemente en el narco, no puede luchar contra sí mismo.</p> <p>Uno de los pilares del periodismo en México decía que si el diablo le daba una entrevista iba y le entrevistaba. Si, el problema es que hacer con eso. Todo esta en la tenacidad del presentador de saber las preguntas adecuadas que hacer.</p> <p>En los conflictos, todas las voces cuentan. Pero no hay que olvidar que lo que dicen unos actores del conflicto, afecta a los otros actores también involucrados. Si, pero por la vía del reconocimiento.</p>

	<p>No es la gente más representativa de la sociedad civil, por ejemplo, a la que entrevistan. Solo se quedan con ciertas ONG o asociaciones de referencia.</p>
<p>Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?</p>	<p>Todos los actores del conflicto se verán inclinados a instrumentalizar a los periodistas. Los “malos” lo ubicaran como el vocero de las víctimas, las víctimas lo ubicaran como el vocero del gobierno... Ya no es tu activismo como periodista, sino la situación de riesgo en la que te pones al estar narrando ciertos temas y que te ubiquen como “parte de...”. Hay que saber reenfocarlo, o contarlos de otra manera... Los narcos se acercan a los periodistas, pero si estos le dan más o menos voz que a otros recibirán críticas de ambas partes. Se trata de cómo dar voz a todos, en el conflicto se le debe dar la voz a todos, pero en un sentido de buscar soluciones al conflicto. No como un mero altavoz de los actores implicados.</p>
<p>On és la línia entre periodisme i activisme?</p>	<p>La mayoría de todos los profesionales acogidos por nuestro programa han sido periodistas-activistas. No está mal ser ambos, pero volvemos al tema de la objetividad; como lo cuentas y a quien se lo cuentas. En su caso es una cuestión sobrevenida para ellos. El ejercer la profesión ya te pone, de alguna manera, en la senda del activismo.</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Narco cónsul <p>Vino a Barcelona un cónsul, designado a dedo por Peña Nieto, con claros vínculos con el narco, declarado por el Ayuntamiento como persona non grata. Nosotros pedimos a medios en México que nos enviarán documentación y los entregamos a los medios de aquí, pero no pasó nada. Salieron muy pocas piezas sobre esta visita y lo que supuso.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Narco <p>Es muy poderoso para ciertas narrativas. El narcotráfico es parte de algo mucho más grande que es el crimen organizado, y poca gente ha investigado este gran esquema. En México pasan 23 de cada 24 delitos patrimoniales. El narco es el brazo armado de un empresario, de un político, de un militar... Un cartel no solo es el Chapo, sino toda una corporación. La historia del narco en México es la de tratar de unificar a los carteles, la famosa federación de El Chapo. La violencia surge en los vacíos de poder, cuando hay cambios de políticos, de partidos, des estructuras... Se ve lo ineficiente de la estrategia para el luchar al narco que se ha venido dando. El diagnóstico está, pero es difícil de ejecutar una solución.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Victoria de López Obrador <p>En los otros países ha estado ganando la extrema derecha, y desde aquí se le ha dado más protagonismo que a López Obrador, que tiene propuestas de izquierdas. También hay cierta tendencia a idealizar ahora a México como el islote de paz de la región, cuando eso está por ver, porque las medidas que Obrador propone no se sabe si se podrán llevar a cabo, y es un partido que tiene muy pocos años de recorrido.</p>
--	--

4. Visió del periodisme internacional nacional de ADPI

Associació: Observatorio por la Autonomía y los Derechos de los Pueblos en Colombia (ADPI)

Any Fundació: 2013

Àmbit actuació: “Se propone ser una herramienta para los pueblos y las organizaciones indígenas que sistematice y difunda en Catalunya y el Estado español las noticias,

documentos y otros recursos vinculados a las actuales problemáticas de los pueblo indígenas y a sus procesos de resistencia” (extracte de la seva pàgina de Facebook)

Projectes en actiu:

Presentació: “El Observatorio es un colectivo de organizaciones y personas que trabaja por la defensa de los derechos humanos y colectivos de los pueblos indígenas de Colombia a través de acciones internacionales de seguimiento, denuncia y visibilización de su situación, luchas y propuestas.

Es un espacio en construcción colectiva que aspira a consolidar una red de apoyo con organizaciones sociales, centros universitarios e instituciones públicas catalanas y colombianas.” (extracte de la seva pàgina de Facebook)

Entrevistat: Juan Manuel Viatela

Data de l’entrevista: 11/02/19

Durada: 00:50:51

Transcripció de l’entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	Darle las herramientas adecuadas a los ciudadanos para que tomen decisiones informadas.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	
Quin objectiu és el que realment	Tanto en Colombia como otros países de Latinoamerica, la cobertura que ha hecho el periodismo español tiene mucho que

<p>persegueix el periodisme internacional?</p>	<p>ver con intereses económicos de los grandes grupos económicos en territorio colombiano. El grupo PRISA tiene ahora una filial, que es radio Caracol y Plantea durante mucho tiempo fue la accionista mayoritaria de El Tiempo, el periódico más leído del país.</p> <p>Transformó la cobertura para empezar a darle a Colombia una especie de posición en términos de la opinión pública mundial como la esperanza de que los conflictos armados podían ser resueltos de manera pacífica. Con muchas variantes, porque se trató de manera idílica lo que estaba pasando en Colombia, las oposiciones, las discusiones se obvió en cierta manera.</p> <p>Esa cobertura que hicieron los medios empezó a derrocar la imagen del colombiano narco y a construir la imagen de Colombia como un ejemplo positivo para toda la comunidad internacional. También como experiencia personal, en los aeropuertos ya no tenía que en cada vuelo irme a un cuarto para que me revisara la maleta. Experiencialmente vives cómo se transforma el estereotipo.</p> <p>Ejemplos particulares: sección especial de El País que dan espacio para reportajes con víctimas en Colombia. Cosas que hace unos años no iban a ocurrir. Antes se pensaba más en los grandes cárteles, Pablo Escobar... que en la figura de las víctimas.</p> <p>Este acercamiento hacia Colombia ha sido pensado para darle una visibilidad a las víctimas del conflicto. Hay una madurez, una seriedad muy grande en el periodismo español, no todo, pero se nota.</p>
--	--

	<p>Un factor muy importante en la cobertura es que los periodistas que han cubierto Colombia desde aquí ya había tenido experiencia cubriendo otro tipo de conflictos, de narrar los conflictos a partir del periodismo de paz o de un acercamiento que privilegia a las víctimas. Eso ha sido muy positivo.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>El análisis está mediado por cercanía en términos económicos, no creo que puedas establecer una relación directa entre la cobertura y esta conexión de grupos económicos, no puedes decir que están determinando específicamente lo que dicen los medios, pero sí que tienes que ponerlo como un actor dentro de todo el análisis.</p>
<p>El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?</p>	<p>Volvemos a estar instalados en una narrativa bélica. Las guerras se van reciclando, es un círculo vicioso del que no vamos a poder salir. El proceso tenía la ventaja de poder cerrar este círculo a través de la sanación y la no repetición, pues ha sido totalmente desmantelado. Después de 60 años de guerra hay muchas personas que no quieren que la verdad se sepa y son los que se han opuesto a que la verdad se sepa. Las víctimas estaban empezando a perdonar, pero se han generado fracturas sociales muy difíciles.</p> <p>Con estos procesos de paz se reciclan algunas violencias, que no tienen que ver con violencias políticas, sino violencias más de bandos, de narco, de minería ilegal... También es difícil pensar cómo narrar esas nuevas violencias.</p>
<p>Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?</p>	<p>Es difícil para los periodistas cubrir según que cosas. Si tomas la decisión como periodista de decir “bueno, no le voy a hacer el juego a los narcos”, y te dedicas a hacer periodismo de investigación con la policía, a descubrir que pasa, te matan. Si</p>

	<p>simplemente dices “no voy a hablar de eso”, de alguna manera te han instrumentalizado Todo eso lleva a la imposibilidad de hacer tu trabajo de manera libre.</p> <p>Todos los actores bélicos en cualquier lugar del mundo tienen en sus prioridades (consciente o inconsciente) por hacerle daño a la prensa.</p> <p>Se ha institucionalizado que a la prensa libre se la combate a través del miedo y de la amenaza.</p>
Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?	El periodista tiene que saber quien será su público.
On és la línia entre periodisme i activisme?	<p>Si tu construyes tu periodismo a partir de la idealización de la víctima, en algún momento cuando pasa algo con la víctima que no está en tu idealización, es difícil reportarlo.</p> <p>En este momento, situación tan difícil, que ni siquiera tenemos que trabajar el periodismo de paz. Tenemos que volver a hacer un periodismo de verdad, no solo de paz. La manipulación a través de plataformas de ‘fake news’ es tan brutal que ahora la laboral del periodista es comprobar la veracidad de estas noticias.</p>
Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat	<ul style="list-style-type: none"> • Odebrecht <p>Puedes incluso hacer un esquema de cómo están mezclados los intereses periodísticos y los intereses económicos. Resulta que los dos grandes periódicos de CO son propiedad de dos magnates que están implicados en el caso. Ambos han hecho coberturas muy leves.</p> <p>Odebrecht es el escándalo de corrupción más importante de la historia, diría, en PE ya tumbó a un presidente, Brasil también.</p>

<p>representats tots els actors?</p>	<p>Lo masivo del caso no se refleja con lo que los medios han hecho con ello.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narco <p>Nosotros dejamos de tener el imperio. Lo que hizo el narco CO después de Escobar es intentar pasar desapercibidos, aunque el narco en CO continúa siendo un negocio bastante próspero, sin tener el protagonismo que tiene el Chapo. Tenemos mucha violencia, muchos muertos, pero la estrategia del narco mexicano de convertir los asesinatos en un circo mediático para crear miedo, eso ya no pasa en CO, puede que en unos niveles muy limitado.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plebiscito <p>Todo el proceso de paz fue el que dio más imágenes bonitas, que la implementación era la que iba a dar más imágenes duras y confrontativas, por eso quizás lo medios han dado un poquito a vuelta. Tampoco va con la imagen que habían construido del proceso de paz, que todos los colombianos lo apoyaban, etc. y desde la implementación nos hemos dado cuenta de que la mitad del país no quiere un proceso de paz. Eso en términos periodísticos es muy difícil decirlo. Como hacer entender al público cómo alguien vota no en un plebiscito donde se está votando si quieres paz o guerra. Son historias muy complejas en las que te cuesta construir una narrativa sólida sobre lo que piensa la sociedad.</p> <p>Ya como que la espuma que se creó con la cobertura ha bajado porque volvimos otra vez a la guerra, no en el sentido anterior, pero ya no es tan noticiable. Eso es lo que es ahora el proceso de paz, y ya no es una imagen agradable.</p>
--------------------------------------	---

	<p>Ahora las coberturas sobre Colombia, y es paradójico, tiene mucho que ver con lo que está pasando en Venezuela, entonces brincamos de la solución pacífica a ser el líder regional que quiere llevar paz y democracia a Venezuela siguiendo los intereses bélicos de Estados Unidos. Es una posición paradójica porque nuestro presidente se está vendiendo en Colombia como un gran líder continental, pero en contexto del periodismo internacional no le están prestando atención, porque todo el mundo sabe que quien está detrás de eso es Trump.</p> <p>Pasar de la resolución pacífica de nuestro conflicto a impulsar la resolución bélica del problema democrático que tiene el país vecino.</p>
--	--

5. Visió del periodisme internacional nacional de Plataforma de Solidaritat amb Guatemala

Associació: Plataforma de Solidaridad con Guatemala

Any Fundació: 2012

Àmbit actuació:

Projectes en actiu:

Presentació: “La Plataforma de Solidaridad con Guatemala (PSG) lleva trabajando desde hace tiempo en la defensa de los Derechos Humanos de la población y en el apoyo a determinadas organizaciones sociales que lideran la protesta en Guatemala, principalmente, en la defensa del territorio frente a empresas transnacionales españolas”. (extracte de la seva pàgina de Facebook).

Entrevistada: Ana de la Plata

Data de l’entrevista: 11/03/19

Durada: 01:05:57

Transcripció de l'entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	El papel de los medios es comunicar lo que ocurre. La tarea informativa implica interlocución y para que haya información veraz debería de haber interlocución con todos los actores implicados. Los medios corporativos (que responden a intereses económicos que les permiten tener tirada nacional) responden a sus inversos. Eso implica parcialidad en sus conflictos. ¿por qué es noticiable un golpe de estado en Venezuela y no en Guatemala? ¿qué rol juegan los medios ahí?
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	El papel de los medios es sacar una información veraz de los conflictos que hay a nivel internacional. Uno de los deberes éticos del periodismo tiene que ver con el intentar acercarse a la realidad, pero siempre hay un ángulo y el periodismo lo tiene que asumir. Cualquier persona que se sienta a escribir una pieza lo hace desde un ángulo.
Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?	Garantizar el máximo beneficio al menor coste. Además, ¿Que es un conflicto? Porque entendemos la guerra como un fuego abierto entre dos bandos, pero hay un bando que siempre se ha constituido con armas, que es el Estado, y que son los poderes corporativos. En LATAM, las corporaciones internacionales gozan de la protección pública y de la protección de empresas privadas. Las armas quedan de un lado, que tiene que ver con el poder. En GU hay muchísimas más armas hoy que durante el conflicto armado, morían menos personas de las que mueres

	<p>ahora. ¿Porque no llamamos guerra a eso? porque no hay dos bandos? Todo eso forma parte de lo que tienen que hacer los medios, un análisis exhaustivo de los conceptos que maneja. Si están hablando de paz o de guerra, hay que problematizar qué significan estos conceptos y cuando no se hace es fácil llevarlo al terreno hegemónico. ¿porque se habla casi de guerra en Venezuela y no en Guatemala? Porque hay intereses económicos de potencias en la disputa de los bienes naturales de Venezuela (petróleo y gas).</p> <p>Los medios alternativos o los medios no corporativos tienen un menor alcance porque no responden ni tienen los inversores que tienen los medios nacionales. La mayor parte del trabajo es altruista y precario. es menos parcial? No.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>Las agendas de noticias responden a poderes hegemónicos. Los medios de comunicación son un poder en sí mismo. Subvertir el orden de las cosas no se hace solo desde el periodismo. No se trata de escoger entre trabajar en un medio alternativo o uno corporativo, pero por lo menos se trata de una ética.</p> <p>Periodismo que se mueve bajo la lógica mercantil de qué nota vende.</p> <p>Criterio de proximidad, totalmente obsoleto y que no se aplica. Venezuela está igual de lejos que Guatemala, ¿porque interesa sacar esa foto permanente continuamente de personas cruzando la frontera? ¿y no de la caravana migrante o de gobiernos genocidas en cuyos países hay inversiones españolas y europeas? Eso no interesa al grupo PRISA, por ejemplo, cuando en realidad se aplica más el criterio de proximidad en términos de inversión. Un montón de empresas</p>

	<p>españolas generando altísimos beneficios en Centroamérica, y la caravana ya nos hemos olvidado de ella.</p> <p>Vemos que no se trata de medios de España o de Guatemala, sino de una lógica de información donde no hay neutralidad. Hay intereses y gente trabajando para ellos.</p>
El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?	<p>Yo apostaría a que los trabajadores se organicen y revolucionen su gremio, que ponga en jaque a los inversionistas.</p> <p>Periodismo humano en toda la forma. Los periodistas tienen que cumplir son las responsabilidades que tienen.</p>
Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?	<p>Para que haya una libertad de prensa real deberían estar representados todos los ángulos que pueden relatar la realidad. No nos sentimos representados, los medios son parciales. se le tiene que dar voz a todos los actores, pero no puede ocupar una única voz la nota. Deberían salir las feministas y lesbianas a hablar de que implican las políticas de Bolsonaro, los pueblos indígenas, el comité general del partido de Bolsonaro...</p>
Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?	<p>Maneras más sostenibles donde una no se deje ni la salud ni la vida para poder sacar la información. Hay que buscar protección para el periodismo. En la política está en la forma. Como hacemos las cosas es importante. que el gremio esté concientizado y tome acciones de movilización e incidencia política para garantizar una información veraz, justa y equilibrada que nos permite leer el mundo con un poquito de menos soberbia y de menos alevosía y con un poquito más de humanidad.</p>

<p>On és la línia entre periodisme i activisme?</p>	<p>Me parece muy osado decirles a los periodistas que están medios corporativos lo que tienen que hacer.</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Venezuela Los grandes medios transmiten un relato sobre VE que responde a intereses geoestratégicos. • Caravana Todos conocemos lo difícil que es organizar la sociedad civil. ¿Qué significa que de repente 10 mil personas se organicen y marchen juntas cruzando países? Que esto esté pasando de manera sucesiva. ¿Eso no es una noticia? Son vidas humanas, pero no interesa porque hay una ley de extranjería aquí que pretende blindarse a pies juntillas y que le va muy bien legitimar la política genocida de fronteras que tiene Estados Unidos. • “Golpe de Estado en Venezuela” Se consuma el 7 de enero. Sale el presidente y dice que se pasaran por el arco del triunfo la decisión de la mayor corte de justicia de GU. Se rompe el estado de derecho y se rompe la democracia y ahí un golpe de estado El 8 de enero instalaciones eléctricas quemadas hemos visto como el ataque contra los pueblos originarios es sistemático demuestra la fuerza que tienen los pueblos. Convenios firmados internacionalmente permiten que los pueblos originarios puedan decidir qué quieren hacer con su territorio. Ahí donde están los recursos es donde están los pueblos (porque los han cuidado) y ese es el foco de interés. En el momento en el que se tensionan los poderes en el estado, los medios corporativos toman un papel, vemos a medios

	<p>corporativos cubriendo la caída de las torres de tensión y denunciando a la población por haberlo hecho.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justicia por genocidio <p>Genocidio de los pueblos originarios. Se logra llevar a la justicia uno de los genocidios contra el pueblo 'ixil'. El caso que se presenta es por 171 muertes, uno de los lugares más castigados. Finaliza con una sentencia en firme en 2013 sentenciando de genocidio y crímenes humanidad a Efraín Ríos Montt (expresidente). Eso fue noticia aquí.</p> <p>Pero no se dio cobertura a todo el proceso posterior en el que se intentó invalidar la sentencia, más implicaciones en la sentencia, etc.</p> <p>Hay un discurso dentro de los medios corporativos que favorece el funcionamiento de los estados. La justicia transicional da un embalaje de que los estados están funcionando y que los niveles de impunidad no son tan altos. A eso si que se le da cobertura. Pero no se le da cobertura al nivel de impunidad que hay detrás para que este señor (Efraín) muera tranquilo en su cama muchos después del genocidio.</p>
<p>Contacte amb els mitjans</p>	<p>Contacto a veces hay. Pero los medios no vienen a cubrir los actos que hacemos y se le da la importancia que tienen. Permanente estamos en acción, pero no estamos representados en los medios</p> <p>En Guatemala si que llega información sobre ES. No se trata de una relación ES- Guatemalspaña, sino que se trata de una relación de corporaciones. Los intereses dentro de los medios corporativos en Guatemala funcionan bajo la misma lógica. ¿cual es el relato de las noticias?</p> <p>Importancia para los países lo que se dice de ellos fuera, como los afecta, a los espacios político-democráticos. Importa</p>

	<p>mucho que los medios de información corporativa digan lo que está pasando en un país, porque sino no existe en esta sociedad de la información. Es de gran importancia para los movimientos sociales cuando desde acá se hacen acciones. Los movimientos sociales lo sienten, que desde aquí les damos apoyo, pero cuando se da el silencio, también se siente. Aquí los medios tienen un papel fundamental de narrar que está pasando.</p> <p>La imagen que dan los medios de las naciones como Guatemala es importantísima. ¿Qué pasaría si fuera portada un golpe de estado en Guatemala como lo ha sido en Venezuela? ¿Qué implicaría para las inversiones? ¿Porque no se da? Están apostándole a un lobby de estabilidad de guerra.</p>
--	---

6. Visió del periodisme internacional nacional de Taula per Colòmbia

Associació: Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Any Fundació: 2002

Àmbit actuació: Promoció protecció dels Drets Humans en Colòmbia, així com el suport a una solució pacífica negociada, visibilitzar iniciatives de pau.

Projectes en actiu: cada any celebra les Jornades sobre Colòmbia.

Presentació: “La Taula Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia es una plataforma de entidades de ámbito catalán, formada por ONG, sindicatos, administraciones públicas y entidades del mundo académico.

Desde el inicio, la Taula se ha configurado como un grupo de trabajo que ha ido poniendo el tema de Colombia en las agendas internacionales y de cooperación de las principales instituciones catalanas. También participa, juntamente con otras instituciones y ONG catalanas, españolas y europeas en conversaciones y peticiones ante el Gobierno colombiano, en las que exige el respeto a los Derechos Humanos de los colombianos y las colombianas. Asimismo, y ante el Gobierno español y las instancias europeas, hacemos actuaciones en favor de la paz con justicia social y de una solución política

negociada en Colombia, como cartas de denuncia y comunicados de apoyo a las organizaciones colombianas que, posteriormente, hacemos llegar a los gobiernos, miembros de los parlamentos, instituciones y medios de comunicación”. (extracte de la pàgina web)

Entrevistada: María Manyosa

Data de l'entrevista: 21/03/19

Durada: 01:06:55

Transcripció de l'entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	Durant molts anys, els mitjans s'han oblidat que la seca responsabilitat és generar lectors crítics (amb criteri), que forma part de la feina que han de fer.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	Conèixer la realitat que cobreixen i conèixer qui llegirà la peça o qui rebrà aquesta informació. No sols pel que fa al llenguatge, sinó pel que fa als referents.
Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?	<p>Cobertura des de l'exotisme d'indígenes, es busca la diferència, no les similituds. Podríem empatitzar més, no utilitzar aquesta mena de folklorisme.</p> <p>Hi ha uns mitjans de masses que trampegen, això vol dir que hi ha coses que les fan molt malament, i afortunadament de tant en tant hi ha coses que es fan prou bé. Després hi ha agències de com que ho haurien de fer molt millor. Hi ha una sèrie de mitjans de com alternatius, de petit format, que no arriben a les grans masses que ho fan molt bé. Tots tenen els seus contres.</p>

	<p>Els mitjans de masses cobreixen l'actualitat des de l'actualitat, tenen recursos per arribar a fonts que els altres dos no, i per tant, això li dóna a la informació una validesa interessant, però és cert que les dinàmiques de producció i la perspectiva des d'on s'expliquen les notícies, seguïssim que no afavoreix a fer-nos idea real de la situació internacional.</p> <p>Els mitjans alternatius, des d'una posició més minoritària amb menys recursos i menys accessibilitat amb fonts potser no tan rellevants, expliquen les coses des d'un altre lloc.</p> <p>El periodisme digital ha obert moltes portes, però el periodisme digital l'has d'anar a buscar. Això no vol dir que la gent hagi entrat. Nosaltres des d'aquí seguim molts mitjans més alternatius des d'altres perspectives.</p> <p>No surten prou ni se'ls visibilitza prou, perquè al final és més complex explicar aquesta realitat. Aquí entraria en si el lector pot assolir aquestes complexitats o els mitjans s'anticipen al fet que no ho podran assumir i ho expliquen més fàcil.</p> <p>Hi ha una tendència que m'està agradant molt: els mitjans i els periodistes s'han hagut d'adaptar a col·lectius que no els hi donen una declaració, no tenen portaveu o no sempre és el mateix... Els col·lectius i la societat civil s'han convertit en fonts oficials i donen credibilitat a les històries.</p> <p>“No podem estar parlant sempre de conflictes, de penúries, de demandes...” és el món en el qual vivim, que no surti no vol dir que no hi sigui.</p> <p>Els mitjans són limitats (el periodisme digital és menys limitat en aquest sentit)</p>
--	--

	<p>També està bé fer una tria de les notícies. Tan poc compressiu éssi no t'expliquen la realitat com si et saturen d'informació perquè desconnectes. Explicar la realitat d'una manera comprensible.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>Hi ha conflictes o realitats internacionals que no pots no cobrir-les. No és tant si les cobreixen o no, sinó com les expliquen. Hi han dinàmiques interioritzades dins dels mitjans que no fa falta que et recordin qui et paga, perquè els periodistes ja ho saben. Autocensura. Afortunadament, no tots els mitjans ni totes les notícies.</p> <p>Si visualitzem premsa, els poders estan més presents, però les públiques tindrien un altre paradigma, tenen menys excuses per fer-ho malament, i així i tot segueixen les tendències que marca la premsa privada. Aquí estan els errors.</p> <p>És curiós el cas de Llatinoamèrica amb l'estat espanyol i amb quins països té una relació i amb quins no. Com es veu la realitat, com es viu i com es transmet. ES no té la mateixa relació amb Veneçuela que amb Colòmbia</p>
<p>El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?</p>	<p>Al plebiscit no podien ignorar-lo, era una fita històrica. Tots els acords són històrics, i tots es milloren a ells mateixos. El de Colòmbia va ser millor que tots els anteriors, i el següent serà millor que el de Colòmbia.</p> <p>Noticiablement molt important. Espanya té molt a aprendre (justícia especial per la pau, una comissió d'esclariment de la veritat, víctimes reconegudes...) Demonitzar un procés de pau o uns actors armats a Espanya és molt fàcil perquè és el que ha fet. Assumir que hi ha països que està a l'altra banda - en vies de desenvolupament- que estan tenint uns processos de resolució de conflictes molt millors que res del que em</p>

	<p>tingut aquí. És difícil d'explicar. És difícil quan et creus el referent explicar que hi han altres maneres d'explicar el conflicte</p> <p>Als mitjans els hi és més fàcil posicionar-se en contra d'aquest acord, en contra de seure a la taula de negociació... perquè és el que ha fet aquí. La cobertura dels mitjans va subjecta al que passi a Colòmbia però també a la redacció que hi hagi aquí. El País: hi ha algunes coses que fan molt bé en aquest sentit.</p>
Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?	<p>En general els mitjans de masses és molt recent que donin veu, entitat o protagonisme als moviments socials, col·lectius de víctimes, associacions de dones, etc. Això és el que ara està sent notícia a Colòmbia, llavors hi ha una mena de curtcircuit entre la realitat de Colòmbia (societat molt organitzada).</p> <p>Exemple IRA</p> <p>Els periodistes com a actors del conflicte i com a objectiu que tenen de treballar per la salut social han de jugar bé les seves cartes i vetllar per la salut social. Això no vol dir no donar la informació, però de vegades la informació s'ha de buscar el moment per donar-la.</p>
Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?	<p>Els mitjans de comunicació són actors dins dels conflictes. Tenen un paper important i una incidència. Relegar-los a la posició d'observadors i relators no és cert. Tenen moltes implicacions; el que diuen, el que no, a qui li donen veu, perquè ho diuen...</p> <p>Els mitjans són un servei públic i social i tenen una responsabilitat de salut social, de treballar per la convivència, per la comprensió, per rebaixar la tensió.... Tot el que no sigui això, anirà contra això.</p>

	<p>Tenim un espai mediàtic que o bé és privat o bé és privat. Si és privat vol dir que ja no respon a aquest pilar de servei públic, social. Respon a altres realitats com són les econòmiques, els poders fàctics...</p> <p>Això no vol dir que els públics ho facin tot bé. Els mitjans públics al final també depenen de qui hi hagi, sobretot quan són molt grans i tenen molta capacitat d'incidència, perquè tots els partits polítics es barallen per controlar-los.</p>
On és la línia entre periodisme i activisme?	<p>Depèn de cada persona. On hauria d'estar? Els periodistes tenen una funció i els activistes en tenen una altra. Hi ha espais que es creuen i es difuminen.</p> <p>El periodista funciona amb uns objectius i està posicionat -i malament si ens vol fer creure que no i si es posiciona amb aquell que oprimeix-. El seu objectiu és explicar el conflicte, la complexitat, els actors, rebaixar la tensió...</p> <p>L'activista té un altre objectiu (fa coses perquè tinguin impacte).</p> <p>Hi ha vegades et dona molt valor. Per ser dona tindre una visió del feminisme que em farà comprendre millor la seva complexitat, no m'allunya d'això, sinó que m'apropa. Ser coneixedor o estar implicat en un conflicte m'ajuda a poder comprendre més.</p> <p>L'altra cosa és que nosaltres vulguem fer periodisme activista. Jo li diria periodisme propagandístic. No li diríem periodisme.</p> <p>El periodisme, sobretot el de conflictes, té uns objectius, té unes inquietuds i treballa per això. Totes les persones som subjectes i estem travessades per les coses que ens impacten</p>

	<p>o no ens impacten, això és un valor, no una crítica. La meua visió i interpretació del món passa per mi, no pot haver-hi un altre punt de partida. Sense menystenir-la</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Colòmbia <p>Colòmbia té històricament un vincle emocional amb ES, però també el té amb els EUA. El cas de Colòmbia ve marcat pels EUA, perquè té bases militars, la línia política és molt similar. Claríssim que ve marcat pels poders públics, que són econòmics. Per sort, a Colòmbia hi ha molta gent treballant perquè això no sigui així i cada vegada més els mitjans d'aquí estan veient que no és així.</p> <p>Exemple brillant de la complexitat dels conflictes. A dos anys d'haver firmat els acords de pau, Colòmbia segueix "en guerra". S'ha implementat molt poc dels acords de pau, però s'està visualitzant tots els conflictes i problemàtiques socials que fins ara tenia Colòmbia i que el conflicte amb les FARC havia invisibilitzat.</p> <p>El conflicte de les FARC havia passat d'explicar-se com un conflicte polític, de demandes de la població civil, a parlar-se de terrorisme i narcotràfic. Quan tenyeixes un país de terrorisme i narcotràfic i després firmes uns acords de pau i has de treure aquestes etiquetes, a sota el que hi ha són les problemàtiques de qualsevol país amb grans desigualtats. És uns dels països que més persones té formades en pau i resolució de conflictes, processos de sanació i a la vegada cada setmana són assassinades 3 persones (3 persones referents d'una comunitat, líders,... amb un impacte brutal sobre el territori, no només de dolor, sinó d'impacte social)</p> <p>Això explicar-ho a Colòmbia ja és difícil, perquè les diferències entre zones són molt grans, però explicar-ho aquí</p>

	<p>encara ho és més, perquè aquí parlar de comunitats indígenes, o comunitats afros, és una imatge estereotipada. Quan es parla de drets de pagesos, que pensem per pagesos? És complex i per sort, ara s'està parlant d'altres tipus de conflictes, no només de narcotràfic.</p> <p>Quan mires els mitjans internacionals d'aquí, cada quant surt Colòmbia i perquè surt? A Colòmbia cada dia passen coses noticiables, però els mitjans d'aquí fan una selecció. Només la selecció de quan apareix Colòmbia als mitjans, perquè apareix. Això ja marca l'agenda.</p>
Contacte amb mitjans	<p>Estem treballant-ho. Els mitjans, dins de les seves limitacions, ens fan prou cas. Segurament mai obrirem cap diari, ni nosaltres ni Colòmbia. Hi ha periodistes catalans molt sensibilitzats per Colòmbia. Menys cas del que voldríem. Són mitjans o són periodistes? Jo crec que són periodistes, i ells s'ho batallen a saco als seus mitjans. Els mitjans fan cas a la cooperació internacional als conflictes internacionals des d'una perspectiva social de resolució de conflictes?</p>

7. Visió del periodisme internacional nacional de Dones x Dones

Associació: Dones x Dones

Any Fundació: 1992

Àmbit actuació:

Projectes en actiu:

Presentació: “Som, doncs, un grup de dones feministes i antimilitaristes que concebem la solidaritat entre dones com un enriquiment i una font de coneixement i d'educació permanent entre dones de diverses procedències i diverses situacions.” (extracte de la seva pàgina web)

Entrevistada: Vicky Moreno

Data de l'entrevista: 22/03/19

Durada: 00:38:42

Transcripció de l'entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	El periodisme hauria de ser el més objectiu possible. De vegades hi ha una visió una mica romàntica del periodisme, dels reporters que anaven al front, tampoc es això. Entre aquesta imatge i el d'ara que són agències que els hi munten un quiosquet i des d'allà van agafant notícies perquè no tenen cap contacte amb la situació real.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	El periodista haurien de cobrir més el que passa a la societat civil en els conflictes, sinó no hi ha aquesta altra imatge de què és possible una sortida i un futur. També fa que la gent sols pensi que passen coses males al món, quan hi ha moltíssimes accions que es fan diàries a favor de la pau o contra el canvi climàtic o contra el feixisme, contra racisme. Això no és noticiable, sols serà noticiable si algun d'aquests actes té una assistència gran, però del contingut no se'n parlarà. Perpetua la idea que els conflictes sols es poden resoldre amb les armes. El pacifisme no es construeix d'avui per demà, cal un esforç i compromís.
Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?	Denominador comú: presenten el conflicte com una cosa llunyana, amb una certa objectivitat, però més que objectivitat jo diria que fins i tot indiferència. Quan llegeixes informacions a un mitjà, te n'adones que són informacions que podries trobar a qualsevol altre mitjà. Han desaparegut els articles en profunditat sobre anàlisis del conflicte, quines són les causes i perquè s'ha arribat on s'ha arribat. Són com

	<p>flaixos de notícies, d'imatges que no s'haurien ni de posar, perquè el que fan és que la persona que les mira quedi bloquejada i fins i tot acabi dubtant que això és real o de qualsevol altre documental. No està fent la feina que hauria de fer, que és informar amb tota l'amplitud del conflicte.</p> <p>És una cosa molt momentània en el temps. Han convertit un conflicte internacional on hi han moltes parts implicades (no tenim explicació ni coneixement de cada una dels actors del conflicte) i quan s'ha produït hi ha un cert seguiment, depenent de la magnitud del conflicte, però després deixa de ser notícia i desapareix: crea en la societat civil corrent interessada en aquest tipus de notícies que pugui arribar a pensar que la cosa ja s'ha acabat, o que no hi ha tanta violència. No és cert. No hi ha un seguiment en profunditat. Manca de profunditat.</p> <p>Manca testimoni de la vida quotidiana, qui està rebent la majoria de les misèries de les guerres són les dones i els nens, població civil desarmada. Això no arriba, no hi ha testimonis. Com estan vivint, quins moviments de resistència pacífica hi ha en el lloc del conflicte...</p> <p>Mirada de gènere periodisme internacional</p> <p>Hi ha hagut un cert canvi en els mitjans portat per les dones, molta incidència el grup d'#onsonlesdones. Començar a fer evident i visibilitzar que en els mitjans de comunicació les dones no hi són, o hi són de segons categoria. No són ni protagonistes de la notícia, ni com a professional que fa la peça.</p> <p>Ha d'haver-hi una formació que ensenyi com aplicar una mirada de gènere al dia a dia del periodisme. Començar per</p>
--	--

	introduir a les facultats assignatures de feminisme, activisme, implicació.
Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?	<p>Si realment vols intentar conscienciar a una població que no està en conflicte o en guerra (tot i estar molt a prop geogràficament) necessites elements d'anàlisi. Els pots buscar i contrastar. Pedagògicament, si realment vols ensenyar a la població a analitzar un conflicte per veure que hi ha moltes maneres de solucionar-lo i per veure quins són els actors implicats i qui hi ha al darrere del sistema tan complex. Cal crear aquesta pedagogia. No és podem quedar en el marc del fet que "davant d'un conflicte, t'has de defensar".</p> <p>Vivim en un món en el qual encara es pensa que la seguretat passa per les armes, una visió que està arreu. És l'única visió que tenim perquè és la que ens ensenyen els mitjans. La defensa pot venir d'altra banda, un conflicte es pot resoldre per moltes altres vies que no siguin la violència.</p>
El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?	<p>Una cosa és la implicació d'actors sobre el terreny, i l'altra la implicació que hi ha darrere. Les guerres d'avui es produeixen, són una mercaderia més, s'importen on s'interessa. És un circuit on van armes, a canvi de recursos naturals, ocupar espais geoestratègics. Els actors tenen les seves pròpies agències per classificar els continguts i veure que es pot dir i que no, on posar èmfasis. Les guerres d'avui en dia no es poden entendre com a dos bàndols; hi ha molts bàndols i sobretot són interessos econòmics, on el tema armamentístic té una importància brutal. Interessa que les guerres continuen perquè el negoci de les armes és un negoci molt fructífer, sinó ja haguessin tancat.</p>

<p>Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?</p>	<p>La societat civil no apareix als mitjans, i les dones encara menys. Falta la visió de la societat civil, que no han estat passius en cap moment del conflicte. Ara estan començant a sortir testimonis de dones que han organitzat resistència, que s'han organitzat en l'àmbit local per solucionar la vida de cada dia, buscar aliments d'on sigui... El tema aquest de la cura, de la vida, que en definitiva és l'important, això queda sempre com una anècdota. No entra en els criteris de noticiabilitat dels mitjans.</p>
<p>Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?</p>	<p>El paper del periodista, més que intervenir o buscar acostament, hauria de ser recollir testimonis de la vida quotidiana per oferir una altra cara del conflicte, més que no la implicació directa. La visió que és dona és estereotipada i gens clara.</p> <p>El periodisme que s'està fent a escala internacional, sobretot de grans mitjans, és desconcertant i acabar-te desinformant, a banda de temes molt complexos.</p>
<p>On és la línia entre periodisme i activisme?</p>	<p>El paper del periodista, més que intervenir o buscar acostament, hauria de ser el de recollir testimonis de la vida quotidiana per oferir una altra cara del conflicte, més que no la implicació directa. La visió que és dona als mitjans és estereotipada i gens clara.</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Refugiats <p>Hi ha cert mitjans que la visió que donen dels refugiats és desconcertant. La majoria de vegades que es parla de les dones és per a referir-se a elles com a esclaves sexuals, el que acaba perpetrant l'estereotip. Se'n sap molt poc de les dones d'EI, on estan, on han anat a parar, en quina situació estan vivint, com viuen els seus fills... Com que no hi ha testimonis directes de persones que ho han patit. Ho tracten</p>

estat representats tots els actors?	<p>com un tema aïllat, i no com a part i conseqüència d'un conflicte armat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Síria <p>És un tema tremendament complicat i mai s'ha intentat explicar que és el que estava passant realment.</p>
-------------------------------------	---

8. Visió del periodisme internacional nacional de Escola de Cultura de Pau

Associació: Escola de Cultura de Pau

Any Fundació: 1999

Àmbit actuació: Promoure la comprensió i la pràctica de la cultura de pau, Investigar i intervenir en temàtiques relacionades amb els conflictes, els processos de pau, la dimensió de gènere en la construcció de pau i l'educació per la pau, Formar persones perquè siguin capaces d'estendre el missatge i la pràctica de la cultura de la pau.

Projectes en actiu: Programa de Conflictes i Construcció de Pau, Processos de pau, Educació per la pau, Drets Humans, Arts i Pau, Construcció de Pau Postbèl·lica

Presentació: "L'Escola de Cultura de Pau es va crear l'any 1999 amb el propòsit de treballar per la cultura de pau, els drets humans, l'anàlisi de conflictes i dels processos de pau, l'educació per la pau, el desarmament i la prevenció dels conflictes armats". (extracte de la seva pàgina web)

Entrevistada: María Villellas

Data de l'entrevista: 04/04/19

Durada: 00:27:59

Transcripció de l'entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
----------	----------

<p>Quina creu que és la funció del periodisme internacional?</p>	<p>S'ha de comprometre en transmetre la informació de la manera més acurada i menys tendenciosa possible. Els conflictes són realitats molt complexes. Això no va de bons i dolents. Entendre quines són les causes profundes, posar-les de manifest, posar sobre la taula totes les violacions de drets humans que uns i altres cometem en els conflictes. El compromís ha de ser amb el dret a la informació com una manera que l'opinió pública internacional tingui millor informació i pugui fer més pressió per la cerca de solucions negociades dels conflictes armats.</p> <p>Llavors una cobertura de no només els fets de violència, sinó també els fets de pau que a qualsevol conflicte trobes. Fer-se ressò de les iniciatives d'associacions o persones individuals que es preocupin pel que estan passant i busquin trobar solucions, perquè tinguin un efecte multiplicador.</p> <p>Donar accés a una informació de qualitat contribueix a l'educació de la població. Fer pedagogia amb la informació és una tasca imprescindible. Donar claus, donar ressò a veus expertes... En compte del model de tertúlia en el que tothom en sap de tot i ningú en sap de res, un model terrible, un model que reculli una pluralitat de veus expertes que parlaran d'un tema, no de 100 temes diferents. Contribueix a la desinformació, als estereotips.</p>
<p>Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?</p>	<p>Cal un periodisme independent per teixir complicitats i donar suport als mitjans que aposten per altres línies editorials. Enfortir aquest tipus de periodisme, per sort cada cop hi ha més mitjans petits, però van arribant cada cop més. Són mitjans més respectuosos amb els treballadors, amb els mateixos periodistes, més respectuosos amb la pluralitat social, pluralitat d'anàlisi.</p>

	<p>Recollir tots els impactes que està tenint un conflicte, pel que fa a la mortalitat, però no quedar-nos en què és l'única conseqüència dels conflictes armats. Tenir la capacitat de captar la complexitat i de posar-la a l'abast de la societat.</p>
<p>Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?</p>	<p>El que ens sobta i que queda molt per millorar és en primer lloc la selecció de què és notícia i que no és notícia. Perquè alguns conflictes arriben als mitjans i altres situacions igualment greus no reben aquesta atenció. Hauria d'haver una cobertura més equilibrada de totes les situacions de violència. Cobertura que donés una visió més acurada del que està passant. Sembla que hi hagi només tres o quatre guerres que durant uns anys està de moda, hi hauria d'haver un compromís més a llarg termini per entendre que hi ha conflictes armats i socials a cada indret del món, que cadascun té les seves pròpies dinàmiques i que és interessant tenir aquesta mirada més global de tota la situació internacional.</p> <p>També una informació que no estigui tan guiada per estereotips, més atenent a les causes profundes, a les dinàmiques específiques de cada context global. No hi ha una única manera d'entendre tots els conflictes del món. Hi ha dinàmiques locals i dinàmiques internacionals i s'ha de tendir a una anàlisi més crítica i més en profunditat, sobretot pel que fa a les causes, més enllà d'idees superficials.</p> <p>Donar molta més veu als analistes locals, a la població local que pateix els conflictes perquè puguin donar la seva visió, la seva interpretació. No que tots els conflictes s'expliquin des d'una mirada eurocèntrica, occidental, que de vegades obvia les complicitats occidentals (governos, sistemes internacionals...) i només se centra en aspectes molt</p>

	<p>anecdòtics. No explica perquè s'ha arribat a la situació de violència.</p> <p>També cal una perspectiva de gènere en tota la informació, abandonar la mirada reduccionista de les dones com a víctimes passives de la violència i entendre la situació de les dones en els conflictes armats. També de grups de població amb identitats de gènere i sexuals diverses amb tota la seva complexitat, com a víctimes, com a perpetradores de violència i també com a constructores de pau. No tenir aquesta mirada de les víctimes passives, sense capacitat d'afrontament de la violència.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>És molt important el compromís a llarg termini, si un mitjà es compromet, no abandonar-la després d'uns anys. No cal que cada dia sigui portada, però de manera continuada oferir informació actualitzada sobre el que està passant.</p> <p>Fer-ho d'una manera més equilibrada, no tant bombardeig i després desaparèixer. D'una manera més sostenible, evidentment si passa un fet més greu, hi ha més cobertura, d'una manera més gradual. Sempre bombardejos que després deixen a la gent molt penjada. Generen unes expectatives en la població civil que està rebent atenció per part dels mitjans i després tothom marxa i la gent se sent molt abandonada per part de la comunitat internacional i dels mitjans.</p> <p>Genera un tipus d'informació molt superficial.</p>
<p>El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?</p>	<p>Es necessita una cobertura, una informació perquè els processos de pau siguin exemple per a altres països. Compromís durant tot el procés (durant i després).</p> <p>Si coneixes més el conflicte dones una informació més de qualitat. També tenir una xarxa de contactes locals. Tant de</p>

	<p>bo hi hagués més corresponsals, però també es poden teixir complicitats amb periodistes locals i és una manera de tenir una informació de primera mà. No tirar d'agències tot el dia, fer trucades, entrevistes... Els actors locals haurien de tenir una veu molt més protagonista en la cobertura dels conflictes. Gran part de l'èxit d'un procés de pau és que la gent el conegui, què porta de bo. Fer pedagogia de què és, difondre la informació, entrevistar els actors que ja està participant. Donar importància al procés de construcció de pau.</p>
<p>Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?</p>	<p>És un dilema. Un mitjà pot dir "majoritàriament tothom està donant cobertura a aquesta població, nosaltres donarem cobertura a un altre sector perquè es pugui entendre que és el que està passant". Hi ha gent que té molta més dificultat per tenir un altaveu. No només donar altaveu als poderosos, sinó a la gent que precisament té més dificultat perquè el seu missatge pugui arribar als grans mitjans.</p> <p>Hi ha organitzacions de drets humans locals que la seva feina mai és recollida pels mitjans i estan fent un treball molt important de denúncia o d'acompanyament a les víctimes i això no surt. La gent poderosa és la que surt, són els amos dels mitjans. És important aquesta incidència que reculli veus que normalment no se senten.</p>
<p>Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?</p>	<p>No sé si la funció d'un periodista és quan està a terreny posar-se a fer la mateixa feina que faria un treballador humanitari. Entenc que no. Ha de poder garantir que tot el que està succeint es coneix, no només els fets de violència, sinó també els fets de pau.</p>
<p>On és la línia entre periodisme i activisme?</p>	<p>Poden haver-hi professionals dels mitjans que decideixin que la seva feina no la porten a terme a una mitja sinó a una organització de drets humans i és molt important que aquestes</p>

	<p>tinguin professionals de la comunicació per a transmetre millor els seus missatges.</p> <p>Però si un decideix que treballa pels mitjans de comunicació, s'ha de mantenir en aquest espai però fent-ho d'una manera que reculli la pluralitat de situacions, no només les més morboses o les més cridaneres, sinó també donant veu a les històries de pau i a les violacions de drets humans (independentment de qui estigui darrere, pe de vegades hi ha aquesta parcialitat per afinitat amb determinats grups de població, ideologia). No sobredimensionar fets puntuals.</p>
<p>Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Síria <p>Hi ha conflictes que durant un temps estan molt presents, però els conflictes armats no acaben en 2 o 3 anys. Hi ha la teoria del cansament informatiu. La situació és molt greu, continuen morint milers de persones, continua arribant població emigrada... És una cobertura molt insuficient i hauria de ser més continuada, més compromesa i més a llarg termini.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Colòmbia <p>Informació manipulada sobre el procés de pau ha estat un obstacle molt gran per aquest procés de pau. Va tenir moltíssima cobertura en el moment de signar-lo, però el procés continua amb moltíssimes dificultats i ningú en sap res. Des de l'opinió pública es pogué exigir un major compromís dels governs i que la comunitat internacional donés més suport a aquestes iniciatives.</p>

9. Visió del periodisme internacional nacional de CIEMEN

Associació: Centre Internacional Escarré per a les Minories (CIEMEN)

Any Fundació: 1974

Presentació: “El CIEMEN és una entitat de la societat civil catalana que treballa per a fer conèixer i promoure la realitat nacional catalana al món, per a difondre el coneixement dels pobles i nacions sense estat, i per a defensar-ne els seus drets col·lectius” (extracte de la seva pàgina web).

Entrevistat: David Forniès

Data de l'entrevista: 04/04/19

Durada: 01:05:24

Transcripció de l'entrevista en format de taula:

Pregunta	Resposta
Quina creu que és la funció del periodisme internacional?	En tant que membre d'un mitjà, el periodista participa i es converteix en un actor. Els mitjans són sempre actors en un conflicte, perquè construeixen narratives o ajuden a consolidar narratives. Les narratives que els mitjans contribueixen a construir poden arribar a tenir impacte en com els conflictes es poden resoldre o no.
Quin objectiu hauria de perseguir el periodisme internacional?	Els conflictes s'han convertit en conflictes amb molts actors. Abans era “molt més senzill”, aquest país contra aquest país, el clàssic conflicte del S. XIX i principis del S. XX. Ara analitzar qualsevol conflicte del món és analitzar realitats absolutament diverses. Els bons periodistes que es dediquen a la informació internacional sí que són capaços de percebre això, però també és veritat que requereixen d'una formació

	<p>molt més profunda i amb molts més enfocaments, i molt més transversals. Han de saber de política, economia, qüestions militars, diversitat humana, de gènere, moviments socials.</p> <p>Una de les crítiques que es fan des del món associatiu que no s'ha incorporat prou és que encara avui la mirada que es fa des dels mitjans és una mirada en la qual els actors de la societat civil no estan prou representats. Continuem tenint la tendència de donar veu a aquelles organitzacions que nosaltres percebem com a més homologables (govern, partit polític, representant...) però s'oblidem que en molts contextos, per exemple en contextos africans, les organitzacions informals de la SSCC són molt importants, però no hi ha una pàgina web o telèfon on acudir. Això és problemàtic, sobretot quan es fa periodisme des d'aquí sense tenir una persona allà. Si tenim una persona a terreny, pot percebre aquestes coses. Si ho fem des d'aquí i volem analitzar o escriure sobre un conflicte i no ens podem posar en contacte amb gent d'allà, és molt difícil que puguem percebre dinàmiques, grups, actors molt rellevants socials que no estan articulats, que no són partits polítics, ONG o governs i que tenen molta incidència. És molt típic en el cas de les dones. Si mires per exemple el rol de les dones en la resolució de conflictes armats, és un rol molt important, però com que generalment no estan constituïdes com l'associació de la qual es pugui trucar per telèfon i anar a buscar, són dinàmiques que moltes vegades molt desapercubudes fins al cap d'anys que algun investigador li presta atenció. Són grups informals, generalment, de dones no afiliades al grup que generalment les havia exclòs. Això, sense tenir algú al terreny és difícil. Que pot fer un mitjà si no té ningú a terreny? Intentar comunicar-se com pugui amb gent d'allà que tingui accés a aquestes persones. No és ideal, però com</p>
--	--

	<p>que les condicions ideals no existeixen, intentar aproximar-se el màxim possible. Demanar que ens donin accés a actors no constituïts com a tal. És difícil, requereix de temps.</p>
<p>Quin objectiu és el que realment persegueix el periodisme internacional?</p>	<p>Els grans mitjans ignoren, deixen de banda, tots els pobles i nacions que no es corresponguin amb l'hegemònica o amb la que està identificada amb l'estat constituït. Això probablement era més cert en aquella època que en l'actualitat. Hi ha un boom tan gran mediàtic i una quantitat de circulació d'informació tan gran, que avui dia, probablement podríem trobar exemples de grans mitjans de comunicació on aquestes diversitats sí que hi són. En general, els conflictes armats al món han tendit cada cop més a conflictes de tipus territorial i identitari. Als anys 70, si miraves el panorama de conflictes que hi havia al món, la majoria eren conflictes on es volia substituir el govern d'un estat. Molt típic a Llatinoamèrica. Tot això ha anat derivant en un món en el qual ha anat desapareixent els conflictes entre estats (això no vol dir que no hi hagi conflictes internacionals en els quals molts estats estiguin implicats en un conflicte), però no són conflictes on un estat li declara la guerra a un altre estat. De fet, jo diria que avui dia, no hi ha cap de conflicte d'aquest estil. Conflictes en els quals un grup armat vol enderrocar el govern del seu país per la via de les armes hi ha pocs. La majoria de conflictes tendeixen a ser identitaris o territorials. Això ha fet que els periodistes internacionals s'hagin acostumat a explicar la realitat des d'aquest eix. La majoria de conflictes que hi ha avui, la dimensió identitària o regional és molt important. Per tant això ha actuat com un factor de correcció en els últims 20-30 anys.</p>

	<p>Per una altra part, els periodistes s'han format millor, els periodistes estan millor formats avui que als anys 70 (no vol dir que alguns o facin millor o pitjor). Però sí que tenen més preparació, ja no hi ha "periodistes de raça". Molts han incorporat una certa mirada de diversitat. Des del punt de vista de la professionalització sí que hi ha una preparació bastant ampla des d'aquest punt de vista.</p> <p>Segurament, això no és generalitzable a tothom. Quan veiem cròniques internacionals de factor econòmic o de Relacions Internacionals, aquests factors queden més trepitjats, també quan veiem cròniques de corresponsalia, sí que surten més aquests factors.</p>
<p>Quines són les motivacions del periodisme internacional per fer una cobertura més o menys extensa d'un conflicte internacional?</p>	<p>El periodisme requereix de molt de temps, i el problema és que no hi ha de temps. És veritat que alguns mitjans, finançats de manera col·lectiva, es poden permetre un cert luxe de donar una mica més de temps per poder contrastar coses. Al periodisme internacional el que és molt important des d'una perspectiva associativa, és la importància de buscar veus de moviments socials, rellevants del teixit. Que reflecteixi la realitat de l'indret. Tant des del punt de vista de diversitat de pobles, lingüística, diversitats sexuals, de gènere. Això no es té prou en compte.</p> <p>Visió estereotipada i paternalista.</p> <p>El món es regeix com es regeix, i el món no es regeix com un poble africà, sinó com els homes blancs heterossexuals han decidit. Que després s'han incorporat moltes coses i ara estem fent un procés de revisió, però estem a les vasserolles. Estem començant a fer coses molt incipients, però ja veiem quina reacció ultra està passant contra tot això. Gent que s'està posant molt nerviosa i molt agressiva per 4 coses que</p>

	<p>s'estan dient. Les reaccions contra el feminisme són reveladores.</p> <p>En el cas dels mitjans és molt evident. Hi ha molts mitjans africans, que per les mateixes presses de treure un article, per explicar una cosa que està passant al mateix continent, les necessitats són tan grans i el sistema està muntat de tal manera, que el mateix mitjà africà va a buscar a una agència occidental que està passant al seu país veí. De manera que el mitjà africà acaba reproduint la visió europea o nord-americana del que està passant al seu país veí, quan probablement els periodistes africans tenen millors claus per explicar el que està passant que aquí no tenim. Aquesta és la perversió del sistema. És una dimensió que s'ha de tenir en compte: com no només nosaltres, des d'Europa podem reproduir aquests rols, sinó que fins i tot fem que el sistema faci que els mitjans del sud reproduïxin els mateixos rols. Em de ser molt curiosos.</p>
El periodisme internacional hauria de ser un periodisme de pau?	<p>Es posa molt poca atenció a les construccions de pau. No pot ser que acudim en massa quan a un país s'estan matant, i que quan s'han deixat de matar i hi ha l'acord de pau pleguem i desapareixem. La construcció de pau ens revela moltes coses; hi ha conflictes interns; surten moltes coses. També és un plantejament ètic des del punt de vista dels mitjans, si sempre donem la imatge que les coses que passen són dolentes i deconstructives i mai donem la imatge que també es construeix pau i coses positives el que fem és donar una imatge negativa de la mateixa humanitat. I això és molt pernicios. És falsejar la realitat perquè les persones, generalment, estem en pau. La immensa majoria de la gent que viu al món viu en pau, no viu en guerra amb els seus veïns. A més és moralment inacceptable, d'un imperatiu</p>

	<p>moral de transmetre la idea que la gent és capaç de construir la pau. Els mitjans haurien de testimoniar això i haurien d'acompanyar, igual com acompanyen el testimoni de la guerra, el testimoni de la pau. Els mitjans són molt esbiaixats cap a la violència i cap al conflicte, no tant cap a la pau.</p> <p>A més això té una lectura de gènere important perquè les violències les protagonitzen els homes i les construccions de pau, normalment, tenen un paper femení molt important, per tant, estem ocultant l'agència de les dones i sobrerrepresentar l'agència dels homes.</p> <p>Des dels moviments socials, la resposta és que volem contribuir a un canvi. El que volem fer des del periodisme de la pau i dels moviments socials és per millorar les condicions, per denunciar injustícies, per visualitzar i explicar realitats que els poders hegemònics volen amagar. Moltes vegades des del “Sud”, apareixen idees que ens vindria molt bé incorporar per aquí, en aspectes comunitaris, per exemple.</p>
Els mitjans han de donar la mateixa veu a tots els actors d'un conflicte?	<p>Si un diu que plou i l'altre diu que no plou, la tasca del periodista no és donar-li veu als dos, és obrir la finestra i comprovar si plou. La tasca del periodista es parlar amb molta gent, tornem al problema de sempre que és el temps. Mirar la realitat, veure els actors que hi ha i intentar parlar amb el màxim possible que, des del criteri i experiència del periodista, siguin rellevants. Si hi ha una associació formada per 2 persones i que no representa a ningú, no sé si haurem d'anar a buscar-los. El periodisme ha de ser molt conscient de reflectir les associacions/actors més representatius, i també exposar quines són les seves falles. No serveix de res ignorar les dinàmiques que existeixen. Extrema dreta? Se'ls</p>

	<p>hi ha de donar veu, no només veu de la que els hi correspon, però sí que s'ha de parlar d'ells, però des de diferents focus, com parlar d'ells i des d'on. El locus és molt important, mirar des d'on parla la font. Per un periodista no és el mateix aquell que està a un despatx d'una ONG que aquell que està parlant des de la seva experiència treballant al carrer, amb la gent. També anar a parlar amb els afectats, que moltes vegades no es té en compte. No només veure com a víctimes als afectats, sinó com a agents del canvi, sobretot en casos de conflictes armats. Els periodistes tenim molt a apropar-nos a col·lectius victimitzats i preguntar-los sobre aspectes específics del que han patit. Deixar transpirar el dolor, jo crec que és bo, s'ha de fer un periodisme emocional, que no morbós, és molt diferent. Fer-lo emocional és explicar que les emocions compten i són importants, però al mateix temps, veure com des d'aquesta experiència es poden construir coses noves. Les experiències de perdó o reconciliació, o les dinàmiques de canvi social i polític, moltes vegades també parteixen de situacions de conflicte i de dolor, viscudes individualment i col·lectivament. S'ha d'anar a preguntar no només pel patiment, sinó que es construeix amb el patiment, que té molt a veure amb acompanyar processos de pau. És molt important i no es fa prou. No caure en la idea que la víctima és un ésser que ha quedat minoritzat o invalidat, i pot ser, en clau de construcció, de moltíssimes coses interessants a contar. Això tendim a no fer-ho.</p>
<p>Quin és el nivell d'involucrament que ha de tenir un periodista o un mitjà a un conflicte?</p>	<p>Sempre són part del conflicte, en alguns casos molts (radio colins) i en altres més indirectes, contribuint a narratives. Per tant, si els mitjans vehiculen narratives de pau, de conversa, de negociació, no és el mateix que si no les vehiculen. Els periodistes han de ser molt conscients a qui</p>

	<p>donen veu, perquè a qui donen veu contribueix a crear unes narratives o unes altres. El periodista sí que s'ha d'involucrar des d'aquest punt de vista. Ara, d'aquí a dir que el periodista ha de tenir un rol en la construcció de la pau, jo crec que el periodisme ha de tenir un rol d'acompanyament. De construir una narrativa responsable i un acompanyament positiu. No intentar ser protagonistes mai.</p> <p>El primer que ha de fer el periodista és saber que no és neutral, que ell és un actor i influirà d'una manera o d'una altra, i que també serà instrumentalitzat. Pensar que ell pot influir, però que el poden influir a ell.</p>
On és la línia entre periodisme i activisme?	<p>L'activisme el pots fer després. La lògica del periodisme de pau jo crec que és una mica aquesta. Quan treballes com a periodista i estàs informant, ho has de fer intentant distanciar-te i veient la realitat sobre el terreny. Veure totes les falles i coses bones de tothom. Intentar tenir la mirada i el focus més ampli possible per poder tenir el retrat més complet possible. La pregunta que a de fer és: amb tota aquesta informació, que en farem després? Com ho farem i què en farem. Que volem construir amb això. Quan reculli tota la informació i li vulgui explicar a la gent del meu país el que ha passat allà, que li vull transmetre? Que són uns salvatges i que no es pot confiar en ells? O vull visualitzar que hi ha injustícies socials i desigualtats que contribueixen a aquest conflicte? Que hi ha grups de dones que són agents importants per la resolució del conflicte?</p>
Establir 3 conflictes principals. Quina ha estat la cobertura dels mitjans espanyols/catalans	<ul style="list-style-type: none"> • Kurdistan. <p>Durant dècades el cas del Kurdistan ha estat totalment silenciats i ignorat per part de la premsa internacional i de la d'aquí. Per aquesta dinàmica que diem abans: l'important que eren els actors estatals (Turquia, Síria, Iran), però si allà</p>

<p>d'aquests conflictes? Què els ha portat a fer aquesta cobertura? Han estat representats tots els actors?</p>	<p>hi ha un poble de 30 milions de persones que li passava alguna cosa, sortia molt poquet. Hi ha hagut un gir en el tractament per una generació de periodistes més ben formada i perquè el conflicte s'ha de visualitzar amb actors de més tipus, amb més capes, també quan s'ha visualitzat l'agència del poble kurd i també de les dones kurdes, que en aquest cas ha estat molt rellevant. Han tingut la desgràcia i la sort mediàtica que s'han trobat l'EI al davant. Llavors l'EI contra la guerrilla kurda femenina es un tema de la molt impactant. Tots els mitjans li han prestat atenció. També té un problema, perquè s'estereotipa a les combatents kurdes com la 'Lara Croft' (guapa, sexy, forta...), quan, en general, la història no és aquesta. Idealitzar guerrilles, s'ha d'anar molt amb compte. Això ha servit molt per visualitzar i visibilitzar: ara tothom sap on és i que és el Kurdistan, qui són les kurdes... però també hi ha mirades subjacents que continuen sent racistes i que no ens n'adonem.</p> <p>Conclusió: s'ha visibilitzat moltíssim, però arran d'una emergència que ha estat EI, i el perill que hi ha és que una vegada EI hagi estat derrotat in situ, això desaparegui i els kurds deixen d'importar. El món del periodisme internacional es regeix molt per modes. S'hauria de continuar mirant que passa amb aquest poble, continua allà, sense tindre estat propi i sense tenir el seu sistema d'autogovern garantit. A Turquia estan patint molta repressió, però com que és un Estat al qual la UE considera aliat i esclau, no se li busquen les pessigolles. Contents entre cometes, s'ha visibilitzat la lluita del poble, però, que passa amb això.</p>
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> Poble Amazic <p>Amazic (persona lliure), més coneguts com a berber. El segon poble més gran del món sense estat. Entre el 30 i el 40% de la població del Marroc i 20% població Algèria. A cat, de la població marroquina, $\frac{2}{3}$ parts són amazics o provinents de regions amazigues, entre 100 i 200.000 persones d'origen amazic. La majoria dels marroquins de cat no són àrabs. L'invisibilització del fet amazic és enorme. Com s'ha construït la mirada identitària europea envers els països del nord d'Àfrica? És una mirada racista, colonial i homogeneïtzadora (tots són àrabs i musulmans), que parteix de la premissa que a Àfrica hi ha 5 identitats. S'ha parlat una mica més a causa de la protesta del Rif (regió de majoria amaziga). Violència cultura contra aquesta gent. Quan diem que els mitjans han de donar visibilitat a la diversitat no ho diem retòricament.</p> Ràdio dels Mil Turons <p>En el conflicte de Ruanda, els mitjans de comunicació van tenir una participació molt important: els mitjans internacionals, van tenir una mirada sobre Àfrica molt simplista en la qual van venir a dir que a Àfrica el que passava és que hi havia odi ancestral i les ètnies es mataven les unes a les altres per això, i per tant no hi havia molt a fer. Va contribuir a crear un caldo de cultiu. Localment, els genocides van aprofitar la potència mediàtica de la ràdio per llançar missatges cada cop més violents contra la comunitat minoritària, la qual s'havia d'exterminar. Ràdio dels Mil Turons: nacionalista que va cridar a l'extermini. El mitjà ruandès va tenir un paper important, però el caldo de cultiu que s'havia creat als mitjans internacionals també va tenir una part de culpa.</p>
--	--

